

Uafhængigt

Computer

Commodore magasin

Amiga på vulkaner

Masser af tips og
tricks til:
C64/C16/Plus4

De nyeste Games

64'er test:

Nyt minidrive

1 Megabyte kart

EPROM-braendere

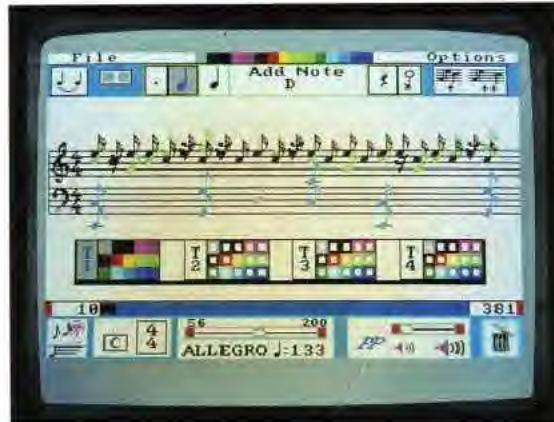
Expert cartridge

Reportage fra CES/COMDEX-show i USA

Denne gang:
Hele 13 sider
med det nyeste Amiga software
tips, rutiner, reportage, og
meget mere!

AMIGA

KAN DU DESIGNE EN BIL I 4.096 FARVER MED EN MUS, MENS DIN JOURFØRER ETARKIV OG SPILLER MOZART?

MED AMIGA KAN DU.

Vi er ikke blevet bindegale. Bare bedre. Derfor har vi udviklet en computer, der kan alt det, der ikke kan lade sig gøre. På én gang. Og som vi for evigt ikke kælder en computer, men et arbejdsskab for idé-mennesker.

Amiga er skabt til at skabe.

Du kan lave Computer Aided Design (CAD). Kun med brug af musen. Fra første tekniske tegning til det færdige resultat sørger den højfrekvente Motorola 68000 og 3 specielle Amiga hjælpechips for 60 skæmbilleder i sekundet med 4.096 farver på én gang. Med realtime animation og en fantastisk høj oplosning på 640 x 512 punkter.

I praksis betyder det, at du kan konstruere f.eks. en bil fra bunden og se den i alle enkeltheder på skærm'en. Amiga giver dig 256 K RAM og kapaciteten at udvides til 8.5 Mbyte RAM. Skulle 880 K lagerkapacitet på 3.5" drevet ikke være nok, kan du udvide med en 20 Mbyte harddisk.

Du kan arbejde med billeder - enten taste eller video. Billederne digitaliseres og herefter kan du frit redigere, retouchere, farvelægge osv. - med højere oplosning end på et fjernsyn.

Du kan arbejde med musik, indsamle lyde og gengive dem fuldstændigt nøjagtigt. Med et digitaliseringsinterface og mikrofon kan du gengive alle lyde fra violin til tordenvær i en kvalitet, der gør det umuligt for almindelige mennesker at høre forskel. Du kan også arbejde med Amigas synthesizer og standardlydbibliotek. Og Amiga kan "tale" med alle instrumenter, der er MIDI-forberedt. Og som det første udstyr i verden følger Amiga musikeren tempo - ikke omvendt.

Skulle du have brug for at arbejde med en almindelig PC'er, klæres det på Amiga med en SIDECAr. Så fungerer Amiga fuldt ud som en IBM-kompatibel PC'er.

Alene med hver enkelt af Amigas egen-skaber er det kun fantasien, der sætter grænser for mulighederne. Det, hvor det vinkelig bliver spændende er, når man kombinerer mulighederne og lader Amiga arbejde på flere ting på én gang.

Og hvis du har lyst, kan du starte med at designe en bil i 4.096 farver, mens din Amiga sorterer dine diskettearkiver og underholder med Mozart.

Nærmeste forhandler oplyses på tlf.
06 28 55 88 / 01 88 15 05

Ja, jeg vil gerne have yderligere information om Amiga.

Navn _____

Adresse _____

Postnr. _____ By _____

Sendes i lukket kuvert til:
Commodore Data A/S
Jens Juulsgaard 42, 8260 Viby J.

USA Update

Endnu engang kan du læse de hotteste nyheder fra Commodores eget land.

Commodoreklubberne i Danmark

"COMputer" har checket op på Danmarks Commodoreklubber.

NEWS

Megakort på 64'eren

Kunne du tænke dig et 1 Megabyte kort i din 64'ere? Se her.

C16/PLUS4 tips

The Dungeon

Vores evenyrmester slår til igen med hjælp til kendte adventures.

NEWS

64'er Magi

Amiga på vulkaner

Vores udsendte rapporterer fra hjertet af vulkanen Hawaii.

Games Games Games

4 sider med de hotteste spilnyheder til din Commodore.

Amiga 2000 Personal Computer

Vi har stoppet et PC-XT kort i Amiga 2000. Læs hvad det kan.

Et af de frækkeste cartridges i verden - Expert cartridge. Læs testen side 62.

4

NEWS

NEWS

Over dammen til Dobbeltshow

Vores udsendte rapporterer fra to af Amerikas allerstørste computer-udstillinger.

10

Desktop på Amiga

Vi har testet de første Amiga-programmer der kan lave Desktop Publishing.

12

Kompatibel kopi i halv størrelse

Excelerator+ er et nyt minidrive der kan erstalte 1541'eren.

16

NEWS

Maskinkode 64

Vores serie om hvordan du jonglerer med maskinkode er tilbage. Denne gang om udregninger i primal.

20

Lad Experten komme til

Vi har testet et af de frækkeste cartridges der kan fås for penge.

24

PC Special

Vores PC ekspert fortæller dig om det nyeste inden for PC og kompatible.

28

Næste nummer

32

Super 20

Endnu engang masser af små smarte rutiner til din Commodore.

34

NEWS

35

Sæt fut i 64'eren

Vi har sat 2 EPROM-brændere til at programmere EPROM's. Se hvilken der gjorde det bedst.

38

Amiga Magic

Tips og tricks til din Amiga.

40

NEWS

43

Over dammen til

Dobbeltshow

Vores udsendte rapporterer fra to af Amerikas allerstørste computer-udstillinger.

44

Desktop på Amiga

Vi har testet de første Amiga-programmer der kan lave Desktop Publishing.

50

55

56

59

62

64

66

Amiga'en slæt igennem

Ved redaktionens afslutning er tallet for solgte Amiga'er nu oppe på over 12.000. Det betyder, at Amiga 500 for alvor er slæt igennem. "COMputer" laver derfor allerede fra næste nummer et speciel Amiga tillæg, hvor vi for fremtiden placerer de specielle reportager, tests og anmeldelser. 64 og 128 ejerne behøver dog ikke at frygte, at "COMputer" glemmer dem, for der er trods alt over 120.000 eksemplarer ude i hjemmene. Og med den stigende strøm af hard- og software til disse maskiner er der vist ikke noget at frygte.

Ansvarshavende udgiver:

Klaus Nordfeldt

Chefredaktør:

Ivan Sølvason

Redaktionssekretær:

Christian Martensen

Medarbejder redaktion:

Jann K. Larsen

Henrik Lund

Morten S. Nielsen

Johnny Thomsen

Henrik Bang

Jacob Heiberg

Claus Leth Jeppesen

Henrik Zangenberg

John Christiansen

Martin Bolbroe

Kasper Vad

Lars Andersen

Søren Kenner

Flemming Steffensen

Søren Grønbæk

Tore Bahnsen

Bjørn Christ

Bob Lindstrom (USA)

Abonnement:

Winnie Holtz

Tlf. 01 91 28 33

Abonnementspris:

11 numre for 328,50.

Redaktion:

"COMputer"

St. Kongensgade 72

1264 København K

Tlf. 01 91 28 33

Telefaxnr. 01 91 01 21

Postgiro nr. 9 50 63 73

Annoncer:

Lars Merland

Dansk Selektiv Presse

St. Kongensgade 72

1264 København K

Tlf. 01 11 32 83

Produktion:

Haslev Fotosats

Niels Ingermann

Grafisk Design

Roussel Grafisk Produktion

Bargholt Offset Repro

Partner Repro

Skovs Bogbinderi

Fotos:

Lars Kenner

Distribution:

DCA, Avispostkontoret

Bemærk!

Samtlige programmer udstillet i

bladet er afprøvede for offentlig

gørelse. Forlaget betaler op til 1000 kroner skatterift for godkendte læserprogrammer. Forlaget har ret til at aftrykte programmer i bladet, og offentlig gøre dem på andre lagermedia. Elektroniske konstruktioner der vises i "COMputer", er kontrollerede og efter konstrukturens og redaktionens mening funktionsdygtige, når anvendelsen i bladet følges nøje. Forlaget kan ikke påtage sig ansvar for følger af trykfejl eller fejl i tegninger.

*** USA *** ** UPDATE **

Bob Lindstrom har efter en frisk rapport fra Commodores eget land, USA, med masser af spændende nyt, både for Amiga- og 64/128 ejere.

Robert J. "RJ" Mical er en af de mest succesrige (og højst betalte) konsulenter, hvad angår programmeringen af Amiga.

Og det er han stolt af. Faktisk er skaberne af Amiga så stolte, at de har forevigtet deres navne i Amiga-en. Et bevis på dette er hvis du har Workbench disketten inde i drevet. Tryk nu på begge SHIFT taster, samt begge ALT taster samtidigt, og oven i det trykker du på en af de 10 funktionstaster (måske med tungen?). Nu kan du selv se oppe i menu-bar'en. Hvis du har flere fingre, kan du samtidigt med det ovenstående, trykke disketten ud!

Arbejdede julenat

Da der var 9 dage til, at Amiga skulle præsenteres, lignede den mest af alt en gang chips spaghetti? Så istedet for at vente på Julemanden juleaften, sad softwareprogrammøerne og tævede grafikdemoer til den nye maskine, og "RJ" fortæller:

"- Dale Luck og jeg programerede hele natten, hver nat. Vi måtte spille virkelig højt på radioen, for ikke at falde i søvn. Og så dansede vi også lidt til musikken. Da hard-

warefolkene kom tilbage om morgen, stod vi netop og dansede. Derfor fik vi øgenavnet "The Dancing Fools". (Prøv SHIFT/ALT tricket, og F10). Men i begyndelsen af 1984 dykkede hjemmekomputermarkedet katastrofalt, og havde det ikke været fordi Commodore sprang til med et købstilbud, og en check på \$500.000, så havde Amiga måske ikke eksisteret i dag. På den måde blev det til Commodore/Amiga.

Grafik display

"RJ" kunne også fortælle nogle nyheder til "COMputers" læsere: Der er i øjeblikket ved at blive udviklet et grafik display, med 1024*1024 pixels uden interlace. Vi prøvede at få en officiel kommentar fra Commodore, men de ville ikke sige noget. Men en af udviklerne bag dette projekt kunne bekræfte det. Hvornår det er klart vides ikke helt, men der snakkedes om forår '88. Andre rygter vil vide, at man er ved at udvikle et modul, der afskaffer uskarpneden ved interlace. Modulet skal isættes Amiga's RGB udgang, og har en skærm buffer, der så muliggør en ordentlig skærm.

Nye ordbehandlere

På det nylig afholdte COMDEX i USA, blev der præsenteret to nye ordbehandlingsssystemer til Amiga. ProWrite er et program, vi har ventet på i lang tid. Nu er det kommet, men selvom det kan mixe tekst og grafik, er det kun for meget små job. Men hvis du alligevel er interesseret, så er adressen:

New Horizons Software
PO Box 43167
Austin, TX 78745
USA

Mere interessant, dog uden at være overvældende, var Professional Text Engine (PTE), en text editor fra Zirkonics. Den der kan lide menu/mouse interface på Amiga, bliver dog skuffet, da der ikke er brugt menuer. Men den bliver brugt masser af mus! Der er ikke mulighed for at bruge tekst og grafik, og ved udprintning er der kun få muligheder for at sætte format. Vi må nok vente med et ordentligt tekstdbehandlingsssystem, og det bliver der i hvert fald, når WordPerfect er klar. Men skriv (eller lad være) til:

Zirkonics Inc.
422 Guy Street
Montreal, Canada H3J 1S6
Canada

Super Snapshot

En ny fastloader til 64, og 128 i 64 mode har set dagens lys. Det virker som Final Cartridge, man stopper det ind i cartridgeporten, og så er man kørende. Super Snapshot skal tage kamper op mod Final Cartridge, og der er i hvert fald nok med utilities: En fastloader, DQS wedge, skærm-dump, maskinkodemonitor og freezer. Ved opstartskærm'en er der en menu, hvor man bl.a. kan vælge at koble modulet fra (!), hvis nogle programmer ikke kan loades via Super Snapshot. Når du er i BASIC, eller midt i et program, kan du, med et simpelt tastetryk, komme tilbage til menuen.

Maskinkodemonitoren kan du aktivere, mens du er i et program, og dermed gå ind og rette direkte i programmet (få ekstra liv, etc.). Skærm-dump rutinen dumper hvilken som helst højopløselig eller tekst skærm til printeren. Dog ikke hvis karaktersættet er redefineret. Men der er planlagt en ROM, der kan klare det. Den inbyggede freezer "fanger" hvad der er i hukommelsen, og lægger det ned på disk. Lige en sag for pirater, men sandelig også for folk, der vil have sikkerhedskopier af deres originale programmer.

Trots alt det ovenstående, lader det ikke til, at det kan tage kamper op med Final Cartridge II, men

er der alligevel nogen der vil gøre forsøget, er adressen:
Super Snapshot
Computer mart, Dept. G
2700 N.E. Andresen Rd.
Vancouver, WA 98661
USA

Baseball på gaden

Epyx seneste kreation er Street Sports Baseball. Og hvor andre firmaer prøver at skubbe dig gennem de store turneringer, tager Epyx dig hjem til dig selv, og ud på gaden. D.v.s. med hunde på fortovet, dæk for base 2, og skralde-spandelæg for hjemmebase. Baseball er nok ikke så kendt i Danmark, men i USA er det en nationalsport, ligesom fodbold er det i Danmark.

Som i virkeligheden kan du vælge mellem to steder: en beskilt park, med buske og sten, eller en parkeringsplads med vandpytter og revnet asfalt.

Så vælger du at spille mod en an-

den, eller computeren. Du kan selv vælge hold, og oven i det kan du loade tidligere savede hold, eller lade computeren vælge tilfældigt. Du styrer spillet med joystick, og kontrollen er god, logisk og flydende.

Selv skærmen er splittet i to. Det venstre vindue viser en 3/4, 3D oversigt af banen. Ved slag viser dette vindue kun ham der slår, "Batter" og kaster, "Pitcher". Det højre vindue viser enten en oversigt over HELE banen, eller når der skal slås, et nærbillede af "Batter" eller "Pitcher", fra oven. Grafikken er fremragende, lige fra dækket ved base 2 til træstumpen på banen. Epyx har skabt noget af det mest attraktive grafik på en 64/128 (kun disk), og Street Sports Baseball er en af deres bedste arbejder.

Pirates!

Sid "Silent Service" Meier, Micro-

prose' guddreng, står for firmaets seneste spil, Pirates! Spillet læner sig op ad historien, og genskaber de store karibianske pirater, og eventyrlystne i det 16. og 17. århundrede.

Du har mulighed for at begive dig ud på en karriere, hvor det gælder om at stjæle og ødelægge andre skibe. Eller du kan vælge at spille

en "rigtig" pirat i en kortere simulation af en autentisk hændelse, såsom Sir Francis Drake's baghold af det spanske sølvtog i 1573. Pirates! har mange muligheder i starten af spillet: Historisk eller fiktiv simulation, tidspunkter, nationalitet, osv. Alle punkter har betydning i din videre færd som pirat.

Som kaptajn for et skip, eller en hel flåde, skal du angribe andre skibe, fægte mod fjendtlige kaptajner eller hære, planlægge angreb til vand og til lands, mod Karibiske byer, samt købe kort der leder til nedgravede skatte. Overraskende hændelser og delplots gør din karriere som pirat mere uforudsiglig.

Men hvor Pirates! virkelig slår al konkurrence, er ved action scenerne. Kampene til søs mixer sejling, navigation og kanonader. Mand til mand fægtekampene har simple men rigt varierede muligheder. Lidt svagere er dog teknikken for at angribe byer, enten fra land eller søen.

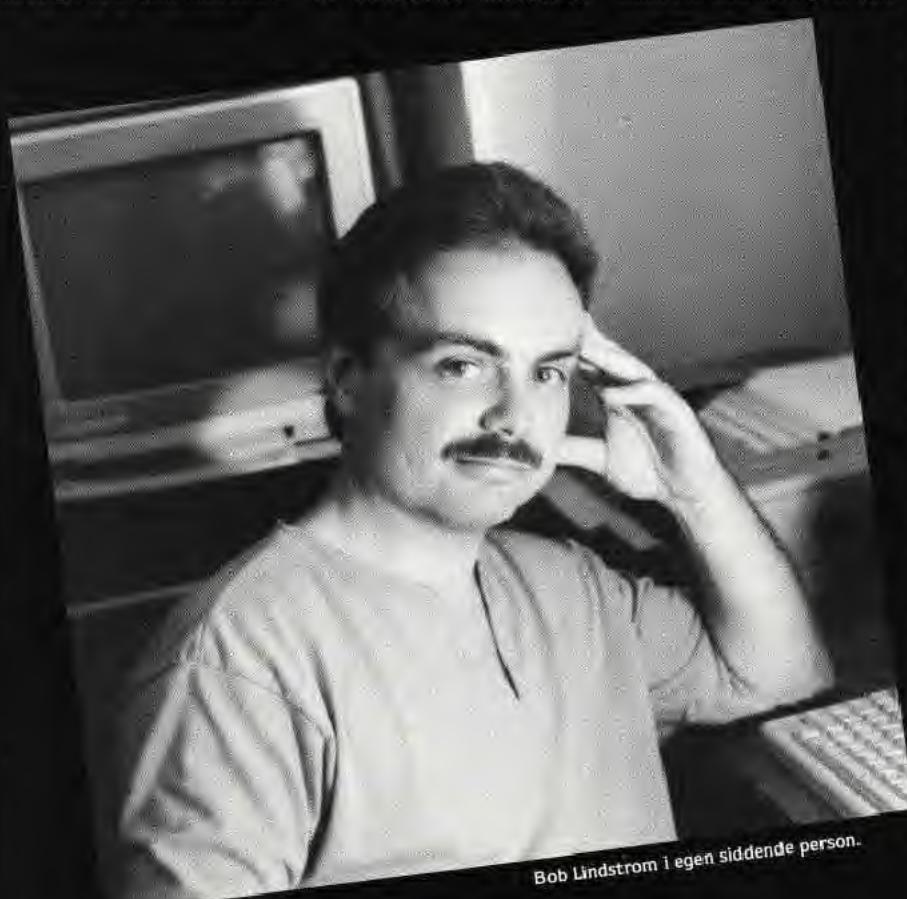
Hvor meget kontrol du egentlig har over dine mænd, når du styrer dem over land, er ikke helt klar. Men det ødelægger ikke et suverænt Arcade/strategi spil.

Som tiden skrider frem, kan du vende tilbage til dine egne havne, og blive forfremmet og få mere land. Med muligheden for at SAVE op til 4 spil, kan Pirates! blive til en hel roman...

Pirates! er noget helt andet end de krig- og flysimulatorer, der har gjort Microprose et kendt navn. Men det er et smart træk. Pirates! er et af dette års bedste underholdningsspill.

Præcis hvornår det kommer til Danmark vides ikke, men lad os ikke håbe, at der går for lang tid.

Bob Lindstrom

Bob Lindstrom i egen siddende person.

Commodoreklubberne i Danmark

"COMputer" har været land og rige rundt, for at finde ud af hvilke computerklubber, der stadig eksisterer. Dem vi fandt beskæftiger sig ikke kun med computere, men også med socialt samvær. Læs her om der er noget for DIG!

På efterhånden utallige henvendelser fra læsere, bringer vi her en oversigt over de brugerklubber i Danmark, som vi har kendskab til i forvejen, eller har kunnet støvet op. Klubverdenen spænder ligefra Sønderjylland til Nordjylland, over Fyn til Møn og Sjælland, for sidst at udmunde i København, der har nogle stykker at vælge imellem. Klubbene har fået lov til selv at holde for, og fortælle om sig selv, og deres aktiviteter. Oversigten er lavet fra maj til juli (i år), og medlemstallene for klubberne er fra d. 1 juni.

Klubbens navn: Chips
Kontaktperson: Carsten Eskildsen
Kontakt adresse: Kirkegade 113, 7430 Ikast
Telefon nr.: 07-15 13 15
Antal medlemmer: 44
Kontingent: 20 årligt
Klubaften(er): Hver torsdag
Klubben startede: vinteren 83/84
Min. Alder: Nej.
Skal man have computer: Nej.
Klubben har udstyr:

Kryds og Bolle

"Chips" arbejder med en ting ad gangen. Vi har f.eks lavet et kartoteksprogram til den lokale svømmeklub, og laver i øjeblikket et af samme slags, til vor naboby Heming. Udenfor det har vi planlagt et projekt for Sudamissionen, som evt. skal bruges på nogle

af deres udstillinger. Vi er også blevet enige om, at vi skal lave et kryds og bolle spil, der bruger 9 monitorer, simpelthen en monitor til hvert felt - det bliver spændende at se, hvorlangt vi når! På ungdomsskolen, hvor vi lærer lokaler, har vi fået lov til at låne 10 Commodore 64 og tre printers og tre diskettestationer, så vi er virkelig godt kørende i øjeblikket. Vi har også Amstrad og Spectrum-folk, men de er i mindretal - og så må de selv tage deres maskiner med hjemmefra...

Klubbens navn: Comal Bruger Gruppe (CBG)
Kontaktperson: S. Chr. Hansen
Kontakt adresse: Mindegade 42, 8700 Horsens
Telefon nr.: 05-62 15 67
Antal medlemmer: 400
Kontingent: 90 kr. pr. samling
Klubaften(er): ingen
Klubben startede: 1982
Alder: Nej
Skal man have computer: Nej.

Laver intet

Comal Bruger Gruppe har ingen klubtænner, men udgiver bladet "Comal Bruger Nyt", der giver Comal interesserende mennesker oplysninger om dette programmeringsprog der mest bruges i skolelejr. Bruggruppen har ingen andre aktiviteter...

Klubbens navn: COMCLUB64
Kontaktperson: Knud Rosendahl
Kontakt adresse: Nørregade 10,

Box 81

Telefon nr.: 02-12 22 92 eft. kl. 18.00

Antal medlemmer: 15

Kontingent: 60 kr./kvartal

Klubaften(er): Hver tirsdag.

Klubben startede: August 1985

Min. Alder: Ingen

Skal man have computer: Nej

Elektronik i hovedsædet

I COMCLUB64 bruges det meste af tiden på at bygge elektronik til forskellige former for styring, naturligvis via en af Commodores maskiner. Derudover programmeres der en del i COMAL 80.

Endvidere er der andre klubber på besøg, og de giver os nye ideer, og viser hvad de laver i deres klub.

Klubbens navn: Commodore Midt

Kontaktperson: Bjarne Hesselvig

Kontakt adresse: Egernvej 1, Kølvrå, 7400 Karup

Telefon nr.: 07-10 15 23 efter kl. 16.00

Antal medlemmer: 15

Kontingent: 300 kr./årligt

Klubaften(er): Tirsdag i ulige uger

Klubben startede: 1985

Min. Alder: Nej

Skal man have computer: Nej

Ingen hjemme...

Tja, hvad de laver i Commodore Midt kunne vi godt tænke os at vide, for de oplysninger vi har skrevet her, er faktisk det eneste vi kunne opstille. Vil du vide mere, kan du jo prøve at ringe til Bjarne Hesselvig og høre nærmere...

Klubbens navn: Commodoreklubben Vestjylland

Kontaktperson: Christian Rasmussen

Kontakt adresse: Algade 40, 4281 Gørlev

Telefon nr.: 03-55 51 25

Antal medlemmer: 32

Kontingent: 50 kr./årligt

Klubaften(er): Hver anden torsdag (sept-maj)

Klubben startede: 7 august '86

Min. Alder: Nej

Skal man have computer: Nej

Studiekredse

Commodoreklubben Vestjylland laver mange forskellige ting, deriblandt afholdes der BASIC kursus for begyndere, og assemblerkursus for de mere øvede, på grundlag af en studiekreds. Udenfor disse aktiviteter så laver vi et klubblad til medlemmerne, men da det ikke har noget rigtig tilknytning til klubben, koster det altså udover kontingentet.

Klubbens navn: Commodore User Group "Maribo"

Kontaktperson: Geert P. Petersen

Kontakt adresse: Sdr. Boulevard 78 1 tv. Maribo

Telefon nr.: 03-88 16 81 efter 16.30

Antal medlemmer: 10

Kontingent: 0 kr. Se nedenfor

Klubaften(er): Hver tirsdag

Klubben startede: Maj 85

Min. Alder: Ca. 12 år

Skal man have computer: Ja, helst

Ballade og sjov

Klubben startede med hyggearter, med spredte undervisningstiltag, men efterhånden blev undervisningen mere seriøs, og vi har nu en del undervisning. Bl. a gør vi dybere og dybere i C64 og C128. I øjeblikket undersøger vi diskettestationens muligheder. Sommetider ender det hele med sjov og ballade og spil, men der er faktisk flere medlemmer, der har udviklet store og komplicerede brugerprogrammer...

Klubbens navn: Computerklubben Fyn

Kontaktperson: Kim Larsen

Kontakt adresse: Po. Box 15, 5260 Odense SV

Telefon nr.: 09-11 76 75

Antal medlemmer: 15

Kontingent: ca. 20 kr./md

Klubaften(er): 1 gang ugentlig (i begyndelsen)

**Klubben startede: 1 juli 1987
(første klub 1 maj '84)**

Min. Alder :Nej

Skal man have computer: Nej

Vi prøver igen

Vi har netop startet klubben op igen, da vi stadig er nogle, der møner, at en brugerkub i Odense har sin berettigelse. Dengang vi var på vores højeste havde vi egne lokaler med 10 computere og åbent hver dag i mange timer. Men pga. indbrud og specielt stjålet udstyr gik klubben ned - vi prøver nu at starte op endnu engang, og vores hovedformål kan udtrykkes ved: "Vi udbygger folks interesse for EDB bl.a gennem undervisning og rådgivning omkring emnet". Dette gøres bl.a gennem klubbladet Cursoren.

Klubbens navn: Computerclubben Nordjylland Aalborg

Kontaktperson: Gunnar Andersen

Kontakt adresse: Niels Ebbensensgade 24.2, 9000 Ålborg

Telefon nr. : 08-11 63 11

Antal medlemmer: 35

Kontingent: under 18 = 150 kr/år over 18 = 200 kr/år.

Klubaften(er): Hver tirsdag mi. 19 - 22

Klubben startede: 1984

Min. Alder : 0

Skal man have computer: Nej

Virksomhedsbesøg

Vi laver præsentation af nye programmer til maskinerne, og så har vi nogle virksomhedsbesøg, hvor vi ser, hvorledes computere kan bruges i erhvervslivet.

Derudover har vi nogle foredrag, mest om computere og brug af dem.

Vi har også holdt nogle udstillinger, hvor vores arbejde kunne bedømmes. Sidst men absolut ikke mindst, så laver vi et rigtig godt klubblad.

Klubbens navn: Ishøj Computer Klub

Kontaktperson: Michael Jørgensen

Kontakt adresse: Landlyststien 27 st. , 2635 Ishøj

Telefon nr. : 02-54 85 83 mi. 15-21

Antal medlemmer: 10

Kontingent : 25 kr/rd over 18 og 15 kr/rd under 18

Klubaften(er): Hver lørdag mi. 14 - 17

Klubben startede: 1 august '84

Min. Alder : Høst over 11 år (gr. fagudtryk o.l.)

Skal man have computer: Nej, Men klubben har ingen.

Konkurrencer

I klubben programmerer vi, og ud-

nytter computrene til det yderste. Vi spiller ikke, men laver seriøse programmer. Vi har bl.a lavet et specielt interface til kommunikation mellem praktisk taget alle maskiner, bare de kører RS232. Vi laver også programmeringskonkurrencer, hvor man f.eks skal lave korte hurtige programmer der børre ka' det der. Vores klub er meget seriøs, og det skrämmes desværre mange. Forresten så er piratkopiering TOTALT BANDLYST.

Klubbens navn: Midnatsluskeren

Kontaktperson: Poul Aschenbrenner

Kontakt adresse: Borgmester Christiansensgade 34, 2450 SV

Telefon nr. : 01-30 91 01 (eller Max: 01-31 99 30)

Antal medlemmer: 50

Kontingent : 50 kr./årligt (dækning af lokaler)

Klubaften(er): Anden og sidste onsdag i hver måned

Klubben startede: Engang i 1981

Min. Alder : Nej

Skal man have computer: Nej, men det er smartest!

Testdage

I klubben laver vi mange ting, bl.a holder vi foredrag og testdage. Vi har Betafon som sponsor, så på testdagene kan vi få testet vores udstyr, og skulle der være noget galt, så bliver det lavet til en rimelig pris.

Vi har også nogle kurser hvor vi lærer folk at bruge de værktøjer de har til rådighed, f.eks ZOOM monitoren, en assembler, diskstationen osv.

Nogle af de aftener, hvor vores medlem fra Møn dukker op, er bl.a når vi ser film. Det er nemlig sådan, at vi sommetider har filmften, hvor vi altså ser noget om computere (selvfølgelig).

Klubbens navn: MCK Midtjydsk Commodore Klub

Kontaktperson: Peter Østergård

Kontakt adresse: Løvstien 23a, 7441 Bording

Telefon nr. : 06-86 16 95 24 timer i døgnet

Antal medlemmer: 40

Kontingent : under 18 år 40/kvt over 18 år, 70/kvt.

Klubaften(er): Tirsdage 19-22

Klubben startede: juni 1984

Min. Alder : Nej

Skal man have computer: Nej, klubben har adgang til 7 sæt maskiner.

Struktureret klub

MCK er samlingssted for seriøse Commodorebrugere. Vi fremstiller både Hard- og Software. Vi afholder kurser og andre arrangementer.

Endvidere har vi en databank for Public Domain programmer, kontakt til andre brugerkubber. Blandt andet til vores klubblad INTERFACE.

Brugerkubben er opbygget struktureret, hvor der er interessegrupper der beskæftiger sig med forskellige ting.

Vi planlægger at udvide vores klub til også at omfatte Amiga'er, så er du interesseret kan du jo kontakte os...

(Denne klub har absolut gjort meget ud af vores undersøgelse, og det to kilo tunge brev vi fik ind af brevsprækken, var virkelig værd at læse. Red.)

Klubbens navn: Odder Computerforening

Kontaktperson: Lars Vestergård

Kontakt adresse: Parkvejens skole, 8300 Odder

Telefon nr. : 06-54 31 25

Antal medlemmer: ca. 30

Kontingent : 20 Kr.

Klubaften(er): Sidste torsdag i hver måned.

Klubben startede: 1984

Min. Alder : Nej

Skal man have computer: Nej

Hvad skal vi lave...

I klubben afholder vi kurser, hvor vi lærer medlemmerne om programmeringsmuligheder og -rutiner, samt naturligvis almindelig brug af computere. Udeover disse få faste ting, er det op til medlemmerne, hvad de vil lave..

Klubbens navn: RCC/ Randers Computer Club

Kontaktperson: Egvind Skjold/ Erland Frandsen

Kontakt adresse: Udbyhøjvej 150, 8900 Randers

Telefon nr. : 06-47 06 21

Antal medlemmer: 42

Kontingent : 200 kr./årligt Juniør 150, familie 125.

Klubaften(er): Onsdage og torsdage

Klubben startede: April 1984

Min. Alder : Ingen

Skal man have computer: Nej!

Det hele og lidt til

Vi er en MEGET aktiv klub, så det der står her i oversigten er kun en række appetitvækker. Vi har maskinkodekurser, Emneafstener, lynkurser i f.eks tekstbehandling, regneark etc., BASIC, PASCAL og C kursus, samt instruktørkurser. Da vi råder over egne lokaler (på ca. 40 kvadratmeter) har vi et tidskriftsbibliotek og masser af Public Domain programmer. PIRAT-KOPIERING ER STRENGT FORBUDT, og vil medføre eksklusion fra klubben.

Medlemmer over 18 år kan få nøg-

le til klubben, og benytte lokalerne når de har lyst!

Klubbens navn: Ribe Computer Club (RCC)

Kontaktperson: Marcus Andersen

Kontakt adresse: Rømøvej 25, 6780 Skærbæk

Telefon nr. : 04-83 43 42

Antal medlemmer: 8 (pga. sommeren)

Kontingent : 200 kr./årligt

Klubaften(er): Hver fredag

Klubben startede: 12 November '85

Min. Alder : Under 12 år kræves forældresamtale

Skal man have computer: Overhovedet ikke.

Filmften

Vi har haft åbenthuse arrangementer, EDBkurser, og vi programmerer 64'ere og udveksler erfaringer og software (selvfølgelig hjemmelavet). Så har vi filmften (en gang om måneden), hvor vi viser film om EDB. Det har haændt, at det var almindelige spillefilm, blot med EDB som hovedtema. I klubben har vi tre monitorer som kommunen venligst har lånt os, ligesom de har lånt os lokaler på Bispegaade skole i Ribe. Vores klubblad udkommer ca. hver anden måned.

Klubbens navn: Skovlunde Computer Forening

Kontaktperson: Ove Munch

Kontakt adresse: Lundebjerg Skolen, Skovlunde

Telefon nr. : 02-91 26 82 helst aften

Antal medlemmer: 23

Kontingent : under 18 år 100/årligt over 18 200 kr. Familie 300 Kr.

Klubaften(er): Hver tirsdag kl 19.00

Klubben startede: 16 december 1983

Min. Alder : Ingen

Skal man have computer: Ikke nødvendigvis

Åbent hus

Vi har kurser i BASIC, både for begyndere og for øvede, derudover har vi COMAL80 og maskinsprogsinstruktion. Vi opdeler os i grupper, og laver så forskellige programopgaver, typisk nytte og demonstrationsprogrammer. Vi holder åbent hus aftener og inviterer forskellige forhandlere til at demonstrere forskelligt udstyr. Vi har en intern konkurrence hvor vi hvert år udvælger de bedste programmer, og vinderen får en flot præmie. Vi stiftede i øvrigt Nordjyllands Computerstævne d. 31 maj, hvor vi havde professionelle dommere... Jacob Heilberg

SÅDAN SKAL EN RIGTIG TURBO PC SE UD:

OG SÅ SKAL PRISEN OGSA PÅSSE:

For en komplet køreklar MEGA TURBO PC (excl. monitor) med 1 TEAC 360 Kb. drev, 256 K. ram. Farve Grafik kort. Parallel Printerport, Dansk 84 tasters AT-tastatur, MS-DOS 3.1, diverse programmer, danske og engelske manualer samt – sidst men ikke mindst – 13 måneders UNIPRO MEGA GARANTI, hvor vi garanterer, at en eventuel defekt i maskinen er rettet inden for 2 døgn.

SÅDAN!

Ønsker du et tastatur med 101 taster i stedet for 84 taster, er ekstra prisen kun

~~295-~~

AKTUELT LIGE NU:

KOMPLET EGA-sæt (TVM MD-7 samt EGA kort)

~~4995-~~

14" PHILIPS RGB Farvemonitor

~~2495-~~

DISCOVERY 2400 externt modem, komplet

~~1995-~~

ABILITY

BORLAND TURBO BASIC

12" PHILIPS monitor

~~1995-~~

~~790-~~

~~995-~~

4495-

UNIPRO
DIREKTE TIL DIG PRIS

SE OGSÅ VORT KÆMPE HARDDISK-MARKED LÆNGERE FREMME I BLADET.

DU ER ALTID VELKOMMEN.

VI HAR DEMOLOKALER I ÅRHUS OG I ODENSE.

RING OG AFTAL EN DEMONSTRATION

UNIPRO

Din PC-importør

Alle priser er excl. moms.

Ja tak, send mig straks yderligere oplysninger om

- MEGA TURBO XT** incl. markedsoversigt
- SOFTWARE**
- UDSTYR**

Navn:

Att:

Gade:

Postnr.

By:

Telefon:

Sendes til: UNIPRO - Postbox 193 - 5100 Odense C

COMPUTER COMPUTER COMPUTER NEWS

NYT DANSK SPIL

Gennem snart 1 år, har Thomas Zeikman, 16 årig spilprogrammør, arbejdet på arkade-action spillet M.A.C.H. der står for (Maneuverable Armed Computer Humans)

M.A.C.H. er et Commodore 64/128 spil, der kan spilles af både en og to spillere, og indeholder masser af fede effekter og features. Du er en armeret flyvende superhelt, der med dine vrst-monterede mega-blastere kan få enhver levende sprite til at gå den sikre død i møde. Du "Knight of the Galaxy", er indkaldt til krisemøde hos den store mester "Master of the Galaxy". Han fortæller dig at der fire lysår væk er opstået problemer med galaxens nyeste beboelsesplanet Unox. Tre ondsindede robotter fra en anden galaxe har indtaget planeten og tvunget befolkningen til at arbejde i minerne under jorden. Samtidig har de kidnappet folk fra galaxens handelsflåde, og gjort dem til mine-slaver på to andre naboplaneter.

Du skal straks tage til Unox, og fordrive den første robot. Rekognoseringsstyrke har fundet roboternes svaghed, deres forsvars-system kan ikke umiddelbart opdage enkelt-personer. Derfor sendes du alene på missionen, kun udstyret med to vrstmonterede laserkanoner.

Din rejse mod Unox begyndes, og da du når den belejrede planet, gælder det orn hurtigst muligt at nedskyde alle Vacilitors - roboternes varslings-system for indtrængende fremmede. Når disse er skudt tilbage til pixel-stadiet,

hvor de kom fra, skal du destruere fem Gyphons - slævedelerne.

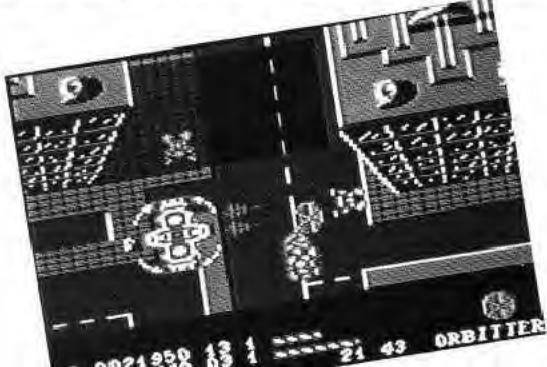
Efter en indædt kamp mod disse dræbemaskiner, bliver Planet-robotten nu selv nødt til at møde dig, og det går bestemt ikke stille af.

Besejrer du robotten, fortsætter du din friheds-kamp på naboplaneten Xerax, hvor en ny hær af kamp-robotter er parat til at bekæmpe dig.

Besejrer du den tredje og sidste robot i "The Final Battle", bliver du forfremmet til "Commander of the Starfleet".

Freden er igen sikret, indtil.... M.A.C.H. indeholder i alt over 200 animerede sprites. Nogle af dem kan give dig skjold, andre laser-energi og andre igen kæmpe-skud. Og så er derså meget action i spillet, at selv hårdkogte joystick-vridere får sveden frem i håndflade. Ja M.A.C.H. lyder rimeligt heftig ikke sandt? Vi regner med en test af spillet i næste nummer.

Lyden i spillet er lavet af musik-fænomenet Johannes Bjerregaard. M.A.C.H. udgives løvrigt af et nystartet dansk softwarehus, kaldet Starvision Software. En af firmaet hovedkrafter. Søren Grønbæch, der er kendt for bl.a. "The Vikings" (og Amiga Magic her i bladet), tror på at M.A.C.H. nok skal falde i folks smag. For foruden den morsomme måde at spille "Two Player" på, indeholder spillet også strategiske elementer, og alt sammen i synktempo, med super animerede sprites. Spillet skulle ligge klart i butikkerne allerede i Oktober.

EPROMMER III FRA DELA

Fra Dela i Tyskland kommer nu fortsættelsen på EPROMMER II, nemlig deres splinterne EPROMMER III.

De spår at med denne EPROM-brænder er en helt ny generation indenfor EPROM-brændere begyndt.

EPROMMER III brænder alle EPROMS inden for 27xxx rækken.

Programmering af EPROMS større end 1MB, på basis af 27011 serien, kan også lade sig gøre.

Naturligvis har denne EPROM-brænder derudover alle de gængse faciliteter såsom læse, skrive, verify, "leertest", kopiering, modulgenerator og meget andet. EPROMMER III bliver leveret i modul, med tilhørende software. Pris: 149DM

Kontakt:
DC Trading
Tlf. 08 35 33 44

NY FREEZER

Det hele startede med et lille cartridge, kaldet Freeze-Frame MK1. Dette modul kunne fryse forskellige programmer, og var en overgang, det eneste der kunne lave backup-kopier på denne måde. Men tiderne har ændret sig, og softwarehusene laver hårdere og sværere beskyttelser end nogensinde før. Evesham Micros der har lavet denne serie af "freezere" har allerede lavet 6 forskellige versioner af Freeze Frame. Nu kommer så den ultimative løsning - nemlig "The Freeze Machine".

Der er nu næsten ingen programmer der kan undslippe denne "freezer", og foruden denne funktion kan modullet følgende:

Save et "frosset" program på disk, i ubeskyttet version, på kun 15 sekunder, og her har modullet lagt hele hukommelsen ned på diskette, inklusive en forloader, der selv-følgelig kan indlæse programmet igen med turbo-speed.

Lader man "The Freeze Maschine" sidde hele tiden, kan man opnå indlæsningshastigheder på "frossete" programmer med op til 20 gange normal hastighed.

Og det gælder oveni købet også for andre programmer. Her skal programmene blot saves via modullet først.

Når "freeze" knappen trykkes et sted i et program, er der mange muligheder for at save. Når der saves, kan man vælge at "compace" (komprimere) filerne, så de fylder mindre end normalt (kun på disk). Man kan også save flere gange, uden at skulle starte forfra.

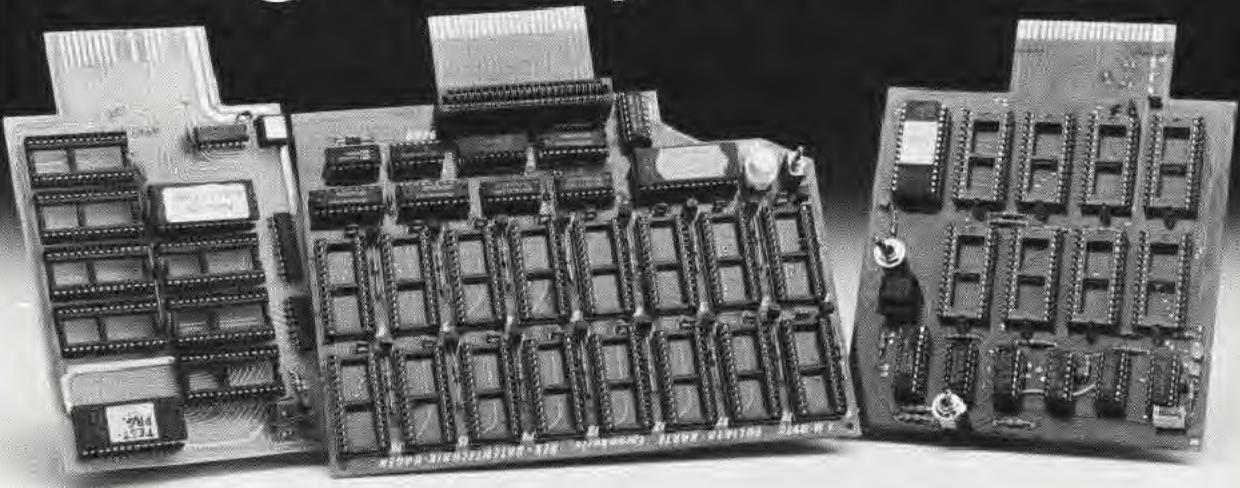
Kommer man ud for specielt svære programmer, kan man købe en ekstra disk, der også kan klare en del af gangen, hvis det er nødvendigt.

"The Freeze Maschine" indeholder desuden Tape-turbo (10 gange normal hastighed), en "GameKiller" option, hvor du kan slå sprite-kollisionen fra, så du kan gennemføre de svære spil.

I modullet findes også en "File-copy" funktion, der kan klare op til 248 blokke og med 5-6 gange normal hastighed.

Endelig kan du tage directory, formattere (12 sekunder) og købe modullet med dansk vejledning for kr. 448, hos BMP-Data. Tlf. 02-278100.

Megakort på 64'eren

Næsten hver dag året rundt kommer der nyt hardware til 64'eren. Vi har taget et udnit af det hele, og kigget det efter i sømmene.

Vi kigger denne gang nærmere på følgende produkter: REX 1Mb EPROM-kort (kr. 680), AGE 288 Kb EPROM-kort (kr. 500) og Alcotini 512 Kb ROM-disk.

Husk for at få den fulde glæde af disse ting, skal du yderligere investere i en EPROM-brænder. Hvis du altså ikke lige er den lykkelige ejer allerede.

REX 1Mb-kort

Jeg kan love dig for et - det er noget af et print, der sidder bag i computeren, når du har dette kort installeret. 16 sokler til EPROM's, plus et ekstrastik til expansionsporten. I øvrigt den eneste af de tre der er monteret med et sådant.

Du bliver nu sendt ind i en menu, hvor du har 4 valgmuligheder. Du kan vælge at udskub kortet. Du kan få en oversigt over de programmer du har lagt på EPROM's via det tredje punkt - modulmaster.

Det sidste menupunkt giver dig mulighed for at koble 8k ind, som et almindeligt ROM-modul i \$8000. Du kan faktisk på den måde have 128 gange 8k cartridge programmer installeret!

Det vil kræve 16 stk. 27512, hvilket vil betyde en merudgift

på små 2000,- kr.

Kortet virker absolut brugervenligt, men laver du 8k autostartmoduler og placerer dem rundt omkring på kortet i 27512 EPROM's - så lav lige et notat om, hvor det er placeret. Største minus ved kortet er, at du kun ved hjælp af reset er i stand til at returnere til hovedmenuen for at hente nye/flere programmer.

AGE 288 Kb kort

Dette kort har 8 sokler, og kan håndtere max. 8 gange 27256, i alt 256 Kb. Så jeg undrer mig stadig over, hvor de sidste 32 Kb kommer fra, da styresoftwaren ligger på en 2764.

Den væsentligste forskel jeg har kunnet finde mellem AGE-288 og REX-1Mb, er den enkle at REX for næsten de samme penge kan håndtere 4 gange så meget lagerplads.

Så AGE-288 er og bliver en død sild. Jeg synes i øvrigt også de virker triste at bruge - indlæs et program eller switch en EPROM ind på \$8000-\$A000 - færdig. Næ, læs du lige lidt videre...

Alcotini

512 Kb ROM-disk

Selvfølgelig læste jeg ikke i den medfølgende danske manual,

men satte bare kortet i - afventende endnu en menu, vælg program etc... MEN HVAD F....!!!

Det du'r ikke - almindeligt opstartsbeslæde, og dog...

*** ROMDISK 512 K BYTE SYSTEM***

ALCOTINI (C) 38911 BASIC BYTES FREE

Så kan det ellers være jeg fik fat i den manuall!!

Det viser sig at din ellers lidt triste BASIC er blevet kvikket op med 7 nye ** kommandoer. *DIR - viser indholdet i ROM-disk'en

*GEN - skifter til modulgeneratoren

*OLD - hent et program efter NEW eller RESET.

** - viser FLOPPY-disk directory.

*RES - reset af C64 med ROM-disk'en aktiv.

*OFF - slukker ROM-disk'en, som var den taget ud af expansionsporten.

**"r" - loader program "r" fra ROM-disk'en.

Alle kommandoerne virker også i BASIC-programmer, så her er virkelig en fantastisk mulighed for at kunne anvende alle de kilobytes på EPROM'erne noget mere effekt.

Prøv at forestille dig, hvordan

du kan hænge området \$C000-\$CFFF nu. Du har sikkert masser af gange oplevet at en masse små nyttige rutiner alle altid ligger på den samme plads i dette område. Men nu siger du bare: Vi skal bruge centronics interface - **hent". Vi skal bruge et par grafik rutiner - **hent", Vi skal bruge nogle hurtige sorteringsrutiner - **hent".

Ja, bliv bare ved. Du har sikkert også et par gode ideer. Savner du mulighed for at have autostart EPROM's i \$8000, så kan du for 40 kr. erhverve et lille print til sådanne opgaver hos Alcotini. En virkelig spændende ting, der åbner mange nye muligheder for både begynderen og den avancerede tastatur ekvilibrist!!

John Christiansen

Forhandlere:

REX og AGE kortene forhandles af:
Absalon Data
Vangedevej 216 A
2860 Søborg
01 67 11 93

Alcotini ROM-disk forhandles af:
Alcotini Hard & Software
Skivevej 119
7500 Holstebro
07 42 79 55 - 06 25 88 17

Tegn abonnement på Danmarks største program-bibliotek

DET TYKKE TILBUD:

"TAST" er Danmarks største taste-ind blad, der nu udkommer fast hver tredie måned.

Tegn abonnement NU! Ikke bare er det den billigste løsning, men du får også bladet bragt til døren - gerne 3-4 dage før det udkommer.

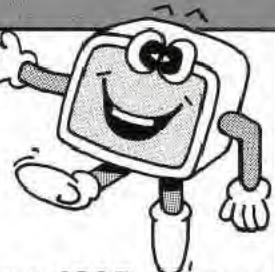
Et helt år koster bare 122 kroner. Eller omkring en krone pr. program ...

Sensommerens Sejeste Supertilbud:

AMIGA 2000

(Vejl. 15.900,-)

Kun hos RB
til Favorabel
Fantasipris

AMIGA 500 ... KUN 4995,- incl. moms
1081 Monitor . . . KUN 3995,- incl. moms

Rekvirer vort EFTERÅRSKATALOG

- og læs mere om: XT- og AT-kort, AMIGA-harddiske, RAM-udvidelser, STAR/JUKI/NEC printere op til 40% under vejl. udsalgspris, og meget, meget andet godt...

Eksterne drev til A-500, 1000 & 2000:

3½" drev

Super Slimline . . . KUN 1995,- incl. moms
25% hurtigere end A-1010, 3 gange så driftsikkert og fuldstændig lydløst.

SUCCESSEN FORTSÆTTER!!

Vi har nu passeret 100 Megabyte i vort Public Domaine-bibliotek, og deler gratis ud af godterne. Ved køb af 10 3M disketter fylder vi de 5 op **uden beregning!**

Send adresseret + frankeret svarkuvert (kr. 3,80) for vort PD-katalog!

GRATIS UDBRINGNING:

Morgen, middag, aften. I postnr.-område 1000-2500 og 2700-2900 ved køb for over kroner 500,-

Skandinaviens største AMIGA-Forhandler
Over 400 Leverede AMIGA-Anlæg

Sønderdalen 57 · Postboks 128 · 2860 Søborg
Tlf. 01 56 43 00 · Mandag-fredag 09:30-19:30

C-16 PLUS/4 TIPS

C-16 PLUS/4 TIPS

Deek/Doke

```

10 REM *** C16
20 REM *** DEEK / DOKE
30 REM ***
40 FOR I=4096 TO 4704
50 READ A
60 POKE I,A
70 NEXT I
80 END
90 DATA 185,12,2,201,48,240,45
100 DATA 162,0,224,0,240,13,234
110 DATA 234,234,234,234,234,234,238
120 DATA 113,7,202,208,250,162,1
130 DATA 32,37,16,202,208,250,75
140 DATA 46,16,238,112,7,208,3
150 DATA 238,113,7,96,206,16,2
160 DATA 76,0,16,96,169,0,141
170 DATA 112,7,141,113,7,32,107
180 DATA 168,160,0,192,0,208,16
190 DATA 169,39,141,8,16,169,16
200 DATA 141,27,16,32,0,16,76
210 DATA 137,16,192,1,208,19,169
220 DATA 3,141,8,16,169,232,141
230 DATA 27,16,141,27,16,32,0
240 DATA 16,76,137,16,192,2,208
250 DATA 16,169,0,141,8,16,169
260 DATA 100,141,27,16,32,0,16
270 DATA 76,137,16,192,3,208,30
280 DATA 76,152,16,234,200,238,47
290 DATA 16,76,66,16,169,6,141
300 DATA 47,16,76,53,16,169,10
310 DATA 141,27,16,32,0,16,76
320 DATA 137,16,169,1,141,27,16
330 DATA 76,0,16,32,144,16,173
340 DATA 112,7,141,114,7,173,113
350 DATA 7,141,115,7,169,0,141
360 DATA 112,7,141,113,7,238,47
370 DATA 16,238,47,16,169,12,141
380 DATA 1,16,32,64,16,173,114
390 DATA 7,141,230,16,141,238,16
400 DATA 173,115,7,141,231,16,141
410 DATA 239,16,173,112,7,141,94
420 DATA 6,173,113,7,160,1,153
430 DATA 94,6,96,169,6,141,1
440 DATA 16,76,171,16,32,107,168
450 DATA 169,0,141,0,7,141,1
460 DATA 7,174,6,2,224,48,240
470 DATA 27,160,39,238,0,7,136
480 DATA 208,250,160,16,238,0,7
490 DATA 208,3,238,1,7,136,208
500 DATA 245,206,6,2,76,4,17
510 DATA 173,7,2,201,48,240,27
520 DATA 162,3,238,1,7,202,208
530 DATA 250,162,232,238,0,7,208
540 DATA 3,238,1,7,202,208,245
550 DATA 206,7,2,76,38,17,173
560 DATA 8,2,201,48,240,19,162
570 DATA 100,238,0,7,208,3,238
580 DATA 1,7,202,208,245,206,8
590 DATA 2,76,72,17,173,9,2
600 DATA 201,48,240,19,162,10,238
610 DATA 0,7,208,3,238,1,7
620 DATA 202,208,245,206,9,2,76
630 DATA 98,17,173,10,2,201,48
640 DATA 240,14,238,0,7,208,3

```

Vi vrider endnu en gang C16/+4'eren for hemmeligheder, og kan bl.a. præsentere en DEEK/DOKE kommando, samt en fiks CENTER rutine.

Vi lægger, ligesom sidst, ud med et par ROM-adresser til de maskinkodeinteresserende:

42075 (\$A45B) giver dig linienummeret på den BASIC-linie der er ved at blive udført.

33047 (\$8117) Reset'er standard BASIC vektorerne (\$300-\$311). 64439 (\$FB7) Gemmer indholdet af A, X og Y registrene i adresserne \$110 (A), \$111 (Y) og \$112 (X).

64449 (\$FB71) Udfører nøjagtig den modsatte proces af ovenstående, dvs. henter indholdet af \$110-\$112 tilbage til registrene. 55738 (\$D9BA) Hvis A indeholder ASCII koden for et anførselstecken (34 dec.) sættes editoren i "quote-mode", dvs. flaget i 203 (\$CB) sættes til 1.

Klap II

Det kan af og til være særligt irritationende at få overskrevet sine listninger med computerens som regel ligegyldige meddelelser, f.eks.: READY og SYNTAX ERROR. Men det kan lade sig gøre at få din C16/+4 til at holde sin kæft, så du kan programmere og printe i fred:

POKE 768,18

POKE 769,135

Fjerner fuldstændigt prompts og fejmeddelelser (du finder alligevel hurtigt ud af det, hvis du har tastet forkert).

DEEK/DOKE

Når man bruger kombineret BASIC og maskinkode (som i flere af de rutiner vi har bragt her), får

man ofte brug for en "dobbeltpoke", som poker et 16-bit tal ned i 8-bit adresser samtidigt (et 16-bit tal er et tal mellem 0 og 65535).

DEEK/DOKE rutinen er af hensyn til kompatibilitet med de øvrige rutiner vi har bragt, lagt et andet sted end normalt, nemlig under BASIC'en i 4096(\$1000). BASIC-programmet skal så flyttes op til adressen 4728(\$1278). Derfor skal du, inden du bruger programmet, skrive:

POKE 43,120

POKE 44,18; NEW

Herefter kan du RUN'e og slette listningen og du vil kunne bruge DEEK/DOKE sammen med, og i dit BASIC-program.

Du bruger de nye kommandoer på denne måde:

SYS 4337'01630,43567

DOKE'r værdien 43567 ned i adressen 1630. Bernærk at det altid er nødvendigt at anføre alle 5 cifre. Hvis du altså f.eks. ønskede at DOKE tallet 123 i adressen 1, skal der nuller foran tallene:

SYS 4337'00001.00123

DEEK-kommandoen bruges på samme måde:

SYS 4345'01630

Udskriver indholdet af adresserne 1630-31 som et 16-bit tal. Listningen CENTRERING er en fiks lille rutine der er nyttig, hvor man f.eks. skal opbygge tekstsærme. Du får faktisk en slags ny print-kommando, hvor du kan bestemme på hvilken linie den centrerede tekst skal skrives. Linienummeret skal altid angives med 2 cifre, og

Centrering

```

10 REM *** C16      +4 ***
20 REM *** CENTRERING *** 
30 REN ***
40 FOR I=1630 TO 1762
50 READ A
60 POKE I,A
70 NEXT I
80 END
90 DATA 32,107,168,162,0,169,6
100 DATA 2,201,92,240,4,232,208
110 DATA 246,96,160,4,136,202,208
120 DATA 252,200,200,200,152,76,204
130 DATA 6,234,162,0,172,6,2
140 DATA 192,48,240,16,232,238,232
150 DATA 232,232,232,232,232,232,232
160 DATA 206,6,2,76,126,6,172
170 DATA 7,2,192,48,240,7,232
180 DATA 206,7,2,76,149,6,169
190 DATA 19,32,76,255,169,17,76
200 DATA 213,6,202,208,248,174,0
210 DATA 7,169,32,32,76,255,202
220 DATA 208,248,162,0,189,9,2
230 DATA 201,92,240,7,32,76,255
240 DATA 232,76,189,6,96,141,0
250 DATA 7,76,0,7,76,123,6
260 DATA 224,0,240,215,32,76,255
270 DATA 76,173,6,0,0,0,0

```

teksten skal afsluttes med et punktum.

Eks.:

SYS 1630'03: Overskrift (punktum)

Skriver teksten "Overskrift" midt på tredje linie. Hvis punktummet glemmes udskrives teksten ikke.

Headline

Headline er et ganske simpelt program, der giver dig en slags kommandolinie øverst på skærmen, som viser hvilken position cursoren befinner sig i.

Der er benyttet en window-facilitet som gør, at du ikke kan skrive i

den øverste linie, medmindre du taster to gange HOME/CLEAR.

Hvis du indsætter din egen tekst i linie 70 (efter CLR, og et passende antal mellemrum, eller TAB) vil den blive stående.

Du kunne f.eks. benytte HEADLINE i dit eget lille tekstbehandlingsprogram, og hvis det er kort, smart og effektivt er du velkommen til at sende det ind (det er ikke noget krav at du bruger HEADLINE).

Det er bare om at komme igang, og god fornøjelse til vi ses i næste "COMputer".

Lars Andersen

(Deek/Doke - fortsat)

```

640 DATA 240,14,238,0,7,208,3
650 DATA 238,1,7,206,10,2,76
660 DATA 124,17,76,46,18,52,50
670 DATA 52,55,50,48,234,32,107
680 DATA 162,0,189,249,6,201,58
690 DATA 240,6,232,224,5,208,244
700 DATA 96,169,48,157,249,6,232
710 DATA 254,249,6,76,157,17,172
720 DATA 0,7,238,249,6,32,157
730 DATA 17,136,208,247,172,1,7
740 DATA 238,251,6,32,157,17,238
750 DATA 251,6,32,157,17,238,250
760 DATA 6,32,157,17,238,250,6
770 DATA 32,157,17,238,250,6,32
780 DATA 157,17,238,250,6,32,157
790 DATA 17,238,250,6,32,157,17
800 DATA 238,249,6,32,157,17,238
810 DATA 249,6,32,157,17,238,249
820 DATA 6,32,157,17,238,249,6
830 DATA 32,157,17,238,249,6,32
840 DATA 157,17,238,249,6,32,157
850 DATA 17,136,208,175,162,5,189
860 DATA 248,6,32,76,255,202,208
870 DATA 247,96,234,234,162,5,169
880 DATA 48,157,249,6,96,174,0
890 DATA 7,142,65,18,142,79,18
900 DATA 174,1,7,142,66,18,142
910 DATA 80,18,173,94,6,141,0
920 DATA 7,238,79,18,208,3,238
930 DATA 80,18,173,95,6,141,1
940 DATA 7,162,5,169,48,157,248
950 DATA 6,202,208,248,76,184,17

```

READY.

Headline

```

10 REM *** C16      +4 ***
20 REM *** HEADLINE *** 
30 REN ***
40 FOR I=1630 TO 1842
50 READ A
60 POKE I,A
70 PRINT"(CLR) TAB(24) ; "(RED) HEADLINE(BLK) "
80 SYS 1796
90 DATA 174,205,0,169,48,141,0
100 DATA 7,141,1,7,238,0,7
110 DATA 173,0,7,201,58,208,8
120 DATA 169,48,141,0,7,238,1
130 DATA 7,202,208,235,173,0,7
140 DATA 141,7,12,173,1,7,141
150 DATA 6,12,76,210,6,169,200
160 DATA 141,20,3,169,6,141,21
170 DATA 3,96,174,202,0,169,48
180 DATA 141,2,7,141,3,7,238
190 DATA 2,7,173,2,7,201,58
200 DATA 208,8,169,48,141,2,7
210 DATA 238,3,7,202,208,235,173
220 DATA 2,7,141,20,12,173,3
230 DATA 7,141,19,12,76,41,7
240 DATA 0,173,205,0,201,0,240
250 DATA 16,76,94,6,173,202,0
260 DATA 201,0,240,17,76,152,6
270 DATA 76,41,7,169,48,141,6
280 DATA 12,141,7,12,76,210,6
290 DATA 169,48,141,19,12,141,20
300 DATA 12,76,41,7,162,0,0
310 DATA 0,0,0,0,0,0,0
320 DATA 255,52,50,54,49,162,0
330 DATA 189,20,7,157,0,12,232
340 DATA 224,21,208,245,76,141,6
350 DATA 18,27,11,11,5,32,48
360 DATA 48,32,32,44,32,32,12
370 DATA 9,14,9,5,32,48,48
380 DATA 169,1,141,230,7,76,14
390 DATA 206,0,0

```

READY.

C-16
PLUS/4
TIPS

The Dungeon

The Dungeon er fyldt til randen med de hedeste tips til de hotteste eventyr på markedet! Som altid varmer Dungeon Master op med masser af "clues" i Danmarks mest læste eventyrsider

Ferien er ved at være ovre, også for "Computers" vedkommende. Dog har The Dungeon Master selvfølgelig ikke haft ferie, men istedet samlet en masse tips til de populære eventyr. Vi starter denne måned med:

Tass Time in Tonetown

Seneste kreation fra Interplay er dette mildt sagt lidt anderledes eventyr. Eller skal vi sige byen, Tone Town, hvor alt er "tass". Det vil sige fantastisk, "in" ... Ja ja, trods alt er der en del puzzles. Når du har fået til opgave at interviewe musikgruppen i parken, så tag deres revolutionerende instrument. Det skal du nemlig bruge, når en situation kræver meget høje toner. Snar er forvirret meget bange for røde djeæle...

Arrow of death II

Der er næsten altid spørgsmål om dette eventyr, så jeg har taget en lille spand tips med, for at få ryddet nogle af problemerne af vejen. Inden du hopper afsted med "Kite", så husk at tage hjelmen på! Den kan du finde ved hulen, tæt på tovbroen.

Som du sikkert husker, var der et sted ("Gorge"), hvor man ikke kunne gå længere, på grund af noget vand. Gå nu, efter flyveturen, derhen igen. Aha, mudder! "Go mud", og undersøg det. Nu vil du kunne se en stang, "Lever". Hvis i den for en indgang. Senere kommer du til et alter. Tænd lyset her, og bed til de højere mægter. Hvis du undersøger flammene, vil du se, at de er meget svagere, og at du faktisk kan gå igennem dem.

Counselor

Dette rigtige westerneventyr

kommer fra det kendte Datasoft, i USA. I Danmark sørger World Wide Software for, at du kan få glæde af dette eventyr. For selvom det synes lidt tamt i begyndelsen, udvikler plottet sig ganske spændende, og ligesom de fleste eventyrlistorier, har det en lykkelig slutning. Hvis du er god nok. Det er ikke så svært, idet alle ting faktisk er ganske logiske. Hvis du vil tømme en brønd for vand, så spræng dæmningen i luften, "Drop Dynamite", "Light Dynamite", og kom så væk.

Vent lidt, og kig så ned i brønden. Både medicinmanden og høvdingen vil have en gave, før du kan fortsætte. Hænderne skal op over hovedet lige før et vandfald. I fortæller der en lang lunte. Tag den på (i), "Wear rope", og vent så på at du oliver taget til fange. Efter du har fået cigaretten og maden, så prøv at kavle opad...

For at reddet din ven fra rebet, skal du, på det rette tidspunkt, gå op i et værelse, og kigge ud af det ene vindue.

Tænk på, at der i dette værelse er to vinduer...

Sweet Sixteen

John Lund, ydmyg indbygger i Kerteminde, har nogle tips til "Sweet Sixteen" og "Madman 64". Så var det også eventyrspli!

Kig i reoler, tag en bog og læs i den. John har løst "Madman 64", og ifølge ham skal man ikke bruge noten overhovedet. Han har også sendt de sidste 20 træk, men jeg bringer kun de 10 næstsidste her, man vil jo nødigt ødelægge noget for nogen...

Press Black, West, North, Climb rope, Get white, Climb down, South, Unlock door, Open door,

Go door - og så får I ikke mere for den tøre!

The Pawn

Efterspørgslen på svar til "The Pawn" stiger stødt, og som nogle sikkert har lagt mærke til, har jeg ikke spillet dette eventyr i tilstrækkelig grad til at kunne svare på alle spørgsmål. Dette skal dog ikke skille os ad, snarere tværtimod. Hans Lastrup og Michael Bruun, begge fra Lemvig, har forbarmet sig, og smidt nogle tips ind til The Dungeon Master:

Hvis du skriver "Take Cushion" i "Lounge" finder du mønten. Med den kan du købe "Whisky bottle" og "Beer bottle" af "Honest John". Whisky flasken skal du give til "Porter", og "J.L. Lewis" får øflasken.

"Alchemists" skal først have risne, derefter "Lumps". Dém finder du i minen, og da de er ret varme, skriver du "Take lumps with tro-well".

"Ask Devil about wristband" for at få noget til at dræbe "Kronos" med.

Du skal bruge "Aerosoul" for at fuldføre din aftale med "Devil". Og så er det løvrigt dumt at give "Adventurer" til "Kronos". Fordi dragen er nærsynet, skal du først oplyse den om maden, og siden pege på den.

Da "Paper wall" er lavet af - papir, kan ethvert skarpt instrument lave et hul i væggen.

Flyt pedestalen, "Move pedestal" for at få en blå nøgle. Den skal du bruge for at åbne døren i tårnet. Her kommer du forbi snermanden ved at smelte ham med "White". Så på muren, "Hit wall", i "Riverside chamber", og du har klaret "Lava river".

Zork II

De ovenstående brevskrivere havde også nogle spørgsmål til Zork II, her er nogle svar:

Trolldemanden, der høste tiden render rundt og kaster mærkelige "spells" på dig, kan kun gøre det på grund af een ting - sin tryllestav. Der er ikke andet at gøre end at finde sig i det, for du får først "Wand" til allersidst. Den kan du så

bruge til at øste "Menhir".

Hvis du skal få taget i et bur, efter at have opdaget en "Red sphere", så bed robotten om at løfte buret for dig.

Det er altid opløftende med en lille tur i en ballon, og for at få den igang, gør du følgende: gå ind i "Basket", åben "Receptacle" og put "newspaper" ind i den. Tænd så en tændstik, og "up you go!"

Gremlins

Siger "Weid plate" dig noget? Hvis det gør, så gør netop det, over alle hullerne... Og hvad med denne sekvens: "Cut pipes, insert driller, drill plate, join pipe (med tape), insert pipe, open valve"? Jeg ved at der er mange der har ønsket dette. Ved DU hvad det drejer sig om? (Jeg ved det godt, he-he).

Bureaucracy

Endnu et Infocomadventure, denne gang med den rigtige titel, "Bureaucracy", efterført skrevet udelukkende af Douglas Adams. Men da han havde skrevet for meget tekst, måtte en af Infocom's faste programmører lave lidt om på eventyret. Sætter plotten: Douglas blev så træt af bureaucratiet, med det's avindelige udfyldelsesformularer, og papir i endeløse baner, der alligevel bliver væk i mængden, at han skrev dette eventyr som en ren hævnaktion. Og det virner med pussies:

Betræt sætningen, der lyder over Intercom'en, som et svar til en anden skør person. Vei nede i "Zalagasan Jungle" kommer du til en labyrint bestående af nummererede tæll. Og for at komme ud herfra, skal du gøre følgende. Indsæt "Unlabelled Cartridge" i computeren, og "PRINT" B, C, D. Elsamme rækkefølge som du fandt dem. Når du har "PRINTet" alle fire bogstaver, kan du læse fra øverste tælle til venstre, og nedenfor. Når du er kommet igennem labyrinten skal du bruge kortet fra "Locker room", der ligger i starten af labyrinten.

Hieroglyf 123

Hej The Dungeon. Jeg har problemer med "Amazon". Hvordan

Open

åbner man de tre døre? Kom nu ikke og sig at jeg skal kikke på det hieroglyf papir, som jeg får med ved købet. "Open 123"??? Skriv venligst den ordre som gør det.

Venlig hilsen, Carsten B. Holm, Tastrup

Du har faktisk fået i noget af det rigtige, nemlig "Open", og så en sekvens af de tre tal 1, 2 og 3. Der er altså kun 6 muligheder...

Gratis reklame?

Hej The Dungeon! Vi er en Adventureklub i Horsens. Vi har problemer i følgende adventures:

"Robin of Sherwood": Hvordan kommer vi med den anden vogn i spillet (den, der kører til Nottingham)?

"Kentilla": Hvordan får vi diamanterne fra "Talisman"? Hvor finder vi båden?

"Castle of Terror": Hvor finder vi rebstigen? Hvad slår man greven ihjel med?

"Arrow of Death": Vi er kommet til "Giant Eagle", men kan ikke komme længere.

"Valkyrie 17": Hvad skal man med "Airplane"? Hvordan får vi "Lamb"? Hvordan kører vi med "Battered taxi"?

"Gremlins": Hvor finder man tingene til at springe "Store" i luften?

Vi ligger på vores grædende knæ, foran den lokale kiosk, og venter på dine klogte svar. Please answer quickly (Det er ikke reklame)

Adventurske hilsener fra:
"Adventureklubben".

Kyradsen 19B, 8700 Horsens
PS: Vi vil gerne i kontakt med andre klubber.

Hej "Adventureklubben"! Lad os springe lige ud i det:

"Robin of Sherwood": I stopper blot vognen, så manden der styrer løber sin vej. Derefter er det bare at hoppe ombord, og komme afsted.

"Kentilla":Oops, den springer vi let over...

"Castle of Terror": Rebstigen?

Hvilken rebstige?

"Arrow of Death": Pluk ømen med ordenen "Pluck Eagle".

"Valkyrie 17": Hvad gør man normalt med flyvermaskiner? Ved at prøve at stjæle "Lamb", tiltrækker du en stor mands opmærksomhed. Giv ham så boxen.

I siger såmænd blot: hvor i vil hen...

Ikke inviteret, makker!

Trolldændenes sidste nødråb!
Jeg har nogle problemer med følgende programmer:

"Mindshadow": Har skudt manden i værelse 207. Hvilke ting er nødvendige for at afslutte spillet? Hvor meget mangler jeg, for at gennemføre spillet, og hvordan?

"Uninvited": Hvordan åbner man døren i "Study", og døren til "Entrance" til "Magisterium"?

Hvad er hundene til for, og hvordan kommer man forbi?

Hvordan åbner man "Wooden box"?

Skal man bruge riflerne til noget, hvis ja, hvor og hvordan? Har "Greenhouse" nogen betydning? Hvordan får man nøglen fra den sa... lille røde djævel, og hvad skal den bruges til? Hvor når skal man bære en maske, og hvilken een?

Hilsen De To Søvnøse

Helt søvnøse er i vist ikke, hva? Jeg har nemlig skrevet om Jeres problem i "COMputer" før! Kan I huske det...?

Jeg er selv i fuld gang med "Uninvited" men er ikke kommet helt igennem endnu, så jeg kan ikke svare på alle spørgsmål. Men, hundene foran kirken skal skræmmes væk med lidt lyn og torden, så brug de magiske ord, der står på en af de gamle ruller papir, "Instantum Illuminaris Abraxas". Og kan I så gå i seng!

Bombermanen

Til The Dungeon. Mine problemer er følgende:

"The Bomb": Skal man noget i kælderen? Hvor skal man hen når man er kommet ud af bygningen i starten?

Hvad kan man feks spørge computeren om?

"Perseus & Andromeda": Hvordan kommer jeg ned, når jeg er kommet op af flyve?

Venlig hilsen,

Henrik Ladefoged, Horsens

"The Bomb": Ja, det er rigtigt at man skal noget i kælderen, men ikke endnu. En af de første ting du bør gøre, er at besøge dit nye kontor, der ligger i London, ved Westminster Bridge. Tag toget derhen. Når du har fundet dig tilpas i de nye omgivelser, så prøv at begive dig op på de andre etager. Så skal du nok finde noget at spørge computeren om.

Men fortviv ikke, hvis du stadig ikke kan finde ud af, hvad du skal spørge den om. Svarene er nemlig ikke særligt behjælpesomme, så koncentrer dig i stedet om alt det andet - der er nok at lavet!

"Perseus & Andromeda": "Down"

Rekord!

Kære Christian! Som altid er det en fornøjelse at læse høret. Tips og nyheder danner en glimrende blanding. For at komme til sagen har jeg dog lidt brokker, men også spørgsmål.

Først til Morten A. Simonsens korte brev i nr. 7/8. Han er ubegejstret rekordholder i at stille flest spørgsmål på mindst plads.

Morten, har du nogensinde overvejet at spille spillet for at få besvaret dine spørgsmål? Det er vist nok det, der er mening. Det er jo 200 kroner ud af vindeuet! Så vidt jeg kan se, er det tydeligt, at du ikke har prøvet særligt intensivt for du skrev ind til Chefen for denne "medding".

Hvis det er første gang du spiller eventyr, må du undskyde dette grove brev. Men så foreslår jeg, at du prøver et lidt lettere spil først. Hvis du på den anden side bare ikke gad, så er eventyrer ikke den rigtige betegnelse for dig, og du burde finde joysticket frem i stedet.

"Dodgy Gezzers" er et glimrende og underholdende spil, så foruds skyld, foreslår jeg, at du prøver det for anden gang. "Bulldon Truck" og båden er begge transportmidler for en hemme-

lig handel, der faktisk driver spillet. Det er deres eneste formål. Prøv selv at finde ud af, mellem hvem det foregår, det er ikke så svært. Et hegn spærre vejen syd for "Terminal Street", men hegn er jo ikke uforgængelige... På biblioteket skal du låne en bog. Det du skal vide, er emnet for bogen, og det finder du ud af efter diverse samtaler med personer, der er lige så hæderlige som dig selv. "St. Judes Counselling Factory" er stedet, hvor forfatterne henviser dig, hvis du beder om hjælp. De kunne lige så godt have skrevet "Rend og hop!" Tændstiksæsken kan åbne mange en dør, hvis du ikke er alene. Det skulle være nok til at komme igang med spillet. Husk at undersøge alt og at være overalt altid, for ikke at gå glip af vigtige samtaler. Nogle af de ting og steder, du også spørger om, er vildspor. Nogle er dele af plottet, som den kompetente og energiske spiller finder ud af, som tiden kommer.

Til Søren Andersen fra Vadum (igen "COMputer" nr. 7/8), angående "Castle of Terror", er der flere ting at sige. Han har ca. udeladt alt det sjove i sin "løsning" af anden del, som dermed ikke er en løsning alligevel.

Hvis du ikke selv har fået skatten og skønjomfruen med dig ud og muligvis endda dræbt "Dracula", så har du lidt arbejde tilbage, før sejren er hjemme.

Til sidst tilbage til "COMputers" tidligere dage, da en vis Hr. Andersen fra Høng spurgte til slangen i "Lucifer's Realm". Well, giv den hvad den vil have, og undersøg så et rum med fliser en ekstra gang, for at nå et skridt videre.

Det var alt, tak for et godt blad, Aage Christoffersen, Gentofte

Adventure med posten

"Adventureklubben", Vestergade 25a i Maribo har tilsendt mig deres klubblad, originalt kaldet "Adventureposten".

Her er der både tips og konkurrencer at hente hver måned, og en speciel kæbørdeering for medlemmer. Bladet er ikke forfærdeligt stort, men det er spækket med tips og andet godt, og der er ingen tvivl om, at de 10 kroner som bladet koster, er givet godt ud. Hvis der er nogen der er interesseret (og hvis du læser "The Dungeon", så må du være interesseret) kan de skrive til "Adventureklubben", Vestergade 25a, 4930 Maribo, Mærk Kuerten "Adventureposten".

Christian Mortensen

COMPUTER COMPUTER COMPUTER News

STJERNE PRINTERS

Skal du have den rigtige printer til din PC'er eller Amiga, mener Star at de har den rette til dig. De har nemlig netop lanceret to af de store tunge drenge. Den ene hedder NB24-10 og den anden NB24-15. Begge printerne kan prale af at have et 24 nás printerhoved. NB24-10 har normal valsebredde, og NB24-15 kan også tage A3 formater. Begge printerne skriver usædvanligt flot, og hastigheden ligger på 216 karakterer i sekundet, og 72 i sekundet, når der skrives med LQ (Letter Quality). Skønskriftsprinter er med disse printerne på vej helt ud i kilden. Hvis gider at høre på et hakkebrædt, når en matrix-printer kan give samme resultat, næsten uden larm.

Begge printerne kan udstyres med

alverdens fonts, og al betjening kan næsten foretages ved udvendig betjening.

Som standard leveres et Centronics interface, som emulerer ESC/P, IBM grafisk printer og IBM ProPrinter, men en række andre kan leveres.

Printerbufferen er på hele 85 K, så printeren kan efter indlæsning udprinte op til 40 A4 sider, uden at forstyrre computeren.

Prisen på printerne er 11.995 for NB24-15, og 8.995 for NB24-10, og så har du altså bare en printer der vil noget!

Yderligere information:

ITT Instruments A/S
Naverland 29
2600 Glostrup
Tlf. 02-451822

I øvrigt kan det oplyses at informationen i sidste nummer, om at Star ville lade NL-10 udgå, er en and. Der er overhovedet INTET der tyder på at den er på vej ud af

markedet, i hvert fald sælger den stadigvæk over 500 stk. om måneden, og det har den tænkt sig at fortsætte med foreløbig. Vi undskylder - vi var for hurtige.

ENGELSK SOFTWARE

Nu kommer der snart en nyhed fra English Software igen. Der er tale om Leviathan, der efter sigende skulle være et helt fantastisk 3D

shoot-em-up spil, når de er bedst. Arcade spillet er inspireret af ZZ Top videoen "Rough Boy". Din alt-overskyggende opgave er at finde

og ødelægge en række spændende rumskibe, i forskellige zoner på planeten. Nemlig Moonscape, Citiescape og Greekscap.

Du kæmper ikke alene mod rummænd, men også mod tiden, da du kun er udstyret med en vis mæng-

de benzin. Ikke desto mindre er der masser af muligheder for points i lange baner, og du får da også et ekstra liv for hver 5.000 points du kan brage op på tavlen. Hold øje med Leviathan.

d.a.i.s.y.

DIGITAL LYD TIL 64'EREN

D.A.I.S.Y. hedder et af de sidste skrig indenfor digital-sound-systems til 64'eren. Systemet kommer fra Tyskland, og et af de argumenter der bliver brugt omkring D.A.I.S.Y. er blandt andet at det nu ikke længere kun er Amiga ejerne der skal have den flotte digitaliserede lyd. Derudover er systemet foruroligende nemt at anvende. Det eneste man skal gøre er at stikke et modul i expansionsporten, og så er det klar til brug. Systemet er udbygget til at supporte BASIC og 6502 programmering.

Du kan indtale over 160 ord pr. diskette, og samtidig opnå de ønskede ekko og repetitioner. Alt hvad der indtales kan naturligvis også gengives på skærmen. Så det er ikke småtægten den kan, hvis den da opfylder kravene.

I Tyskland koster D.A.I.S.Y. 178 DM. Hør mere hos: Computertechnik Rosenplaenter Lange Strasse 12 3400 Göttingen Tyskland Tlf. 00949-55123181

NY BILLIG LASERPRINTER

Der skulle ikke gå lang tid før de rigtigt billige laserprintere kom. Her ser du "The Jet Setter" fra C. Itoh i U.S.A.

Dens oplosning er på 300 dots pr. tomme og leveres som standard med 512K RAM. Udvidelse op til 1.5MB er naturligvis til at få.

"The Jet Setter" leveres med HP LaserJet+ emulering, og det er alledede nu muligt at få yderligere cartridges indeholdende Diablo 630 og Epson FX-86e emulering. Ligesom HP'erne kan man få Fontcartridges indeholdende forskellige skrifttyper. Indtil nu er 11 stk. klar.

Laserprinteren leveres med en 100 arks A4 skuffe, en Centronics Parallel, en RS-232C serial og en RS-422 port.

Prisen er nok noget af det mest foruroligende - den ligger nemlig på 1.795\$, - sådan!

Kontakt
C. Itoh Digital Products Inc.
1750 South Vermont Avenue, Suite 220
Torrance, Ca 90502
U.S.A.
Tlf. 0091-213327-2110

COMMODORE-GUF

FRA DIN COMMODOREEXPERT - SPECIALIST I ELEKTRONISK TILBEHØR

2 COPY 2000™

DEN ORIGINALE

- Det professionelle copyinterface

- Et nyt og spændende kopiværktøj, der koperer ALT tapesoftware direkte mellem 2 datasetter. Så let er det:
- COPY 2000 tilsluttes Commodore 64/128/VIC 20's cassetteport og to almindelige datasetter.
- Kopierer også uden at man loader med under kopieringen; det er nok blot at starte datasetterne.
- COPY 2000 er et ægte dansk kvalitetsprodukt i flot kabinet til kun:

148.-

NB! Får også uden kabinet for kr. 99.-

TURBO 2000

Sælg din ordbog og køb et dansk turbomodul!

Indeholder bl.a.:

- 2 tapeturboer: ABC-flash og Turbo II
- Fastload til 1541'eren
- 19 sekunders formatering
- 3 automatiske kopiprogrammer:
- COPY DISK-TAPE
- COPY TAPE-DISK
- COPY DISK-DISK
- Belagte funktionstaster med mulighed for selv at definere
- Indbygget resetknap (reset II)
- Elektronisk romswitch

298.-

FREEZE MACHINE

Supercartridjet, der vendte op og ned på det engelske marked, se her hvorfor:

- FREEZE:** Ny, forbedret freeze-rutine kopierer endnu mere end Freeze-Frame MKIV
- FASTSAVE:** Saver hele hukommelsen på kun 15 sek. I så mange eksempler, du måtte ønske
- GAMEKILLER:** Evigt liv i spil. Hindrer sprite/sprite- & sprite/baggrund-sammenstød
- Enkefliskopiering:** Kopierer op til 248 blokke
- Tapeturbo:** 10 gange hurtigere, kompatibel med alle andre
- 2 diskaturboer:** En standard 6 gange hurtigere plus en LAZER turbo, der loader 20 (tyve) gange hurtigere på alle "frossede" eller omstavede programmer
- LYN-formatering:** 12 sekunder!
- Definerede funktionstaster**
- Resetstab:** Til snyde-pokes o.lign.

Det bedste er prisen:

KUN kr. 448.-

KUN kr.

MULTIMODUL

- ABC-tapeturbo
- Turbo II-tapeturbo
- Kopiprogram tape-tape
- Definerede f-taster
- Resetknap (reset II)
- Elektronisk ROM-switch - optager ingen hukommelse
- Det hele er selvfølgelig fuldt menustyret

KUN 223.-

FINAL CARTRIDGE II

- Disk- og tape-turbo
- Maskinkodemonitor
- 24 K-RAM ekstra (bankswitching)
- Skærm-dump på printer
- Basic-værktøj
- Freeze, superkopi - mulighed til og fra både bånd og disk
- Og en masse mere

Se den store
annonce andetsteds
i bladet

485.-

DOLPHIN-DOS

Sætter nyt liv i den slave 1541. Dolphin-DOS er på ingen tid blevet det mest populære hurtigload-system til 1541 og det er absolut ikke uden grund, se blot her:

- 30 gange hurtigere load (PRG-filer)
- 12 gange hurtigere save (PRG-filer)
- 10 gange hurtigere load (SEQ-filer)
- 8 gange hurtigere save (SEQ-filer)
- Mange ekstra-kommandoer (BASIC og DOS)
- Maskinkodemonitor
- Centronics-interface
- Udvidet skærmeditor
- Quick-formatering
- 100% program-kompatibel

Alt dette og meget mere
får du for kun

985.-

Dolphin-DOS er også kompatibel med COMAL 80-cartridge og Freeze-Framel

198.-

DANSK MANUAL

SLIMLINE 64

GIV DIN 64'ER EN
PLASTISK OPERATION!

DISKETTER med 5 års garanti

5 1/4" i plomberet æske med labels.

SSDD 10 stk.....

68.-

DSDD 10 stk.....

78.-

Ved køb af 100 stk. medfølger gratis diskodbler og diskettebox!

DISKDOBBLER

- Solid tang, der klipper et præcist, firkantet huk i disketten, så den også kan bruges på bagsiden i 1541'eren.

KUN 68.-

DATASETTE

Båndoptager til Commodore. Solid udgave med lyd.

To års garanti.

KUN 298.-

SAMPLER 64

Gen din
64'er
til et
hjemme-
studie!

Se den rosende anmeldelse i
Art Om Data nr. 4 '86!

SAMPLER 64 COMdrum

795.- 198.-

- Indeholder ny lydchip, som sætter dig i stand til at konkurrere med professionelle musikere.

- Mulighed for reverberation, ekko og dalek voice som 'live effects'.

- Mulighed for at spille på keyboard med den samplede lyd.

- Alle lyde og keyboard-sektionerne kan saves og loads.

- Ved købet af Sampler 64 medfølger også mikrofon, stik til stereoanlæg/lyd i fjernsyn, dansisk vejledning og software på bånd eller diskette.

- Ved købet af programmet COMdrum til Sampler 64, får du også en avanceret rytmekasse/trommesæt.

OBS!

Vi fører masser af andre
spændende varer til
Commodore.
Ring eller skriv
efters vores gratis
katalog!

**FORHANDLERE
VELKOMNE**

DISKETTEBOX

- Plads til 100 stk.
5 1/4" disketter

kun 168.-

TURBO PRO Kun kr. 228.

- Joysticket, der holder!
- 6 microswitches, 2 firetaster
- Professionel ergonomik!

DIN COMMODOREEXPERT

Postordre til hele landet.

BMP-DATA

Postbox 41
3330 Gørlev- Postgiro 190 62 59

02 27 81 00

All er med 1 års garanti.
Alle priser er INCL. 22% MOMS.

64'er Magi

Velkommen folks, til endnu en omgang 64'er magi som denne gang er gået amok i varmen! Johnny 'The magician" Thomsen byder på fantastiske sprite-rutiner, utrolige skærm flip, og meget andet guf!

Smooth Sprites

Dette program kan være en hjælp til dig som ikke ved hvordan de professionelle programmerer får en sprite til at bevæge sig så blødt. Når du har indtastet og startet programmet, kan du f.eks. skrive POKE 832,3: POKE 896,3: POKE 960,3:SYS 49152 for en lille demonstration. Hvis du vil bruge rutinen i dit eget program skal du huske, at du skal lægge dine egne sprites i området fra \$0340-\$03FF eller i decimal 832-1023.

I dit eget spil. Følgende parametre kan du ændre: POKE 49246, hvor mange pixels spriten skal rykkes i en retning før den skifter retning. (Obs! husk at den foregøes hele tiden med 1) POKE 49277, hvor omgange spriten skal løbe før den stopper.

Bounce Ball

Bounce Ball er et eksempel på hvordan man laver en "BREAK-OUT" bold. Der er såmænd ikke så meget andet at sige end SYS 49152!

Funscreen

Funscreen er en fed rutine til din egen startskærm. Den kopierer en anden skærm over den originale på en meget sjov måde. Som programmer er trykt i bladet kopierer det området fra \$1000-\$13E0 over i \$0400-\$0730, men det kan du ændre med: POKE 49159,Hi-byte: POKE 49163,LO-byte. Men leg endelig selv videre med programmet, for at få den fulde forståelse!

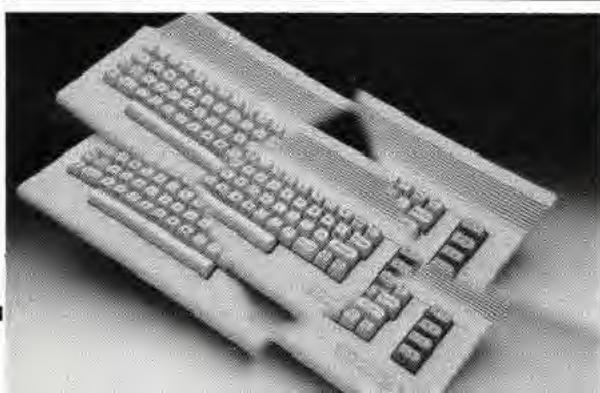
Johnny Thomsen

Funscreen

```
10 REM ****
20 REM * *
30 REM * FUN-SCREEN *
40 REM * *
50 REM ****
60 REM
100 FOR A=49152 TO 49209:READ X
:POKE A,X:NEXT
110 DATA 169,0,133,90,133,255,169,16,
133,89,169,0,133,88,169,4,133,91,
164,255,177
120 DATA 88,145,90,162,144,202,208,
253,152,24,105,31,168,41,248,208,
238,230,89,230
130 DATA 91,165,81,201,8,208,226,230,
255,165,255,201,8,208,206,96,0
```

Mini-Backup

```
10 REM ****
20 REM *
30 REM * MINI BACKUP *
40 REM *
50 REM ****
60 REM
100 FOR A=52736 TO 53122:READ X
:POKE A,X:NEXT
110 DATA 169,6,141,32,208,141,33,208,
162,4,181,42,149,250,202,208,249,
173,2,3,141
120 DATA 240,207,173,3,3,141,241,207,
169,187,141,2,3,169,206,141,3,3,
162,83,189
130 DATA 230,206,32,202,241,202,208,
247,165,187,201,4,208,29,169,0,
133,2,169,1,170
140 DATA 160,255,32,0,254,169,0,32,
249,253,165,2,160,255,162,255,32,
165,244,76,190
150 DATA 206,201,5,208,66,165,185,
133,43,165,195,133,44,165,174,133,
45,165,175,133
160 DATA 46,32,220,206,162,18,189,
189,207,32,202,241,202,208,247,
168,0,32,207,255
170 DATA 153,128,207,200,201,13,208,
245,32,202,241,152,162,126,180,
207,32,214,225
180 DATA 166,45,164,46,169,43,32,221,
245,76,190,206,201,6,208,5,169,1,
76,58,206
190 DATA 201,3,208,138,162,4,181,250,
149,42,202,208,249,173,240,207,
141,2,3,173
200 DATA 241,207,141,3,3,96,144,5,
162,24,32,55,164,162,52,189,56,
207,32,202,241
210 DATA 202,208,247,32,220,206,165,
197,201,64,240,250,76,39,205,165,
197,201,64
220 DATA 208,250,169,0,133,198,96,13,
17,17,17,32,55,70,32,18,32,81,32,
58,78,69,29
230 DATA 29,29,29,29,29,17,13,32,53,
70,32,18,32,61,32,89,70,73,82,69,
86,29,29,29
240 DATA 17,13,32,51,70,32,18,32,61,
32,69,86,65,83,29,29,29,29,29,17,
13,32,49,70
250 DATA 32,18,32,61,32,68,89,79,76,
29,29,29,29,17,17,153,147,13,
146,153,33,33
260 DATA 32,85,78,69,77,32,69,72,84,
32,79,84,32,75,67,65,66,32,84,69,
71,32,79,84
270 DATA 32,89,68,75,32,65,32,83,83,
69,82,80,158,18,17,13,46,89,68,65,
69,82,13,78
280 DATA 32,20,34,63,65,77,65,78,69,
76,73,70,32,84,85,80,78,73,67,13,0
```


Smooth Sprites

```

10 REM ****
20 REM *
30 REM * SMOOTH SPRITES *
40 REM *
50 REM ****
60 REM
100 FOR A=49152 TO 49635:READ X
    :POKE A,X:NEXT
110 DATA 169,1,141,39,208,169,15,141,
    40,208,169,12,141,41,208,169,0,
    141,32,208,169
120 DATA 0,141,33,208,169,7,141,21,
    208,160,13,192,248,7,200,140,249,
    7,200,140,250
130 DATA 7,169,147,141,0,208,169,156,
    141,1,208,169,172,141,2,208,169,
    156,141,3,208
140 DATA 169,197,141,4,208,169,156,
    141,5,208,169,30,141,192,2,169,60,
    141,193,2,169
150 DATA 90,141,194,2,169,3,141,195,
    2,169,0,141,196,2,169,190,133,247,
    208,192,2
160 DATA 208,5,169,200,141,192,2,174,
    192,2,189,23,193,141,1,208,208,
    193,2,208,5
170 DATA 169,200,141,193,2,174,193,2,
    189,23,193,141,3,208,206,194,2,
    208,5,169,200
180 DATA 141,194,2,174,194,2,189,23,
    193,141,5,208,160,2,38,9,193,206,
    195,2,208,199
190 DATA 169,3,141,195,2,173,196,2,
    208,26,230,247,208,5,169,4,141,16,
    208,165,247
200 DATA 201,39,208,31,173,16,208,
    240,26,238,196,2,76,225,192,198,
    247,16,7,16,5
210 DATA 169,0,141,16,208,165,247,
    201,124,208,3,208,196,2,32,248,
    192,160,1,162,1
220 DATA 202,208,253,136,208,248,165,
    198,240,3,76,116,164,76,102,192,
    165,247,141
230 DATA 4,208,56,233,50,141,2,208,
    233,50,141,0,208,96,169,255,141,
    63,3,206,69,3
240 DATA 208,251,135,208,243,96,42,
    50,50,50,50,50,50,50,51,51,51,
    52,52,52,53
250 DATA 53,54,54,55,55,56,56,57,58,59,
    59,60,61,62,63,64,65,66,67,68,69,
    70,71,72,74
260 DATA 75,76,78,79,80,82,83,84,86,
    87,88,91,92,94,95,97,99,100,102,
    104,105,107
270 DATA 109,111,113,114,116,118,120,
    122,124,126,128,130,132,134,136,
    138,140,142
280 DATA 144,146,148,150,153,155,157,
    158,161,163,165,168,170,172,174,
    176,178,181
290 DATA 183,185,187,189,190,187,185,
    183,181,179,176,174,172,170,168,
    165,163,161
300 DATA 158,157,155,153,150,148,146,
    144,142,140,138,136,134,132,130,
    128,126,124
310 DATA 122,120,118,116,114,113,111,
    109,107,105,104,102,100,99,97,95,
    94,92,91,89
320 DATA 87,86,84,83,82,80,79,78,76,
    75,74,72,71,70,69,68,67,66,65,64,
    63,62,61,60
330 DATA 59,59,58,57,56,56,55,54,54,
    53,53,52,52,52,51,51,51,50,50,50,
    50,50,50,50
340 DATA 231,101,0

```

Sprite-rotator

```

10 REM ****
20 REM *
30 REM * SPRITE-ROTATOR *
40 REM *
50 REM ****
60 REM
100 FOR A=49152 TO 49314:READ X
    :POKE A,X:NEXT
102 FOR N=896 TO 960:POKE N,255:NEXT
103 POKE 53269,1
104 POKE 53248,150:POKE 53249,150
105 POKE 2040,14
110 DATA 169,0,141,64,3,141,65,3,141,
    66,3,238,65,3,173,65,3,201,1,208,
    6,238,1,208
120 DATA 206,0,208,201,2,208,3,238,1,
    208,201,3,208,6,238,0,208,238,1,
    208,201,4,208
130 DATA 3,238,0,208,201,5,208,6,238,
    0,208,205,1,208,201,6,208,3,206,1,
    208,201,7
140 DATA 208,6,205,0,208,205,1,208,
    201,8,208,3,205,0,208,32,145,192,
    238,66,3,174
150 DATA 66,3,224,01,208,172,169,0,
    141,66,3,238,65,3,174,65,3,224,9,
    208,157,162
160 DATA 1,142,65,3,238,64,3,173,64,
    3,201,16,240,16,238,95,192,234,
    234,234,234,23
170 DATA 234,234,234,234,234,76,14,192,
    234,86,169,1,133,250,169,128,133,
    251,198,251
180 DATA 208,252,198,250,208,244,96,0

```

Bouncing Ball

```

10 REM ****
20 REM *
30 REM * BOUNCING BALL *
40 REM *
50 REM ****
60 REM
100 FOR A=49152 TO 49349:READ X
    :POKE A,X:NEXT
110 DATA 162,0,169,32,157,0,4,157,0,
    5,202,208,247,162,0,169,1,157,0,
    216,157,0,217
120 DATA 202,208,247,134,253,162,15,
    134,252,162,1,134,254,32,186,192,
    169,4,133,251
130 DATA 165,252,133,250,166,253,24,
    165,250,105,40,133,251,165,251,
    105,0,133,251
140 DATA 202,208,240,169,32,160,0,
    145,250,165,254,201,1,208,7,230,
    252,230,253,76
150 DATA 110,192,201,2,208,7,230,252,
    198,253,76,110,192,201,3,208,7,
    188,252,198
160 DATA 253,76,110,192,198,252,230,
    253,169,4,133,251,165,252,133,250,
    166,253,24
170 DATA 165,250,105,40,133,250,165,
    251,105,0,133,251,202,208,240,160,
    0,169,81,145
180 DATA 250,165,252,208,7,169,2,133,
    254,76,36,192,201,20,208,7,169,4,
    133,254,76
190 DATA 36,192,165,253,208,7,169,1,
    133,254,76,36,192,201,20,208,4,
    169,3,133,254
200 DATA 76,36,192,162,47,160,127,
    136,208,253,202,208,248,96,0

```

Amiga på vulkaner

Amiga'en kan meget - det er der ingen tvivl om. Men vidste du at den bruges netop nu til at forudsige vulkan-udbrud og jordskælv? "COMputer" er selvfølgelig der hvor tingene sker, og denne gang rapporterer Søren Kenner fra Geologisk Institut på Hawaii.

Hawaii - det er solskin, Waikiki beach og søde piger - det ved alle der nogensinde har kigget på et postkort. Men det er også en vulkansk ø-kæde plaget af kraftige jordskælv og hyppige vulkanudbrud, hvis glødende lava-masser uden videre kan forvandle idylliske strandbyer til ryggende ruin høje. Hvis man altså ikke er advaret i forvejen - og det er her Amiga kommer ind i billedet. Hawaii Vul-

cano Observatory - også kaldet HVO - er stedet hvor de amerikanske videnskabsmænd forsøger at holde styr på vulkaner og jordskælv. Det er der to grunde til: At lære mere om hvordan jordskælv og vulkanudbrud fungerer, så man bedre kan forudsige dem, og ikke mindst - at kunne advare i god tid, så det ikke ender i den rene katastrofe når moder natur får sine tilbagevendende krampe-

trækninger.

På dette statsstøttede forskningstitut, der ligger placeret midt i den gigantiske nationalpark på øen Hawaii - og side om side med de tre mest aktive vulkaner, har to mænd, Dr Carl Johnson og Dr Tom English, ansvaret hele computer-siden af centrets aktiviteter. Et samarbejde der har resulteret i udviklingen af ALERT programmet. Et stykke software der

knytter en Amiga datamat sammen med 2 VAX 75 Mainframe anlæg og ikke mindre end 72 seismiske sensorer placeret rundt omkring på hele øen.

En ung ø-kæde

Hawaii er en forholdsvis ung økæde i den forstand at den stadige vulkanske aktivitet hele tiden ændrer øernes udseende. Som i sikk-

"COMputer's" reportagehold med Søren Kenner yderst til højre, gør bilen klar til en tur mod en af vulkanerne.

Denne lille Hawaii-dreng må leve med vulkan-frygten hver dag.

Dr Carl Johnson og Tom English. Mændende bag programmet der bruger Amiga til jordskælvsmålinger.

Når vulkanen først er i udbrud står mennesket overfor kræfter der er langt større end atom-bombens.

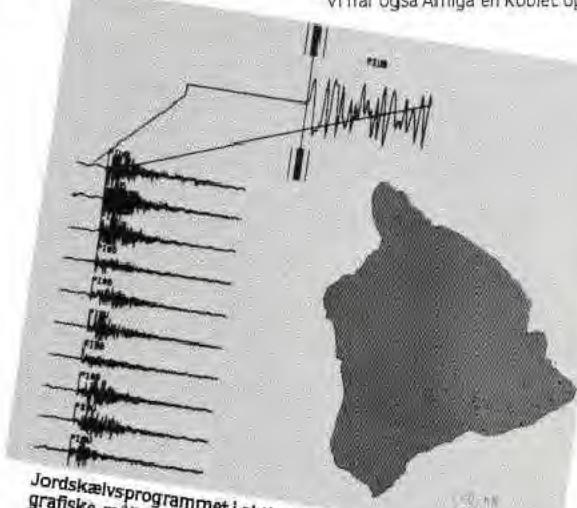

En strøm af glødende lava, som en flod af flydende lid ned ad bjerget for at ende i havets dyb.

Hawaii - ikke kun solskin og wai-kiki beach - også en "ung" og særlig geologisk aktiv ø-kæde. Kan Amiga være med til at løse dens mysterier?

Jordskælvsprogrammet i aktion: De swingende kurver er seismografske målinger taget forskellige steder på Hawaii. De sorte prikker er seismiske sensorer. Firkanten er Amiga og VAX'ens beregning af hvor jordskælvet finder sted.

den enorme kogende lava-masse der ligger dybt i dens indre, og venter på at komme ud i det fri.

Denne opsvulmning kan man mæle med et Lazer-tilt-meter, der mäter en relativ hældning på begge sider af vulkanen, og derfor kan afgøre hvornår udbrud er nært forestående. Som tilfældet er det med det Seismiske program sendes hældningsdata'erne her først til VAX'en i real-tid og derefter videre til en Amiga, der fungerer som videnskabsmændenes vindue ind i vulkanen indre.

Men ikke nok med det - i kraft af en række avancerede algoritmer baseret på vulkanerne's hidtidige opførsel, opbygningen af jordbunden, udbrudsretning og en mængde andre faktorer, kan Amiga'en også forudsige i hvilken retning lava'en vil strømme, og på den måde

være med til at redde både liv og ejendom.

Tom English:

- Amiga'en er vores vindue ned i jorden. Men den indbyggede simulationsmodel er også en mulighed for at forudsige vulkanens opførsel. I Real-tids mode er den koblet til hældningsensorerne og fortæller hvad der foregår, men vi kan også bruge programmet til at lave "Hvad-nu-hvis" modeller af vulkan-udbrud. Man kan sige at vi laver simulerede vulkan-udbrud af forskellig styrke på vores Amiga/VAX setup - og derefter følger den udvikling af lava-strømmen som vores datamater mener er mest sandsynlig. Resultaterne er først og fremmest ny viden, der gør det muligt for os at tage endnu bedre højde for fare-situationer.

Vi har også Amiga'en koblet op til

vi udvikler her. De er billige og pålidelige - og jeg regner med at vores Amiga-program i fremtiden vil blive taget i brug mange steder rundt omkring i verden.

Amiga'en er også en fremragende maskine til videnskabeligt brug. Til trods for den billige pris er den langt kraftigere end en IBM PC eller en Apple Macintosh når det kommer til rene og skære beregninger.

På længere sigt kan vi måske ovenikøbet lave en "Dial and Earthquake" service hvor resultater fra alle de seismiske institutter rundt om i verden indløber til en central database. Så kan folk der har brug for det - lige fra universiteter til civil-forsvar - kan ringe til databasen, koble deres Amiga på nettet - og have en pålidelig real-tidsjordskælvs-detektor der for få penge kan fortælle dem præcis hvor i omgivelserne der er rystelser og hvor store de er....

Store natur-kræfter

At det er gigantiske kræfter der er tale om gik for alvor op for os, da vi var oppe at hænge i instituttets spinkle helikopter.

Her kunne vi kigge ned i en glødende lavastrøm der tordnede ned i havet i en mere end 100 meter bred flod, under udvikling af enorme dampskyer.

Jordens indre er ikke nogen legeplads for børn, og hvis mikrodatamater som Amiga'en kan hjælpe til med at løse naturens gåder, samt forebygge katastrofer er det afgjort et skridt i den rigtige retning.

På Hawaii går det endda. Der er andre steder på jorden der er endnu mere truede, Dr Carl Johnson:

- Inden jeg flyttede her til Hawaii for 8 årsiden, boede jeg i Los Angeles - men besluttede mig for at flytte fordi det simpelthen er et for risikabelt sted at bo for en mand med kone og børn.

Alle i sydcalifornien går og venter på det store jordskælv - det der skyller det halve af kystlinjen i havet. Alle ved at det vil ske, der er bare ingen der ved hvornår.

Men Carl Johnson og de andre seismologer mener at chancen er stor - måske 1/20 for at det sker i år. Og for hvert år der går stiger chancen indtil den dag det sker. Og når det sker bliver det sålt, meget sålt. Hundretusinder vil dø, og mange flere vil stå uden tag over hovedet. Det er en dyster fremtid vi må indstille os på.

Selvfølgelig er Amiga'en ikke noget mirakel-middel mod sådanne overvældende problemer, men den er en nem og praktisk måde for os videnskabsmænd at få bed-

re adgang til de nødvendige data - og det kan i den sidste ende blive afgørende for om vi kan forudsige det store brag i god nok tid til at redde de fleste - eller om det skal blive den totale katastrofe.

Flere maskiner

På Instituttet er man ihvertfald ikke i tvivl om hvordan ressourcerne bedst bruges. De har allerede bestilt 6 nye Amiga 2000 til de fortsatte eksperimenter med at integrere mikrodatamater som intelligente vinduer der kigger ned i jordens indre via VAX-datamatens overlegne regne-evne.

Tom English:

- Næste skridt bliver nok en harddisk og etableringen af en eller anden form for net-værk mellem maskinerne så vi kan samle alle tilgængelige oplysninger på et enkelt sted - men der er lang tids programmering forud førend vi kommer så vidt.

Sjovt nok har vi overhovedet ikke haft nogen kompatibilitets problemer indtil nu. Jeg programmerer VAX'erne i FORTRAN og Carl programmerer Amiga'en i "C". Men sålænge data'erne bare bliver udvekslet i ASCII igennem en protokol som begge maskinerne kender, har de overhovedet intet problem med at kommunikere med hinanden, uanset om det drejer sig om dataoverførsel eller parameter-passing.

Det viser bare at diskussionerne om "Connectivity" der ellers er så meget oppe i tiden, måske er lidt overdrænede.

Afsted igen

Det er en fascinerende tanke at Amiga er med til at hjælpe de 26 videnskabsmænd der bor i Hawaii's golde vulkan-månelandskab med at forudsige vulkanernes og jordskælvenes fremtid.

Men naturens mægtige kræfter kan også virke lidt skrämmende, ihvertfald var den udsendte ikke særlig glad for høre de dystre prægninger for Los Angeles - for der flytter jeg til det næste halve års tid - guip!

Men medmindre jeg altså bliver skyldet i havet kan i altså godt regne med at høre fra mig igen med mere nyt - om Commodore og deres herlige maskiner.

Om vulkan-softwaret kan man kun konstantere at Amiga nu for alvor er ved at indtage sin rette plads på forkanten af udviklingen. Iovrigt kan i godt hilse Kim Larsen derhjemme og fortælle ham at vi ikke kunne finde "Cafe den gyldne reje" på "Hawaii" - selvom vi prøvede hårdt. Sådan en snyder....

Søren Kenner

GAME GAM

KARATE KID

Yes, det måtte jo komme, **Karate Kid II** til Amiga'en. Selve spillet handler om Daniel San (dig), der er taget til Okinawa med den gamle vicevært Miyagi, der jo har lært ham karate (den specielle Okinawa-stil). På Okinawa bliver du (som Daniel) utsat for megen mobning, specielt af karatefolk. Ligesom i filmen skal du forsøre dig selv på bedste måde, selvfølgelig med Miyagi-karate. Allerede ved ankomsten til øen bliver du chikaneret af en karategut, som du naturligvis skal banke ned. Lykkes det, "går du videre", og det bliver aften, hvorpå du igen skal slås (øens beboere må være meget voldelige). Når du efterhånden har banket flere slagsbrødre ned, skal du lave gennembrydning for at opnå bonus. Gennembrydningen er ikke svær, blot kræver det at du er hurtig på joysticket. Meget illustrativt er der brugt en Obo-trommesymbol på din styrke (hurtighed). Du skal gennembryde isstykker og det kræver styrke. Alle scener er taget fra filmen, og grafikken er meget god, idet baggrunden er en speciel form for grafik, der ligner digitaliserede billeder. Disse billeder ligner faktisk de scener der er i filmen. Det er kun selve kæmpeme der er grafik.

Animeringen er også rimelig, og i hvert fald meget hurtig. Du skal være ærke-joystick-narkoman med abstinenser, for at bevæge joysticket FØR Daniel bæver sig. Kampteknik er også en del af spillet, for ligesom i forgængeren "Exploding Fist" til 64'eren har du mulighed for høje-, lave-, cirkel-spark og flere forskellige slag. Derudover har du mulighed for at knæle og hoppe, og således kan du også lave flyvende frontspark - kør sagt kan du bevæge dig ligesom i "Exploding fist".

Efter flere kampe, skal du prøve at fange en flue med to spisepind og DET er meget svært. Selve billedet er flot, men det er virkelig amatørtigt lavet, at spisepindene ikke

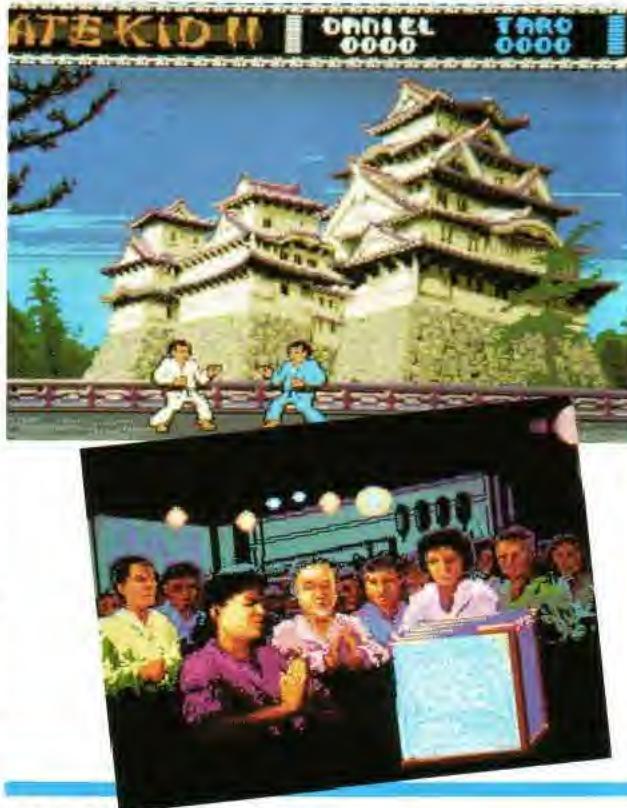
kan bevæges mere end 4-5 cm. Nå men tilbage til fluefangsten, Miyagi brugte 40 år på at fange fluen, så klø bare på!

Selve handlingen er kæmp. vind, gennembryd, kæmp. Så der er intet nyt fra himmelen. Men til gengæld har programmøerne med held afprøvet den nye grafikmetode - det er simpelthen **GODT**.

Karate Kid II er et spil man hurtigt lærer at kende, såd at er spændende i begyndelsen, men bliver gradvist mere og mere kedeligt. Er man interesseret i karate, eller karatespil til Amiga'en, så er dette program det absolut bedste af sin slags, både hvad angår hastighed og grafik, men så sandelig også hvad angår "bonuskærmene". Mest af alt har man lyst til at sammenligne "Exploding fist" til 64'eren med dette spil til Amiga'en, og vi mener faktisk at "**Karate Kid II**" er en bedre og nyere version af det gammelkendte karatespil som tog alle med storm. Dog må vi også sige, at de grafikmuligheder der nu engang findes i Amiga'en IKKE er udnyttet i dette spil. F.eks. er mændene (Daniel og modstander) kun 4 cm. høje, de er MINDRE end kæmperne i 64'eren versionen. Lyden i spillet er mildt sagt god, for her er der tale om samlede lyde af kampsprud. Indledningsmelodien til spillet er magen til den i filmen, og det lyder godt.

Som konklusion må vi sige, at spillet ikke kan leve op til Amiga-superspil status, desværre er det sådan med samtlige spil til Amiga'en - endnu. Således befinder dette spil sig i toppen af de nuværende Amiga-spil, spillet virker løvrigt gennemarbejdet, og vi fik det ikke til at gå ned en eneste gang.

Baggrundsgrafik	10
Øvrige grafik	7
Hastighed	11
Action	9
Fængslende	8
Pris/Kvalitet	10

PSYC BARBAR

De fleste har vel allerede hørt om Barbarian til 64'eren, men denne navnebror til Amiga'en er langt fra magen til 64' er spillet. **Barbarian** til Amiga kommer fra softwarefirmaet Psynosis, hvor 64' er spillet kom fra Palace Software.

Barbarian byder på ægte Barbarisk stemning, kendt fra tegneserien af samme navn - samtlige ingredienser fra den muskelsvulmende tegneserie findes også i dette spil. Du kender jo overdimensionerede sværdkæmpere, store hunde, varulve samt naturligvis et utal af gemene fælder. Hvis du har bare en smule erfaring med ovenstående, vil du finde ovenstående i **Barbarian** til Amiga'en.

I spillet er du barbaren Hegor, der naturligvis ved hvordan et sværd skal håndteres (det er der i hvert fald nogle drager der vil skrive un-

der på, øh, hvilts altså der er liv efter døden!). Din (næsten) uoverkommelige opgave er, at opsøge og dræbe den onde Necron, der er hersker over og terroriserer beboerne i undergrunden.

Når du begynder din færd ned i undergrunden, bliver du utsat for alverdens farer. F.eks. nogle bestielske varulve, sværdkæmpere, og nogle voldsomme hunde, der synes at have øjne så store som tekopper, samt i massevis af underlige dyr af arter der ikke står opført i mit dyreleksikon.

Til dit forsvar har du et sværd, og er temmelig smidig og atletisk (hvilken barbar er ikke det??). Undervej har du mulighed for at tilkæmpe dig et skjold, en bue og nogle pile (pas på, den første bue er umulig at få i, så lad den endelig ligge). Buen er vigtig når dragen angriber dig og er sikrere at bruge

MEGAMES

TENNIS FOR VIDEREKOMNE

Det er jo ganske således at man ikke skal gentage en succes, men det gælder tilsyneladende ikke for computerspil. Ikke fordi **Re-Bounder** er et eksempel på et spil der ikke skulle have været gentaget i en anden og frækere version, men vi vil da hellere se noget nytænkning her.

Som det jo nok er gået op for dig, så er det spillet **Re-Bounder** fra Gremlin vi kigger på her. Og den kvikke læser vil hurtigt opdage at der er tale om en efterfølger til Bounder. Men så har de vist også været hele repertoaret igennem. Først Monty the Mole, så Thing, og nu Bounder. Men til sagen - **Re-Bounder**.

Som du jo sikkert kan huske er historien således: Pludselig en morgen hvor du vågner er det første du opdager, at der er en eller anden der har byttet rundt på facts og fiction. Og det sjove af det er, at du er blevet en tennisbold. Men den

stædige natur du nu engang er, bringer dig ikke ud af affatning, næh, du tager sagen i stiv (eller rund) arm, og søger til bunden af denne stinkende sag. Og når du finder ham der står bag, så skal du min-sandten hoppe på hans tæer til de er 6 fod under jorden. Nå men vi må videre...

Lyden i spillet er produceret af Ben

Dalglish, og nu når Rob ikke laver så meget mere, så er det jo godt at vi har Ben, der er præcis lige så god til at lave hits, som good old Robbie. Tyk lyd drenge.

Til den fede lyd går det bare derudaf. Der er en række firkanter der skal hoppes på før du er færdig med et level. Og når du endelig er færdig kan du fortsætte i hele tre retninger.

Det er heller ikke extras der mang-

end sværdet, da du jo kan skyde i god afstand af modstanderen. Forresten kan du hverken dræbe de "levende sten" eller troldmannen med pilene - Stenene kan du ikke forsvare dig mod, og troldmannen besejres med egne midler (guess how!).

Selvom du er sværdkæmper har du ikke mulighed for den store strategi, da du i alt har 11 bevægelighedsmuligheder, blandt andet "Kamp" og "forsvar", og selvfølgelig kujonmetoden "flygt". Derudover kan du bevæge dig i fire retninger (op, ned, højre og venstre). Du kan hoppe og hvis du er i løb,

kan du lave saltomotaler. Du kan selv vælge hvilket af dine våben du vil bruge, men så er alt også sagt om dem.

Mange havde spæret **Barbarian**, at det var det nye råtjekkede game til Amiga'en, men vi må desværre sige BUUH, ØØV en tiger. Specielt fordi animationen er dårlig, skærmen scrolles stykvis, og så er der næsten ingen variation og lyd, (derer kun lydefekter). Sommetider føles det som om spillet går i stå, og i det hele taget er animationen langsom. Sommetider føles det som om spillet er lavet i BASIC. Desforuden er det også svært at stoppe Hegor, specielt når han er i løb.

Som ros må vi dog sige, at grafikken er i top (11), og figurerne er opfindsomme og varierede. De samlede lyde er gode, men ikke revolutionerende. Selve plottet er

ter. Der er features som grey slabs, mystery bonus, smart bombs, walls, jelly, bubbly og meget andet. Det var de ting du kan ramme når du nu hopper rundt efter ham fyren, der synes det var sjovt at lave dig til en bold. Men det er naturligvis ikke nok. Der er også en 10-20 aliens som skal skydes, som om man ikke havde nok at gøre med at hoppe på de rigtige felter.

Nøjagtig som i de andre fortsættelser vi er blevet præsenteret for, er der kun tilbage at sige, at syntes du at Bounder var et fedt game, så kan du afgjort få langt mere sjov ud af **Re-Bounder**. Det skal ingen hemmelighed være, at de gør meget ud af efterfølgere til deres hits, men spørgsmålet er bare om man ikke fik nok af spillene dengang de var helt nye og sjove?

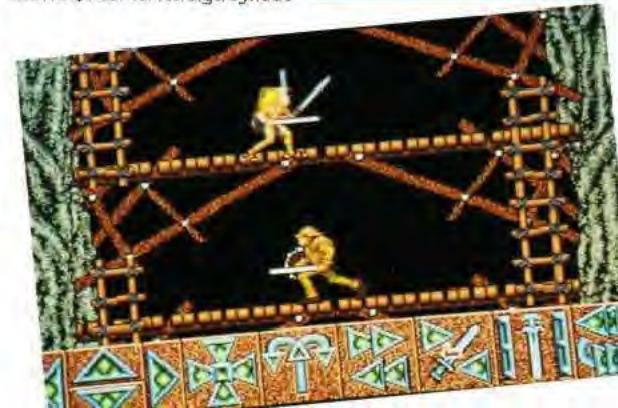
Computertype: Commodore 64/128

Grafik	8
Lyd	11
Action	9
Spænding	tjaaa
Pris/kvalitet	8

programmørerne ligger under for penge- og tidspres!

Computertype: Commodore Amiga med 512 K RAM.

Grafik	11
Animation	5
Ide	11
Lyd	9
Action	10
Fængslende	9
Pris/kvalitet	

GAME SAM

GOK GØG I GOKKEN

Det er unægteligt ikke uden den helt store spænding, at man sætter sig foran computeren med **Gøg og Gokke** spillet fra Advance. Tænk at disse to store komikere nu er kommet på skærmen, i din egen lille computer.

Spillet loades ind, og mens dette sker, kommer et flot digitaliseret billede af de to sjove figurer. Kort efter kan vi vælge hvem der skal spille **Gøg** og hvem der skal spille **Gokke**. Du kan også vælge at lade computeren spille en af figurene. Men når spillet så går i gang for alvor, så er det man ikke kan lade være med at tænke på at om de var fulde da de programmerede spillet.

Gøg og Gokke ligner to stykker karton klippet ud af et tegneseriehæfte, baggrunden står og vibrerer i to tempi, så man bliver helt skejjet af at kigge på det, og så kan vi kigge på spillets indhold.

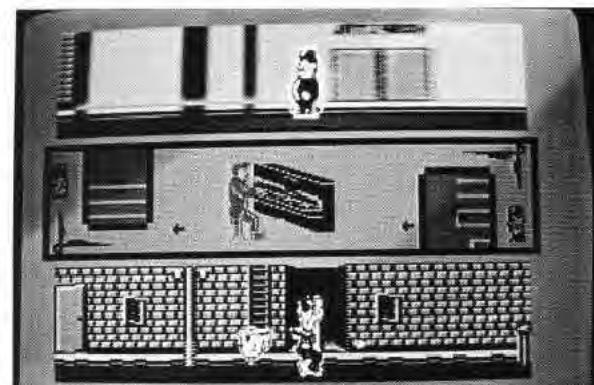
Gameplayet består i at **Gøg og Gokke** suser rundt i en by, for at kaste tærter i hovedet på hinan-

den. Men først skal de finde tærterne.

Den mest enkle måde at finde ud af hvor i byen der er noget værd at samle op, er at se hvordan computeren spiller spillet, og følge efter den. Så får man både et kort over byen, noget at drikke, noget at spise, og sidst men ikke mindst finder man stedet hvor tærterne er gemt.

Alle de ovennævnte ting findes i diverse forretninger, som man kommer forbi på sin færd gennem byen. Hvis du derimod ikke kommer forbi noget sted med øl eller vand, så bliver **Gøg** blå i hovedet, og han kan ikke længere gå så hurtigt. Det nedskærer så den hastighed hvormed du kunne finde nogle tærter at kaste i hovedet på **Gokke**, og hele spillet tager længere tid.

Der er nogle få skægge momenter i spillet. Hvis man drikker for meget, så begynder spilleren at hikke, og han er lidt sværere at styre end normalt. Men det bliver hurtigt

trættende.

En anden ting der giver en ubehagelig fornemmelse i maven, er musikken. Musikken er naturligvis temaet fra alle **Gøg** og **Gokke** filerne, og det må så være hvad det være vil. Hvis der lavede musikken kom højst sandsynligt til at lave en fej på et tidspunkt, og det resulterede i at han har lavet en randomize, (tilfældighedsgenerator) i musikken, der betyder at det lyder som om han kommer til at spille forkert. Men når man har grinet af det en gang, så er det bestemt ikke sjovt længere. Det med at man kan samle forskellige ting, skal tages med et gran-

salt, for hvordan man får samlet det op, er lidt tilfældigt. Men det er noget med at trykke på joysticket, og rykke lidt i det. På den måde kan det aldrig gå helt galt. Lad os nu antage at du har fundet en række tærter, og ikke nok med det, men du har også fundet **Gokke**, og nu skal han ha'. Go' morgen min bare nypudsede cykel - Det er svært nok at finde ham, men når man så endelig har fundet ham, så skal man trykke på F tasten, som om det ikke var besværligt nok at holde trit med ham på skærmen. Langt om længe får man trykket på F, og er klar til at kaste tærten. Man suser bagter **Gokke**, og en-

KRUDT, KUGLER OG MAGI

En gang for lang tid siden levede **Wiz** og hans kat, med at skaffe alle farverne tilbage til **Wizworld**, og smide de sure aliener på porten, og det er sin sag at få disse ting til at passe sammen.

Allerførst kan du vælge hvor mange der skal være om at spille spillet. 1-4 spillere, eller to hold, hvor i skiftes til at spille i hold. Når dette er valgt, kan du få tips og tricks ved at bruge mellemrumstasten.

Et tryk på firetasten bringer dig ud i **Wizworld**.

Her indtager du rollen som en meget uligevægtig **Wizball** (Wiz's fartøj), der næsten er helt umulig at styre på grund af gravity. Men det kan der laves om på.

Øverst i skærmbilledet har du 7 ikoner der alle har en eller anden nyttig funktion. For at kunne benytte sig af disse ikoners funktioner skal du først skyde en grafikdåms, der så forvandler sig til en glaskugle. Denne glaskugle skal du flyve ind i, hvorefter den første ikon begynder at blinke.

Hvis du vil benytte dig af den første ikons power (hvilket er anti gravity), så skal du bare vippe joysticket frem og tilbage, op og ned, så har du bedre styr over din **Wizball**. Du kan også spare op, og nuppe nogle flere glaskugler - hvorefter du kan opnå nogle af de andre ikoners kræfter. Der er f.eks.

Beam, Double, Thrust, Catelite, Wizz Spray, Blazers og meget andet.

En af de første ting jeg vil råde dig til at tage, er anti-gravity. Det næste du så skal have fat i, er din **Wiz-Cat** (3. ikon fra venstre). Din **WizCat** skal hjælpe dig med at samle de forskellige farver til **Wizworld**.

Det er nemlig sådan, at der pludselig kommer en række røde farveklatter. Dem skal du flyve din **WizCat** ind i, hvorefter nogle krukkes nederst i billedet bliver fyldt med den pågældende farve. Således skal du igennem tre levels, et med rød farve, et med grøn farve og et med blå farve, og udfra disse tre farver skal du skabe grundfarven der til sidst resulterer i at **Wizworld** får sine farver tilbage. Efterhånden som du får kontrol over **Wizball** og **WizCat**, bliverspillet nemmere, men aldrig helt

MEGAMES...

delig kommer det store øjeblik hvor man trykker på fire. Men der sker intet. Man kigger lidt på joysticket, lidt på skærmen, og trykker så igen på joysticket, og denne gang flyver der helt ubehersket en tærte over skærmen. Men ak.... Gokke er langt væk.

Der er ikke andet for end at du må ned og finde nogle flere tærter, og forfra igen. Og det var stort set hvad spillet går ud på. Ha ha, jeg tror ikke jeg har moret mig bedre siden svigermors begravelse. Der blev samlet ind til Giro 413 i tanke kunstige hotteskål. Og så vil vi gerne høre Jodlebirger.

Tak for kaffe siger vi bare.

Ok, der er nogle sjove passager, men 180 kr. for et par sjove passager - det kan man gøre bedre på Bakken.

Computer type: Commodore 64

Grafik	?
Lyd	nå
Action	tja
Fængslende	nej
Pris/kvalitet	hø hø

nemt. **Wizzball** er spækket med flot grafik - noget å la det man kunne se i Nemesis. Men man forbavses til stadhed over de ting programmørenne kan finde på lav i en efterhånden så aldrerne computer.

Musikken i **Wizzball** er også helt suveræn. Man fristes til at tro at der for alvor har været en musikker med til at komponere den. Og derudover er den også ganske lang. Alt i alt er **Wizzball** et helt fedt spil med alle de krydderier der skaber et ordentligt computerspil. Go fornøjelse med dit **Wizzball**.

Computer type: Commodore 64/128

Grafik	10
Lyd	10
Action	10
Fængslende	10
Pris/kvalitet	10

TING VENDER FRYGTELIGT TILBAGE

Kan du huske Thing on a Spring? Nu har Gremlin lavet en fortsættelse, og den hedder **Thing bounces back**, og her kan du høre lidt om hvad det er for noget.

I det sidste eventyr om Thing, var hans opgave at frelse verden fra den onde Goblins legetøj - der blev produceret i enorme mængder i hans underjordiske fabrik.

Efter at have smadret den onde Goblin fuldstændigt, er det nu Things opgave at få lukket hans fabrik. Det er dog ikke helt nemt at få stoppet produktionen - for Coblinen er ikke helt dum. Inden han døde fik han produceret en computer der kunne stå for hele produktionen selv. Og det er den computer som Thing nu skal have stoppet.

Den eneste måde at få stoppet computeren er, at finde den software der skal til at omprogrammere den, og det er sin sag.

Efter at have fået en forsmag på Ben Dalgish's musik, kan vi gå i gang med selve spillet.

Du starter inde i et rørsystem, hvor du stort set selv bestemmer hvor i fabrikken du vil starte. Spillet består nemlig af en matrix på 11 forskellige områder der hver kan scroll i 8 retninger, men ikke nok med det. Hver af disse 11 områder er på størmelse med 12 normale skærme. Så du kan jo nok forstå at det ikke er nogen helt let opgave at få slukket for den spilproducerende computer.

Men lad os antage at du suser ud af en af udgangene i rørsystemet. Nu er du midt i fabrikken, og det gælder om at finde 4 forskellige ting. En diskette, et bånd, et stykke printerpapir og en ROMchip. Og det er jo alle ting vi forstår, og ved hvordan ser ud.

Men for at det ikke skal blive nemt, er spillet spækket med flinurligheder, såsom plateauer der forsvinder når man står på dem, bonus buttons, blowers, rullende fortovne døre, laserkanoner, rutesebaner, og ikke mindst et rørsystem som bruger dig med ultrafart frem og tilbage mellem de forskellige rør.

Og vi har endnu ikke været inde på hvem dine fjender i spillet er. Der er Gerald the Gremlin, Hatchet, Legless, Stoney, Punky, Blue meanie, Froglet, Rivlet og Sputnik, og det vræmmer med dem i de forskellige afdelinger af spillet.

Der er selvfølgelig masser af chancer for at opnå bonusser og andet gaf for en fjender der erude efter software. Men en ting er dog sikker. Man skal være af en bestemt støbning for at kunne lide et spil som **Thing bounces back**.

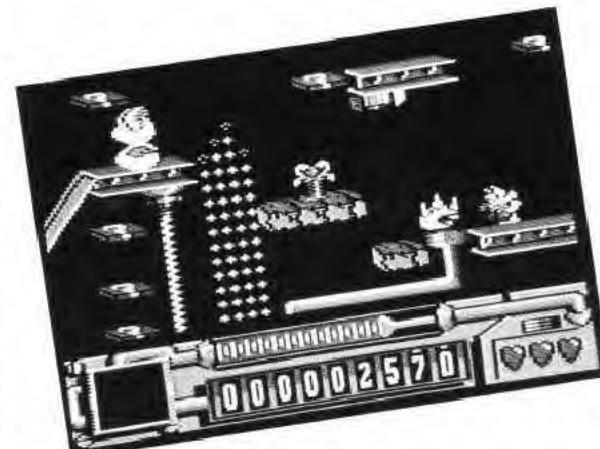
Hvis du synes at **Thing on a Spring** var et fedt game, så er **Thing bounces back** bare overfedt. Spæk-

ket med nye utilities, fed og flot grafik, god lyd og tonshurtig action.

Erd derimod typen der går amok hvis du pludselig befinner dig i en situation som tilsyneladende er umulig at komme ud af, så find noget andet at spille. Alt andet er simpelthen lige til at få dærligt hjerte af.

Computer type: Commodore 64/128

Grafik	10
Lyd	9
Action	9
Fængslende	9
Pris/kvalitet	9

Personal Co

AMIGA 2000

Da Commodore med brask og bram lancerede Amiga 2000 i vinter, lovede de PC/MS-DOS kompatibilitet over hele linjen. Dette skulle realiseres via et specielt udvidelseskort, der i modsætning til SideCar kunne monteres indenbords i computeren.

Nu er PC-XT kortet på markedet, og ikke blot PC programmer kan arbejde i en A2000, men sågar også PC udvidelseskort. Altsammen gjort muligt ved at koble en Amiga-bus sammen med en PC-bus. "COMputer's" redaktion stablede en Amiga 2000 på benene - med indbygget PC-XT kort, og min opgave lød: Hvordan, hvor meget og hvor godt er kortet? Resultatet kan du læse her.

Avanceret elektronik på kortet

"A2088" som PC-XT kortet hedder, bærer en masse avanceret elektronik. Kortet har størrelse som et fuldlængde PC-XT kort, bortset fra højden, der svarer til et AT kort.

Kortet har to printstik, hvor det ene er tilslutningen til PC-bus delen, og det andet, og største, forbindelsen til Amiga-bus delen. I venstre side af kortet ligger først 128 Kbyte RAM, der fungerer som en dual-port RAM.

Det næste på kortet er 512 Kbyte dynamisk RAM beregnet på PC'en, og under RAM kredse sidder to store brikker. Det er specielle Commodore kredse, der sørger for kommunikationen mellem Amiga'en og PC-kortet.

Omrent midt på kortet ligger BIOS (Basic Input Output System) ROM'en, sammen med floppy-disk controlleren. Hvad der ellers fanget øjet er to 40 benede sokler, hvor 8088 processoren sidder i den ene. Den anden er tom og er beregnet på en 8087: en matematiske co-processor.

Til højre for CPU'en sidder endnu en firkantet Commodore chip, der indeholder en masse specielle funktioner. Og yderst til højre sidder bagpladen, hvor der endnu et stik. Beregnet på et ekstra 5,25" diskdrev.

Computeren samles sammen

Når man fra Commodore modtager PC sætten, består det af et "A2088" kort, et 5,25" diskdrev, to disketter og tre manualer.

Den første manual er en foreløbig beskrivelse af hvorledes kortet og diskdrevet installeres. Og den er på dansk.

Amiga'en åbnes, og dens RAM-

kort fjernes hvorefter diskdrevet indsættes. Vent med at indsætte PC-kortet til diskdrevet er skruet fast. Når kortet er indsæt er det næsten umuligt at komme til skruerne, og for pølsegfingerfolket er det umuligt.

PC-kortet indsættes, og det medfølgende fladkabel forbinder mellem diskdrevet og kortet. Bemærk at stikket på PC-kortet kan vendes begge veje, og den ene er forkert! Kablets røde leder skal vende ....

Tils slut et stik fra strømforsyningen til diskdrevet, indsæt Amiga RAM-kortet og du er køre klar.

Den skal startes fra Amiga's workbench

Når kortet er installeret, er det tid at starte maskinen. Den medfølgende systemdiskette med MS-DOS på indsættes i 5,25" drevet, og i 3,5" drevet skal sidde en Amiga startdiskette.

Fra Amiga's Workbench vælges PC-skuffen (der ligger på A2000 EXTRAS diskette). Her vælges et af to programmer, enten PC-MONO eller PC-COLOR.

Afhængig af hvilket program der

bruges, vil PC'en starte op i farvegrafik eller monokrom skærmmodus. I praksis valgte jeg altid at starte op i farve-grafik mode.

Op på skærm'en kommer PC-vinduet, og herfra står der PC resten af vejen. En eventuel CONFIG.SYS fil på boot-disketten eksekveres og det samme gælder for en AUTOEXEC.BAT fil.

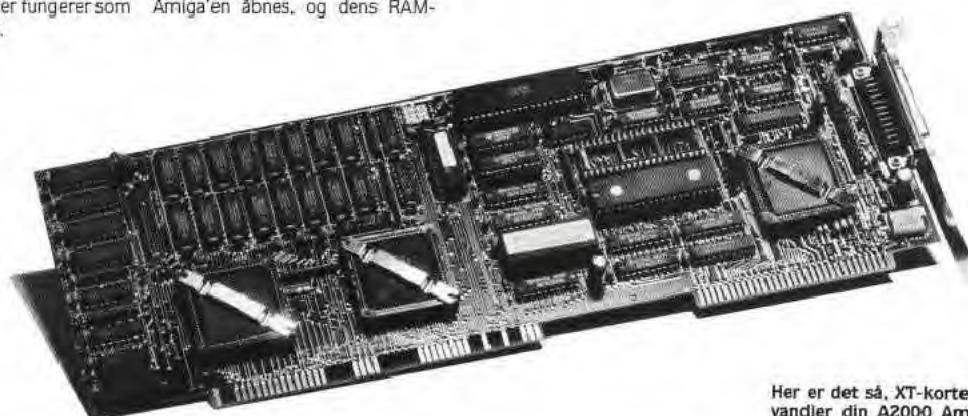
For læsere der ikke er eksperter i PC/MS-DOS, er CONFIG.SYS filen en opstarts fil, hvori forskellige lav-niveau systemparametere bestemmes. Det kan f.eks. være antallet af diskbuffer, og specielle device-driveere (såsom RAM diske) loades ind.

AUTOEXEC.BAT filen er en liste over de høj-niveau kommandoer og programmer der skal udføres og hentes ind. F.eks. den danske keyboarddriver, et resident program a'la SideKick, eller hvad det nu er.

Når PC-delen ellers kører, kan du re-boote ved at taste Ctrl-Alt-Del. Nu booter PC'en, og du behøves ikke at springe ud i Amiga's Workbench.

Kortet er en hel PC

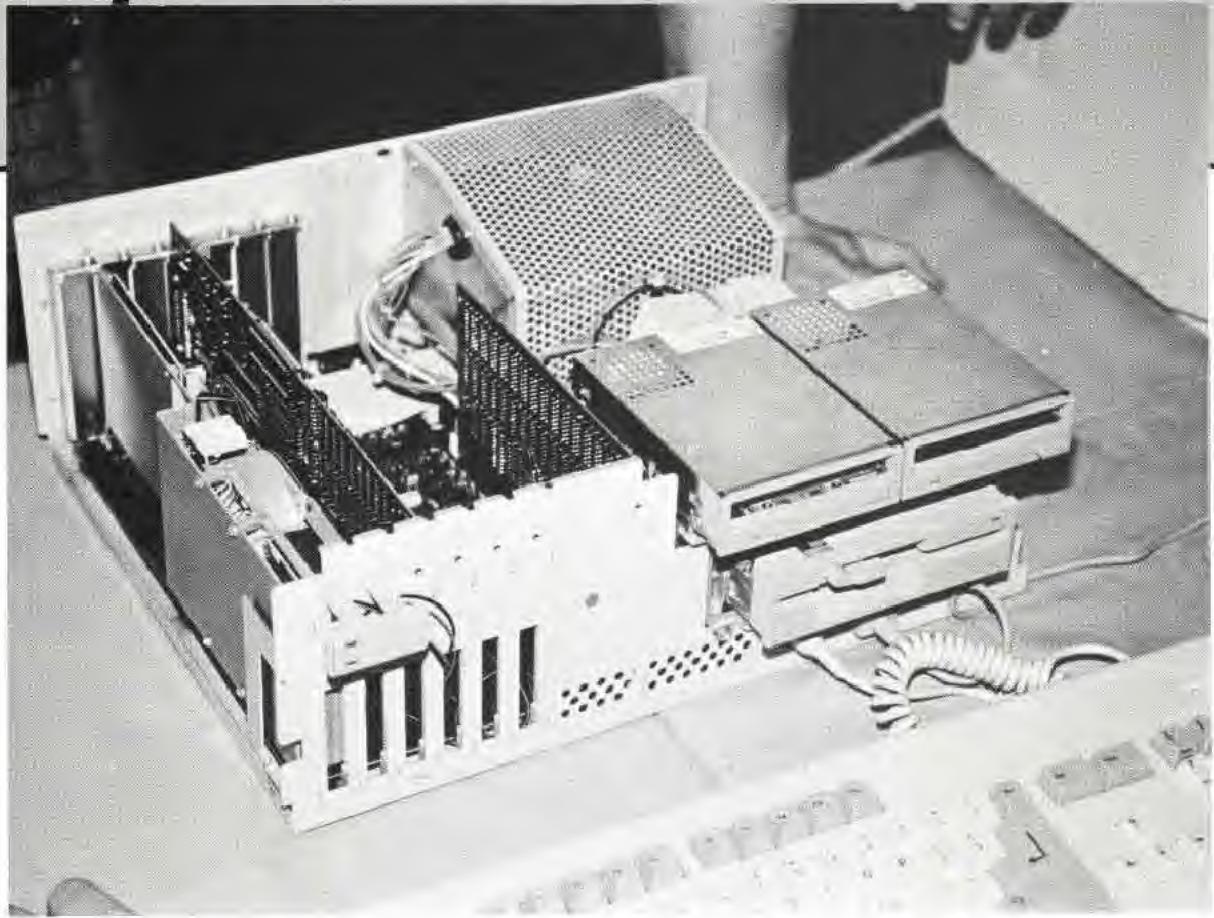
Commodore har virkelig været

Her er det så, XT-kortet, der forvandler din A2000 Amiga til en fuldblods PC.

computer

Kan en Amiga 2000 virkelig fungere som en PC, med PC-XT kortet? "COMputers" PC-fantom Kasper Vad, fik en A2000 med PC-kort i hånden, og læs selv hvordan det stævnemøde forløb.

oppe på dupperne, da de designede A2000 og "A2088" kortet. Amiga'en er et teknisk vidunder, og måden hvorpå Commodore har løst problemet med at tilslutte en PC-bus til en Amiga-bus, er ligeledes ganske elegant.

"A2088" kortet er i sig selv en hel PC, blot mangler den et par småting for at fungere for sig.

Selve PC-delen er selvfølgelig opbygget omkring Intels 8088 processor, der kendes fra alle de kompatible PC'ere. Eventuelt assistert af en 8087, en matematisk coprocessor med flydende komma og 80 bits precision, udgør det par hele kernen i kortet.

Processoren kører med en clockfrekvens på 4,77 MHz, hvilket er standard clockfrekvensen i

PC-XT kompatible computere. Og dog, er det virkelig standarden? Gennem det sidste år er det blevet normalt at se såkaldte Turbo PC'ere, hvor processorens clockfrekvens er på 8 MHz.

Det kan undre at Commodore ikke har valgt den højere clockfrekvens hvorefter større hastighed opnås. Især når man tænker på, at nøgleordet i forbindelse med Amiga'en er ydeevne.

En begrundelse kunne selvfølgelig være, at PC-kortet skal samarbejde med Amiga-delen, hvorfor hastigheden må begrænses. Men når det tages i betragtning at Commodore har lovet at konstruere et 8 MHz AT-kort til Amiga'en, der trods alt har en effektiv hastighed der to gange større en PC-XT kortet, forekommer det usandsynligt.

En mere plausibel forklaring lyder, at Commodore ønskede at bevare den grundlæggende PC kompatibilitet. ROM'en på kortet indeholder 16 Kbyte 8088 maskinkode, og det er PC'ens BIOS. Det er nederste trin i operativsystemet.

Herfra læses fra og skrives til ydre enheder. Det er ligeledes det program der foretager kommunikationen mellem PC-kortet og Amiga'en.

Diskcontrolleren er en standard SMC 9268 controller, hvortil der kan tilsluttes to 5,25" diskdrev. Det ene monteres internt, og det andet eksternt. Tilslutningen til det andet drev findes på bagpladen.

De 512 Kbyte RAM, er standard PC-RAM og kræver ingen nærmere forklaring. Den maksimale grænse for brugbar systemhukommelse i en PC, er 640 Kbyte RAM.

De resterende 128 Kbyte kræver et udvidelseskort, men i praksis vil så godt som alt PC-software fungere med 512 Kbyte.

I en normal PC kompatibel computer, forefindes tillige en række specielle kredse, der udfører DMA (Direct Memory Access) operationer, der findes en interrupt controller, en timer kreds og en kreds der genererer bus-signalene.

Hyd der normalt fylder mindst fire kredse, har Commodore lagt ned i en enkelt "brik", hvad der sparer masser af plads. Virkelig smart.

Personal Computer

AMIGA 2000

Hvordan PC'en snakker med Amiga'en

Den resterende elektronik på Kortet er uden tvil den mest interessante, fordi den ganske enkelt er bindeleddet mellem de to computere.

Der sidder bl.a. to store kredse, der forbinder Amiga'en bus, til de sidste 128 Kbyte RAM på "A2088" kortet. Denne RAM kaldes for dual-port RAM, og kan addresseres af begge processorer. Dvs. 68000'eren og 8088'eren.

Denne dual-port RAM er delt op i afsnit, 64 Kbyte er beregnet på generelle dataoverføringer, 32 Kbyte fungerer som PC'en skærmhukommelse for farve-grafik, 8 Kbyte som skærmhukommelse for monokrom skærmens, 16 Kbyte er parameter RAM og de sidste 8 Kbyte kaldes I/O page RAM.

Og hvad betyder så alt dette? Lad mig først forklare hukommelsen beregnet på skærmens.

I farve-grafik mode opnås en oplosning på 320*200 punkter i fire farver, eller 640*200 punkter i to farver. Hertil kræves derfor tæt ved 32 Kbyte til skærmens.

I monokrom mode, kan PC'en ingen egentlig grafik lave. Kun ASCII tegnsættet, eller de udvidede IBM karaktersæt, kan vises. Da skærmens har 25 linjer a' 80 tegn, kræves 2000 bytes til det. Men da karaktererne kan være ekstra tydelige, inverteres eller understreges, kræves ekstra hukommelse.

Amiga'en skal fungere som PC'en skærm, så derfor kræves der skærm RAM i dual-port RAM'en. Når PC'en skal skrive til skærmens lægges de nødvendige data over i dual-port hukommelsen, hvorefter der genereres et interrupt.

Amiga'en opfanger interruptet, og så snart den får adgang til dual-port RAM'en, læser den skærmhukommelsen og kaster de respektive karakterer eller bits, op på skærmens.

Fordi den del af dual-port hukommelsen der indeholder PC'en skærmdata, hvadenten det er farve-grafik eller monokrom, ligger på nøjagtig det samme sted i hukommelsen, som på en ægte IBM

PC-kompatibel, fungerer PC-programmer der skriver direkte til skærmens, udenom BIOS-rutinerne, også. Microsofts berømte "Flight Simulator" vil derfor køre på "A2088" kortet.

Måden Amiga'en håndterer skærmudskrivningen er også ganske smart.

Når Amiga'en opfanger interruptet og får besked på at starte skærmudskriften, læser den skærmhukommelsen.

I stedet for at udskrive alt hvad der står, sådan som det gøres normalt, sammenligner Amiga'en med hvad der i forvejen står på

Løsningen er at Amiga-delen sender sine keyboarddata over i dual-port RAM'en, og giver PC-delen et interrupt.

Samtidig med interruptet læses tastaturkoden i dual-port RAM'en af et lille stykke elektronik, der konverterer disse tastaturdata til seriell format, som sendes ind i Commodores multi-funktionschip. Hvorved PC'en læser tastaturet som det skal læses; Nemlig på serielt format.

Musen på Amiga'en er et kapitel for sig. Dog et meget kort et. For PC-kortet har overhovedet ingen adgang til musen, Commodore lo-

Commodores flying circus! Amiga'en med en PC fly-simulator.

skærmens. Den ved hvad der i forvejen står, og behøver dermed kun at opdatere de nye informationer. Ideen er god, men i praksis resulterer det i en direkte slov opdatering af skærmens.

Tastatur, mus og andre porte

Håndteringen af tastaturet er en delikat sag i en PC. Det skyldes at en række programmer snyder operativsystemet, og henter keyboard data direkte fra BIOS'en. En PC's tastatur sender sine data til computeren på seriell format, og da "A2088" anvender Amiga'en's tastatur er det klart, at der må laves en masse små fiksafskærfer for at få det til at fungere.

Men dog, at de senere vil inkludere software, der får musen til at emulere en Microsoft mus.

Printerporten på Amiga'en anvendes også af PC'en. BIOS'en dirigerer data til parallelporten, hvorved PC-programmer vil kunne bruge porten. Sandsynligvis vil programmer der addreserer porten direkte, ikke kunne bruge den.

Seriell porten derimod, er ikke implementeret i PC'en. Endvidere anvender Amiga'en tilsyneladende de adresser i PC'en portområde der dækker seriellporten, hvilket gør det næsten umuligt at indsætte et seriell kort.

Commodore lover dog at i en senere udgave vil seriellporten være brugbar for PC-kortet.

Med en harddisk indbygget

Det skulle selvfølgelig prøves, at anvende computeren med en harddisk, så flues fremskaffede jeg et 10 Mbyte hardcard. Kortet blev sat i, og jeg bootede på A-drevet, som er 5,25" drevet, harddisken er C-drevet.

Derefter blev harddisken delt op i partitions, hvilket betyder at en del af PC'en reserverer en del af harddisken, og at Amiga'en får sin del af harddisken.

Efter FDISK programmet var kørt - som opretter DOS's partition - skal harddisken formatterses, og på samme tid lægges systemfilerne over på harddisken. På den måde kan PC'en boote på harddisken, uden at tage det langsomme 5,25" diskdrev i brug.

Da Amiga'en del af harddisken skulle formatterses, krævede det lidt flere programmer og selv det skete uden problemer. Men det vil jeg ikke fortælle om her.

Og den virker

Da jeg normalt er PC-bruger, var jeg selvfølgelig en lille smule skeptisk over for Amiga'en. Fungerede den korrekt, eller var det blot en "junk PC-clone"?

Hvor utroligt det end lyder, så opførte den sig stort set som min egen 8MHz PC-AT maskine omend ikke så hurtig, men det vender jeg tilbage til.

I testperioden afprøvede jeg en række programmer for at undersøge hvor kompatibel maskinen i realiteten er. Stort set accepterede den de programmer den blev udsat for, men selvfølgelig var der nogle problemer.

Et af de første programmer jeg prøvede på den, var Borland International's Sidekick. Sidekick er et smart udviklet program, der har en tendens til fuldkommennhæmmet at terrorisere sine omgivelser. Programmet stjæler en masse interrupts, og laver andre sjove ting og sager.

Hvorom alting er, så virkede det. Sidekicks åbningsmenu kom frem på skærmens, dog ikke i et glimt, men langsomt kom det rullende ned.

```

PC Display Screen
PC Color Display
Copyright Notice: COPYRIGHT 1985 COMMODORE ELECTRONICS LTD.
Operating System: DOS 3.20
Build-in BIOS dated: Saturday, April 25, 1987
Main Processor: Intel 8088
Co-Processor: None
Video Display Adapter: Serial Ports: 8
Current Video Mode: Parallel Ports: 1
Available Disk Drives: Text, 80 x 25 Color
3, A: - C:
8088 BIOS Extensions are found at hex paragraphs: C086 D086
Computing Index (CI), relative to IBM/XT: 1.6
Disk Index (DI), relative to IBM/XT: Not computed. No drive specified.
Performance Index (PI), relative to IBM/XT: Not computed.
A:U.

```

Norton Utilities Advanced Edition fungerede ligeledes tilfredsstillende. Norton er en speciel harddisk utility, der gør dig i stand til at rode lige så meget rundt på din harddisk som overhovedet muligt. Den specielle System Information fortalte, at BIOS'en var en speciel Commodore version, at der blev fundet ekstra hukommelse i E000 hex segmentet (den specielle parameter RAM) og at maskinen var lige så hurtig som en IBM PC-XT. Hastigheden vender jeg også tilbage til.

Flysimulatoren Jet fra SubLogic fungerede ligeledes upåklageligt... næsten! Når jeg bootede (Ctrl+Alt+Del) kom der kun et virvar af farver op på skærmen, og jeg måtte derfor slukke for strømmen til maskinen, (og tænde den igen!), før den blev normal. Dette fænomen oplevede jeg også med andre spil, der laver en masse farver på skærmen.

Pinball kørte uden problemer, men Stargate var ureguligt. I den mørke seriøse genre, fungerede Microsoft Windows uden problemer, dog lavede den en række krumsspring på skærmen før den omsider faldt til ro når Windows blev startet.

Amiga'en og PC'en kan arbejde simultant

En af de spændende og sjove muligheder med Amiga'en og PC-kortet er, at lade dem arbejde på samme tid.

Har du f.eks. et stort matematikprogram, et stort spreadsheet eller et lignende program der kræver mange udregninger i PC'en, kan du hoppe over i Amiga'en og arbejde videre der. Eksempelvis med et tekstbehandlingsprogram.

Du klikker blot i øverste højre hjørne af skærmen, og straks springer du tilbage til A2000's Workbench. Her kan du starte et andet program, og arbejde i det, til PC'en er færdig med sine mange udregninger.

Mens du arbejder i Amiga'en, kan PC'en sagtens foretage skærmudskrivninger, men de kan ikke ses

medmindre du åbner for PC-vinduet igen.

Det kan virke som en begrænsning, men i visse situationer gør det intet, at skærmen ikke kan ses. Har du et matematikprogram der skal udregne og plotte grafen for en avanceret funktion, er der intet i vejen for, at det tager flere timer.

Hastigheden virker ikke imponerende

Om PC-delen er hurtig kan diskutereres, men for en inkaretet 8 MHz PC-AT bruger, er den uden diskussion langsom. Men i forhold til en normal PC?

I den tid jeg har brugt maskinen, har jeg fået indtryk af, at den er utrolig langsom. Ikke mindst skærmen hvor udskrivningerne foregår rykvis, og ikke glidende som på en normal PC.

Testprogrammet der blev anvendt, var det kendte Sieve-program. En algoritme der finder primtal, og det var skrevet med en Turbo BASIC compiler.

Det første testprogram finder alle primtal mellem 1 og 16381. Det andet testprogram udskriver det fundne primtal, scrollar skærmen en linje op, og udskriver det næste.

Det tredje testprogram finder de samme primtal, men istedet for at udskrive tallene på hver linie for sig, udskrives de hen ad skærmen, hvilket betyder at der ikke skal scrolles så meget.

I den første test viste det sig, at maskinen er hurtigere end en Multitech 500, der en standard PC-kompatibel maskine. Men forskellen er kun 4%, hvilket er minimalt. Norton Utilities System Information programmet rapporterede, at maskinen var lige så hurtig, eller langsom, som en standard IBM PC-XT.

Med hensyn til skærmudskrivningen, var resultatet af en lidt anden og mere blandet karakter. I den første skæmtest var Multitech-

en omkrent dobbelt så lang tid om udskrivningen, i forhold til Amiga-PC'en.

Men i den anden test, var forskellen nede på 20-25%, til Amiga-PC'en fordel. Af de resultater kan du udlede, at Amiga-PC'en software kontrollerede display, scrollar forholdsvis meget hurtigere end et standard grafikkort gør.

Konklusionen af sidstnævnte forsøg er, at programmer der adresserer skærmen direkte, og ellers går udenom BIOS'en, i praksis vil virke stort set lige hurtige på Amiga-PC'en, som på en standard PC. Se Fig. 1

Fig.1

Tidstester af Amiga/PC-XT-kort, med Sierereprogrammet som grundlag

Test: 1 2 3
A2000-PC: 1.373 209.47 40.57
(8/16-bit, 4.77 MHz)

Multitech: 1.428 413.02 58.44
(8/16-bit, 4.77 MHz)

PC-AT: 0.439 54.541 12.91
(16-bit, 8 MHz)

Billedet stammer fra Norton Utilities System Information. Computing Index fortæller, at computeren er omkrent lige så hurtig som en standard PC-XT. Den ekstra hukommelse som computeren er i besiddelse af, går til skærmen og til kommunikationen mellem PC- og Amiga-delen.

Konklusion

"A2088" kortet har været et spændende bekendtskab, ingen tvivl om det.

Om kortet er sine 3600 plus momms værd, er op til den enkelte at bestemme. Der er både fordele og ulemper ved kortet, og du skal vide nøjagtigt hvad du ønsker dig af kortet.

Har du i forvejen en A2000, og ønsker at køre en række PC-programmer ved siden af, så er kortet sine penge vel værd.

Men du på udig efter en PC der skal fungere som en ægte PC, og i A2000 kombineret med "A2088", øjner chance for at få en Amiga med i købet, kan du risikere at blive slæmt skuffet.

Mulige kompatibilitetsproblemer vil være et afgørende handicap i sammenligning med en PC. I øvrigt kan du for 4000 plus momms erhverve dig en komplet PC, uden skærm. Så måske var det en ide, at købe en PC og bruge Amiga's skærm.

Af den grund kan jeg kun anbefale potentielle PC-Amiga brugere, at anvende kortet som et supplement til Amiga'en. Til de fleste og ikke særlig krævende applikationer, vil dets muligheder og datakraft være tilstrækkelig.

Kasper Vad

Her er der rullet ned for PC-vinduet, og i baggrunden ses Amiga's egen Workbench.

super20

Amazing paint

100.-

```

Dette program kan kun køre på en Amiga
SCREEN 1,320,200,4,1 WINDOW 1, "tegn", 0,0,1: col=1: tegn=1
hovedprog: key$=INKEY$: x=MOUSE(1): y=MOUSE(2)
IF key$="c" THEN CLS
IF key$="1" THEN tegn=1
IF key$="2" THEN tegn=2
IF key$="b" THEN tegn=3
IF key$="3" THEN tegn=4
IF key$="p" THEN tegn=5
IF key$="t" THEN tast=ASC(key$): IF tast>47 AND tast<58 THEN col=tast-48
IF MOUSE(0)<0 AND tegn=1 THEN LINE(x,y)-(x1,y1),col, x1=x, y1=y ELSE IF tegn=1
THEN x1=x, y1=y
IF MOUSE(0)<0 AND tegn=2 THEN LINE(x,y)-(x1,y1), col ELSE IF tegn=2 THEN x1=1
y1=1
IF MOUSE(0)<0 AND tegn=3 THEN LINE(x,y)-(x1,y1), col, bf
IF MOUSE(0)<0 AND tegn=4 THEN
FOR i=1 TO 10: PSET (x+RND*10, y+RND*10),col: NEXT i
END IF
IF MOUSE(0)<0 AND tegn=5 THEN LINE(0,200)-(320,200),col,bf=PAINT, (x,y),col
GOTO hovedprog

```

Programnavn:

Dobbelt hastighed

Maskintype: C128 i C64 mode

Gevinst: 500 kr.

Som programnavnet angiver, vil dette program sætte hastigheden på en Commodore 64 op til det dobbelte, nemlig hele 2 MHz. Det forudsætter blot, at du har en 80-tegns monitor, da videochippén i 40-tegnskærmens ikke kan køre 2 MHz. Det betyder i realiteten, at hvis du har en Commodore 128, hvor du bruger en 80-tegnskærm (f.eks. 1901), så kan du også køre med dobbelt hastighed i 64 mode. Dette smarte program kopierer 64'er skærmen over i 128'erens 80-tegnskærm.

Naturligvis slåes skærmen ikke fra når du loader fra bånd d.o. for det er jo faktisk 80-tegnskærmens du bruger.

Indsendt af:

Knud Schröder

Rebslagervej 16

6400 Sønderborg

Programnavn: Vardump

Maskintype: C64

Gevinst: 300 kr.

Dette program er simpelthen skabt til programmerer, der ikke kan holde rede på deres variabler. Man kan nemlig til enhver tid få udskrevet, hvilke variabler der er

brugt, og hvad deres værdi er. Ideen til programmet er ikke ny, men som en garvet programør har sagt (eller var det en helt anden?) "heller en gang for meget, end en gang for lidt". Og det må vi jo give ham ret i, ikke?! Hvad kan du så bruge det til?

Lad os sige, at du har et gammelt program, som du ikke rigtig kan huske hvordan virker. Alligevel skal du lave en ny rutine, der skal indbygges i programmet. Her er Vardump en gave fra himmelen, idet du blot taster:

SYS50000

Og straks vælter alle variabler brugt i programmet, ned over skærmen, med de rigtige værdier oven i købet. Derefter er det meget let at se, hvilke variabler du selv skal rette. Smart og godt, en sikkerandenplads blev det da også til.

Indsendt af:

Claus Jørgensen

Pottemagervej 5

8900 Randers

Programnavn: Music 64

Maskintype: C64

Gevinst: 100 kr.

Programmet er lavet specielt til dem, der gerne vil lave musik på 64'eren, men synes at det er alt for

Vil du vinde 500 kroner skattefrit? Har du check på programmering? Så fat din computer - og lav den mest fantastiske programroutine du overhovedet kan opfinde. Men betingelsen er, at den ikke må være over 20 linier lang.

besværligt. Dette program tillader dig nemlig at bruge normale værdier for noderne. Dvs. hvis du ønsker at spille E,F,G i fjerde oktav, så taster du blot E4, F4, og G4 selvfølgelig med længde efter hver note. Således gøres det:

DATA E4,4,F4,4,G4,4,XXX,0

Den ovenstående linje vil fortælle computeren, at du ønsker at spille E, F, G i fjerde oktav, og hver note skal have længden 4 (ca. et halvt sekund). De sidste X'er betyder, at nu er du færdig med den stemme (der er jo hele tre at vælge mellem). Hvis du læser de sidste linjer i programmet, ser du de er ens. (bortset fra oktaven), og det er faktisk de tre stemmer i computeren du programmerer på den måde. Det betyder, at hvis du vil lave din egen musik, (og det vil du!!!) så skal du lave tre datalinier, for at få alle stemmerne med. Og du skal bruge alle stemmerne. Det kan du f.eks. snyde med, ved at indtaste XXX,0 som første data i en ny datalinie, og stemmen forbliver tavs.

NB. Efter programmet med dine egne data er startet, går der noget tid, så fortvily ikke - det virker! Indsendt af:

Carl Erik W Sørensen
Teglbakken 18
5690 Tommerup St.

Programnavn: Amazing paint

Maskintype: Amiga

Gevinst: 100 kr.

Ideen til dette program er heller ikke nyt, men det er første gang vi har et tegneprogram (lavet så let) til Amiga'en, og da det er meget let at bruge, og der er flere features, så får det naturligvis også en plads her i Super20. Selve programmet er ikke svært at indtaste, men husk lige at Amiga ikke behøver linienumre.

Når du har tastet de få linjer ind, har du følgende kommandoer:
C (Clear) Sletter skærmen
L (Line) Sætter normal skrivemåde

S (Star) Giver en stjerne fra punktet, hvor museknappen trykkes.
B (Block) Giver en stor blok som cursor (og den tegner du med).
R (spRay) Sprøjter maling ud, ligesom en spraydåse i tegninger.

P (Paint) Farvelægger boxe, trekantler, eller hvad du nu har tegnet.
(0-9) giver en af de ti første farver, du kan bruge i Amiga'en.

Lettere kan de næppe blive - så frem med vidunderet, og prøv noget "virkelig" BASIC.
Indsendt af:

Peter Schonau Fog
Nordland 16, Sønderha
6720 Fanø

PROGRAM: Music 64

```

1 NI=660:TE=20:REM BS(780),C(8,NT)
  :S=S4272:FOR I=S TO S+24: POKE I,0
  :NEXT I
2 POKE S+24,15: W(10)=33:W(20)=33
  :W(3)=33:POKE S+5,0:POKE S+6,240
  :POKE S+12,0
3 POKE S+13,240:POKE S+19,0
  :POKE S+20,240:BS(65)=57743
  :BS(66)=64814:BS(67)=34334
4 BS(68)=38539:BS(69)=43258
  :BS(70)=45830:BS(71)=51443
  :BS(72)=61176:BS(73)=36376
5 BS(75)=40830:BS(77)=46556
  :BS(78)=54502:FOR Z=1 TO 3:N=1
6 WY=W(2):WN=WY-1:READ NOS,DU
  :IF NOS="XXX" THEN 13
7 IF NOS="R" THEN WY=0:WN=0:GOTO 10
8 OC=VAL(RIGHT$(NOS,1))
  :FQ=BS(ASC(NOS)+(LEN(NOS)-2)*7)
  :FD=INT(FQ/21(7-OC))
9 HF=INT(FQ/256):LF=FQ-256*HF
10 FOR I=1 TO DU: C((2*3)-3,N)=HF
  :C((2*3)-2,N)=LF:C((2*3)-1,N)=WY
  :N=N+1:NEXT I
11 IF DU>1 THEN C((2*3)-1,N-1)=WN
12 GOTO 6
13 NEXT Z
14 POKE S+24,15: FOR I=1 TO N
  : POKE S+1,C(0,I):POKE S+8,C(3,I)
  :POKE S+15,C(6,I)
15 POKE S,C(1,I):POKE S+7,C(4,I)
  :POKE S+14,C(7,I)
16 POKE S+4,C(8,I): POKE S+11,C(5,I)
  :POKE S+18,C(9,I): FOR PA=1 TO TE
  :NEXT PA,I
17 END
100 DATA C4,4,E4,4,G4,4,XXX,0
101 DATA C3,4,E3,4,G3,4,XXX,0
102 DATA C2,4,E2,4,G2,4,XXX,0

```

PROGRAM: Dobbel hastighed

```

1 REM ****
2 REM *
3 REM * C64 MED 2MHZ PA 80 TEGNSSK
  REM *
4 REM * SKREVET AF: KNUD SCHRØDER
  *
5 REM *
6 REM ****
  *
7 :
8 FOR A=0 TO 80
9 : READ C: POKE 680+A,C: S=S+C
10 NEXT A
11 IF S>9175 THEN PRINT"DATAFEJL"
  :END
12 SYS 680:REM ** START RUTINE
13 :
14 DATA 120,169,191,141,20,3,169,2,
  141,21,3,169,1,141,48,208,160,40,
  32,234
15 DATA 2,88,96,160,0,169,18,32,234,
  2,169,19,32,234,2,162,0,188,0,4,
  32,232
16 DATA 2,232,208,247,238,207,2,173,
  207,2,201,8,208,237,169,4,141,207,
  2,76
17 DATA 49,234,169,31,141,0,214,44,0,
  214,16,251,140,1,214,96,234,234,
  234

```

100.-

300.-

PROGRAM: Vardump

```

10 DATA 165,45,197,47,208,7,165,46,
  187,48,208,1,98,165,45,133,251,
  165,46,133
20 DATA 252,160,0,177,251,48,111,200,
  177,251,48,40,160,0,177,251,32,
  210,255,200
30 DATA 177,251,32,210,255,164,252,
  165,251,24,105,2,144,1,200,32,162,
  187,169
40 DATA 61,32,210,255,32,221,189,32,
  30,171,76,15,196,160,0,177,251,32,
  210,255
50 DATA 200,177,251,56,233,128,32,
  210,255,169,36,32,210,255,169,61,
  32,210,255
60 DATA 169,34,32,210,255,200,177,
  251,133,2,200,177,251,133,253,200
  177,251,133
70 DATA 254,160,0,177,253,32,210,255,
  200,196,2,208,246,169,34,32,210,
  255,76,15
80 DATA 196,160,1,177,251,16,52,160,
  0,177,251,56,233,128,32,210,255,
  200,177,251
90 DATA 56,233,128,32,210,255,169,37,
  32,210,255,169,61,32,210,255,200,
  177,251
100 DATA 170,200,177,251,168,138,32,
  145,179,32,221,189,32,30,171,169,
  13,32,210
110 DATA 255,165,251,24,105,7,133,
  251,144,2,230,252,165,47,187,251,
  208,7,165
120 DATA 48,197,252,208,1,96,76,101,
  195
130 FOR X=50000 TO 50222
140 : READ A: POKE X,A: S=S+A
150 NEXT X
160 IF S>32496 THEN PRINT"FEJL I DA
  TALINIER!" :END
170 PRINT"START AF MASKINKODE
  :";CHR$(18)"SYS 50000";CHR$(146)

```

500.-

Vil du vinde 500 kroner så send
din Super-rutine ind til:
COMputer
St. Kongensgade 72
1264 København K
Mærk kuverten: SUPER 20/
COMPUTERTYPE

COMPUTER COMPUTER COMPUTER News

FLERE NYE COVERS

Edu træt af at have den lille brune brødkasse stående på skriveborde, når alle de andre stolt viser deres 128D frem? Den tid er ovre. Som du kan se på billedet kan din 64'er meget let komme til at ligne en PC.

En 64'er med løst tastatur og 2 diskdrev, CPU og strømforsyning bygget ind i en specialsyet flødefarvet kasse. Det ser da godt ud ikke?

Kontakt:
Unternehmensberatung GmbH
Kaiser Friedrich Str. 168
4040 Neuss
Tyskland

SPRITES OG MUSIK I COMAL

Fra forlaget GRIF (grifler de meget der?), er der netop kommet to bøger (tykke ringbind) med undervisningsmateriale til at lave sprites og musik på en nem og bekvem måde med en 64/128 og COMAL 80.

Den ene bog er kaldt "Trylleri med sprites", og er lavet af Torben Baunsø og Birger D. Sørensen. Bogen indeholder undervisningsmateriale til Datalære fra 8-10 klassetrin, og forklarer dybdegående hvordan man arbejder med sprites, animerer dem og i øvrigt arbejder med grafik sammen med COMAL.

Den anden bog "Musikmaskinerne" er skrevet af samme forfælste personer, og handler om hvordan man med COMAL kan vride

lydkredsen til det yderste, på lettest mulig måde.

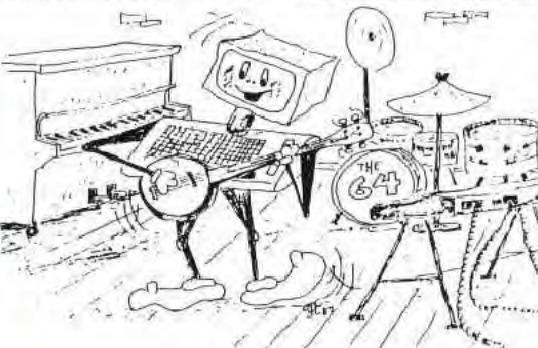
Begge bøger er fyldt til randen af iderige illustrationer, og tydelige forklaringer beskriver hvordan det hele gøres.

Der er gjort utroligt meget ud af at gøre det letforståeligt, og bogstaverne er så store at man skal være halvblind, for ikke at forstå indholdet.

Begge bøger indeholder også en programdiskette med masser af støtteprogrammer og rutiner der kan følges sammen med gennemgangen af bøgerne.

Yderligere information:

Forlaget GRIF
Lupinvej 21
8700 Horsens
Tlf. 05-643404 eller 05-643594

GAMLE BILLIGE SPIL

Starlite Software relancerer nu de tre kendte Amiga-titler fra Psygnosis i England, nemlig (Arena, Brattacas og Deep-Space).

Samtidig med relanceringen er priserne sat kraftigt ned. Det betyder at du kan få to spil til et spils pris. Du får altså Arena (olympia-spil m. 6 sportsgrene) og Brattacas (et rumarcade-adventure) for 495,- incl. moms.

Det tredje spil - Deep Space, sælges også for 495,-. Grunden til at Starlite Software bringer disse spil på markedet igen, er at der er kommet så mange nye Amiga'er siden efteråret 85, hvor de først blev lanceret.

Dette er dog kun starten på spil til Amigaen lyder det fra Starlite Software, der samtidig røber at de inden længe kan præsentere en række Amiga-spil til priser der ligger mellem 195 og 295-350 kr. incl. moms. Så der er noget at glæde sig til.

For nærmeste forhandler, kontakt:

Starlite Software
Rebekkavej 41
2900 Hellerup
Tlf. 01 61 16 33

NYT JOYSTICK

En ny joystick er dukket op fra firmaet Britannia. Nemlig deres splinterne Phaser One joystick. Det er et joystick af den type man holder i hånden, og hvor håndtaget sidder øverst. En af de smarte ting ved joysticket er at det kan bruges i begge hænder, og at det stort set er ligegyldigt hvor stor en hånd man har. (Det vil sige at et langt større udsnit rent aldersmæssigt kan bruge den.)

Phaser One er spækket med Microswitches, har stålindlæg, og er derudover ultrasensitiv for enhver bevægelse.

Det ser da ganske smart ud, men mon det vil noget?

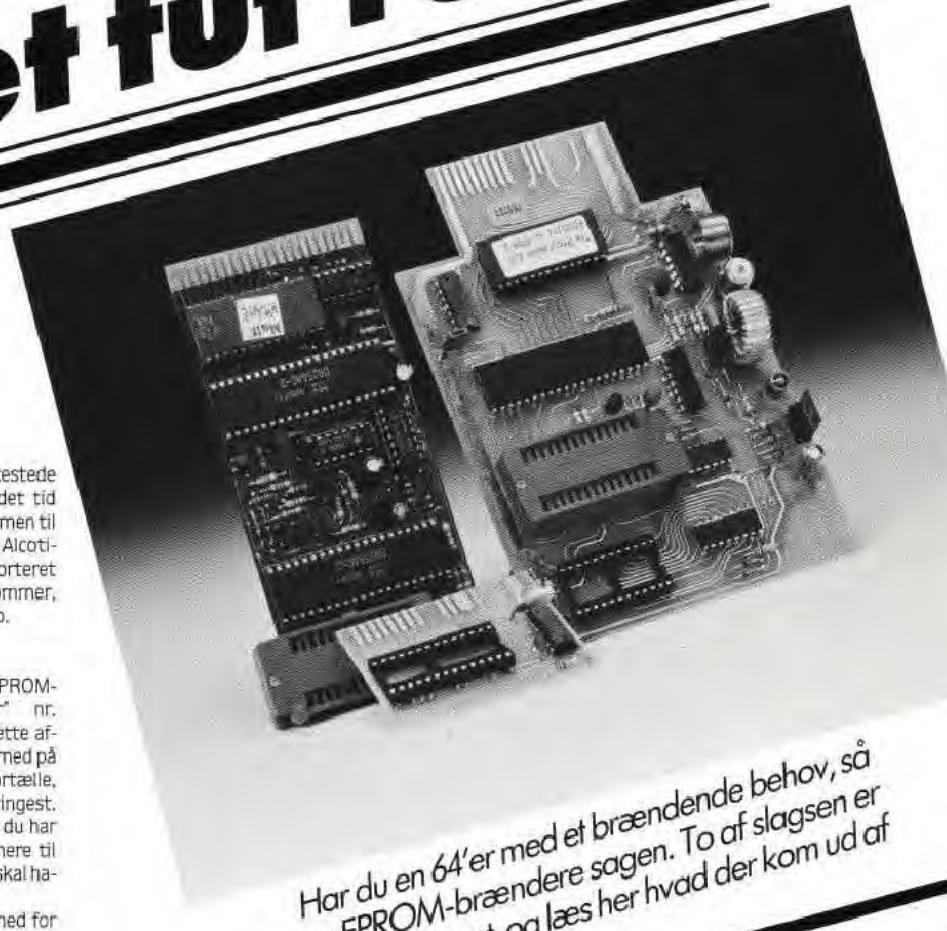
ROCK PÅ 64'EREN

Spiller du guitar? Har du en 64'er? Så er programmet "Guitar Wizard" ikke noget for dig. Gennem en kombination af glimrende grafik og smart programmering, hjælper programmet dig til at forbedre din fingerstilling, indøve nye skalaer og akkorder samt sammensætte dine egne øve-rutiner. Selvfølgelig kan hjælpen også dumpes ud på en printer, for de af os der bedre kan lide at se det på papir...

Kontakt:

Baudville
1001 Medical Park Dr.
S.E Grand Rapids.
MI 49506
115 A

Sæt fut i 64'eren

Det er snart 1 års siden at vi testede EPROM-brændere. Nu er det tid igen, og vi kan byde velkommen til en 100% dansk produceret Alcotoni brænder og en importeret brænder kaldet Multiprommer, der sælges af Absalon Dato.

Our story so far!

Har du læst artiklen om EPROM-brændere i "COMputer" nr. 7/1986, kan du springe dette afsnit over. Men for at få alle med på vognen, skal jeg lige kort fortælle, hvad en EPROM er for en tingest. En EPROM er en chip, som du har mulighed for at programmere til det indhold, du ønsker den skal have.

Men du har også en mulighed for at slette informationerne i den igen, ved hjælp af ultraviolet lys, der f.eks. udsendes af påren i en af de gammeldags (og sundhedsfarlige) højfjeldssole!

Har du en EPROM, skal du altså bruge en EPROM-brænder til at programmere den med, og en EPROM-sletter eller ovennævnte højfjeldssol.

Multiprommer 1.41

Jeg sidder her med et gedigent lille print, fyldt med en masse modstande og IC'er. Den er selvfølgelig ikke i en kasse - det skal jo se teknisk ud, når den stikker bagud af 64'eren.

På printstikkets udformning kan jeg se, at den sikker skal stoppes ind i expansionsporten på maskinen, det står sikker også i den lille medfølgende manual, men den

kan jeg ikke læse for den er på tysk!!! (vits).

Alligevel er det imponerende, at man ikke gør sig den ulejlighed at fremstille en dansk oversættelse. Kunden (det er dig) spenderer dog immervæk en pen 500 kr på projektet.

Vi får slukket for dyret, stikker printet i expansionsporten - den grønne sokkel skal vende opad! En

Har du en 64'er med et brændende behov, så er EPROM-brændere sagen. To af slagsen er sammenlignet, og læs her hvad der kom ud af det.

efterfølgende tænding af maskinen resulterer i en menu på skærmen - på tysk.

Lang rejse før resultat

For at brænde en EPROM skal flere menupunkter gennemløbes. Du skal have valgt EPROM-type - have testet om den er tom - have indlæst programmet, du skal ligge på EPROM - have brændt den.

Har du check på det tyske, så vil menuerne ikke voldte dig de store problemer.

Når du tænder for maskinen med

brænderen sat i, bliver du sendt ind i en menu, der indeholder et hav af forskellige EPROM-typer. Du besinder dig nu til at vælge en. Ja, oversigten fylder faktisk to skærbilleder, du kan skifte imellem. Jeg er sikker på at nybegyndere kan få problemer her.

Hovedmenuen indeholder ikke mindre end 13 punkter, der spanderer ligefra at programmere en EPROM til at forlade EPROM-brænderen.

Skulle du komme i tvivl har du stadig mulighed for at konsultere den medfølgende manual, der kort og kontant fortæller dig, hvad du har

Sæt fut i 64'eren

brug for at vide, under de forskellige menupunkter.

Jeg kunne specielt godt lide en detalje ved menupunktet 'Indlæs program'.

Du kan her angive en '*' som programnavn, hvorefter du vil få dine programmer listet fra disketten, 16 af gangen. Du indlæser derefter nemt programmet ved at trykke en tast mellem Ø og F.

Multiprommer har selvfølgelig også en mulighed for at vælge mellem langsom og hurtig brænding af EPROM.

Endvidere er der en helt speciel mulighed - nemlig brænding af enkelbytes i din EPROM. Men da du ingen mulighed har for at slette enkelte bytes i din EPROM, har denne option kun gyldighed, hvis du er så heldig at den ændring du ønsker, netop falder sammen med en ændring af nogle blinære et-tal til nul.

Sagt på en anden måde - du har kun mulighed for at gå fra %11111111 til %00000000 - ikke omvendt!

Sletning af EPROM

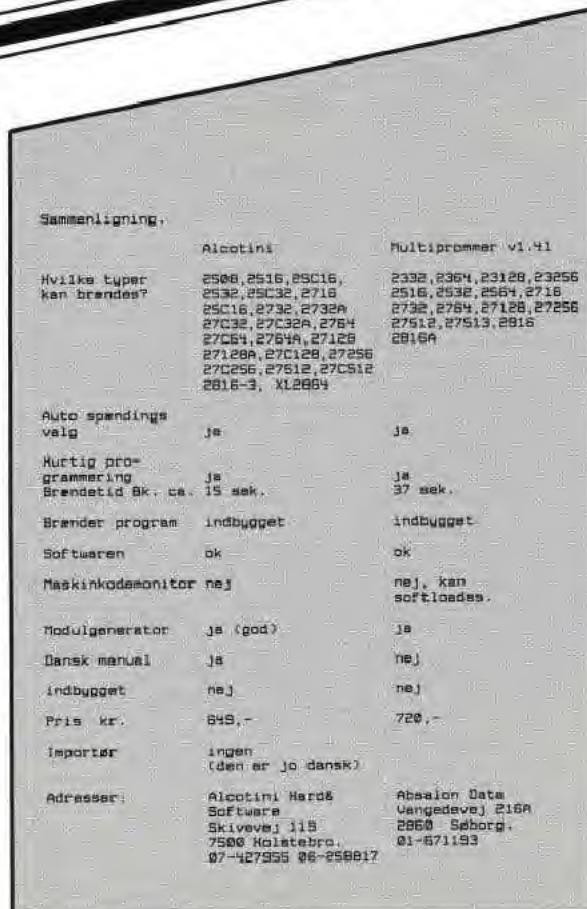
En sletning ved hjælp af ultraviolet lys medfører at hele EPROM'en ændres til at indeholde lutter \$FF - %11111111 - så enkelt byte programmering er nok mere et reklamefilip, end noget du egentlig kan bruge til noget rationelt.

Et menupunkt, der skal fremhæves, er det punkt der giver dig mulighed for at fremstille dine egne ROM-moduler. En absolut ikke uvaesentlig detalje, som du skal kigge efter ved valg af EPROM-brænder.

Alcotini EPROM-brænder

Nu skifter billedet sandelig - her har vi for en gangs skyld et dansk produkt!

Printet her fylder ca. 10*15 cm, men ser i øvrigt påtænkt ud med alle lodningerne på bagsiden. Vi ser igen her det rå tekniske udseende,

når tingesten stikker bagud af din Commodore.

Der medfølger en manual på DANSK, der kort og præcis fortæller om de enkelte menupunkter - der er på ENGELSKE!!! Så du sidder sikkert med et produkt, der skal lanceres på internationale marked, mon ikke?! Vi skal have valgt den ønskede EPROM. Du har i denne brænder 10 forskellige at vælge imellem. Du kan klare dig med så få, da adskillige EPROM-typer er kompatible.

En overskuelig tabel i manuallen fortæller dig, hvilken du skal vælge fra menuen, hvis du f.eks. vil brænde en 25L32. I hovedmenuen gives der mulig-

hed for at vælge EPROM-type, programmer EPROM, teste EPROM, kopiere EPROM og en mulighed for verificere en EPROM's indhold mod en fil på disk.

Du kommer først til at indlæse EPROM'en efter du har valgt at programmere EPROM, og EPROM'en er testet og fundet i orden!! Slet ikke dumt, Alcotini. Men jeg er i øvrigt sikker på at selv en begynder inden for dette område vil meget hurtigt blive fortrolig med brugen af denne EPROM-brænder. Det eneste du kan komme til at mangle er en mulighed for at hoppe til en maskinecode-moni-

tor, så du skal lige tænke dig om INDEN du sætter brænderen i for at fremstille EPROM's.

Modul-maker

Alcotini's brænder indeholder også en mulighed for at fremstille EPROM-moduler. Men her vælger du ikke modulgenratoren som et selvstændigt punkt i hovedmenuen - du holder derimod SHIFT-tasten nede når du tænder for maskinen,

Her synes jeg virkelig, at der er noget smart. Du får selvfølgelig mulighed for at se indholdet på din disk, så du kan vælge det rigtige program. Efter at have valgt program, undersøger modulgenratoren, hvilken startadresse dit program har.

Er denne adresse ikke lig med startadressen på et BASIC-program (2049), bliver du spurgt om dette er sys-adressen, eller du ønsker at angive en anden sys-adresse. Sidst får du mulighed for at indbygge finessen med shift i DIT eget program.

Du kan med andre ord bestemme at programmet kun skal sys'es, hvis SHIFT holdes nede ved opstart af maskinen!

Så vidt jeg har kunnet teste bliver programmet heller ikke lagt ind i hukommelsen, hvis SHIFT ikke er nedtrykket. Du undgår altså at overskrive andre ting i hukommelsen ved reset. Jeg tror Alcotini har tankt sig om.

Hvad nu professor?

Sammenholder jeg disse to produkter med andre erfaringer. Jeg har gjort igennem tiderne, så jeg ikke i tvivl om at Alcotini's EPROM-brænder helt klart kan løse de opgaver jeg har været stillet overfor med hensyn til programmering af EPROM's. Men lad det også stå klart, at jeg mener, vi her har to udmærkede produkter hver for sig. Alcotini er en tastaturoptredende foran, da en absolut ikke gør EPROM-programmeringen til et større problem end det er og den har en DANSK manual. Begyndere vil helt sikkert føle sig bedre tilpas i selskab med Alcotini's EPROM-brænder.

John Christiansen

ALT UNDER EN HAT

HER ER DIN
FORHANDLER:

A.M. ELEKTRONIK
8900 RANDERS
06 44 15 40

BETAFON
ISTEDGADE 79
1650 KØBENHAVN V
01 31 02 73

BMP DATA
3330 GØRLØSE
02 27 81 00

DATA PLUS
8970 HAVNDAL
06 47 06 21

FROST DATA
2830 VIRUM
02 85 98 00

LEG & HOBBY
JERNBANEGLADE 42
9460 BROVST
08 23 10 98

POULSEN
COMPUTER CENTER
CITY 2, 304
02 99 09 77

TREKANTENS
ELEKTRONIK & HOBBY
WESTERBROGADE 9
7000 FREDERICIA
05 93 41 09

ÅGÅRD DATA
2630 TÅSTRUP
02 99 32 21

3SSS SOFTWARE
ÅTOFTEN 101
2990 NIVÅ
02 24 37 77

72K ROM BANK .....

Eet modul, der har det hele: 4 tape turboer, 1 datassettejustering, der kan justere et hvilket som helst bånd til din datasette. 1 disk monitor, der kan ændre alt på din diskette lige ned til den enkelte byte! 1 turbo directory maker, der bringer orden på dine disketter og loader med turbo hastighed! 1 flash coder, der beskytter dine disketter mod alle ændringer!!! 2 kopiprogrammer til enkelt filer eller hele sider. 1 renamer, der giver dine disketter det navn og den ID du ønsker. 1 D/C monitor der ud over alle almindelige funktioner også kan kopiere tegnsæt og sprites! Ialt 13 hovedprogrammer og flere end 75 underprogrammer med over 150 funktioner!

DELA CPM MODUL .....

Gør din Commodore til en Z80 computer. 2 MHz clockfrekvens og kompatibel til speedDos og lignende.

POWER CARTRIDGE det nye dynamit modul.....

Med masser af muligheder og ordrer. Testet i SOFT med bl.a. følgende kommentar: "Alt alt er Power Cartridge et virkelig godt bud til sine 695 kr. Faktisk er Power Cartridge et stort hestehoved foran sin konkurrent The Final Cartridge". Og Power Cartridge fungerer også i et motherboard!!!!

MERLIN C+ INTERFACE .....

Til din Centronics printer. Dumper grafik og er kompatibel med Vizawrite!

EPROMBRÆNDERE:

Dela 1 op til 16K bytes + software på dansk!

Dela 2 op til 32K bytes + software på dansk!

MERLIN PP-64 TESTVINDEREN!!!

Brænder næsten samtlige eproms! Et virkelig topperud produkt med software på modul og dansk software. Hvorfor nøjes med det næstbedste, PP-64 er testet overalt af førende datablade med samme resultat: overstrømmende ros!

Dela IC-TESTER .....

Tester næsten samtlige TTL kredse fra 74'er serien!

Er typenummeret ridset væk? No problem! Monter kredsen IC-TESTEREN og tast return. Voila svaret er på skærmen!

Dela SPEEDDOS ADAPTER KABEL .....

Den professionelle løsning, der ikke blokerer porten!

448.00

MOTHERBOARDS:

DELA Board med 4 porte og tastevalg ....
MERLIN Board med 4 porte og menuvalg
Med indbygget modulgenenerator (32K) der sammen med MERLIN PP-64 muliggør brænding af programmer, der består af 1 hovedprogram og op til 8 underprogrammer!!!

488.00
682.00

Dela 16K RAM kort .....

Superkortet til den professionelleeprom-programmer!

Anvendes til test af 8 og 16K eproms inden brænding!

339.50

KERNALKORT:

CTJ 6 kernalkort med omskifter .....
kan monteres med original kernal + 3 stk.
8K eproms med dine egne kernal systemer!

204.00

DELA 4.1 kernalkort .....

Monteres i expansionsporten! Ingen udlodning af original kernal! styres via dipswitches! Kan monteres med 2 stk. 8 eller 16K eproms!

138.00

Dela 128 kernalkort .....

Kernalkort til montering i 128'erene! Fungerer i 64 mode. Kan monteres med 1 stk. 32K eprom til kernals. Leveres med omskifter.

139.95

USERPORT EXPANDER .....

Udvider userporten med 3 stik, der umiddelbart kan anvendes til f.eks. montering af eprombrænder, modem og printer.

143.00

Dela modulgenerator .....

Uafhængig af eprombrænder. Monterer autostart på dine programmer og gør dem klar til brænding. Tillader opbygning af startmenu. Uundværlig for alle epromprogrammer!

138.00

DISKETTETURBOER:

PROLOGIC DOS CLASSIC .....

Op til 65 X load! Den professionelle løsning til alle, der kun ønsker det bedste. Leveres inklusiv copysystem!

1695.00

TURBOTRANS med 256K bytes EXTRA RAM!!! .....

Op til 200 X load fra RAM! Det mest avancerede, der p.t. kan købes! Leveres inklusiv copysystem!

2198.00

MACH 71 .....

Op til 35 X load. Den første turbo, der er fremstillet til PC-128 og 1570/71. Successen er så stor, at vi desværende ikke kan levere til alle. Systemet leveres i den rækkefølge, bestillingerne indgår!

1398.00

D/C TRADING

9240 NIBE * 08 35 33 44

DELA/MERLIN/ROSSMULLER/CTJ

Så er Amiga Magic tilbage med formyede kræfter efter sommerferien. Denne gang skal vi scrollle lidt med Copperen, og se hvad den kan vise dig.

Sidste gang så vi på alle Amiga'ens dele som helhed. Denne gang har jeg valgt at gå lidt mere i dybden med customchippen Paula, hvor Copperen ligger.

på at Rasteren når f.eks. Pixel-linje 168. Linje 168 ligger ca. midt på skærmen. Når Rasteren så er nået til linje 168, fortsætter programmet. Den næste kommando er så eventuelt Move.

Move:
Med Move-kommandoen kan du f.eks. skifte farverne på skærmen eller ændre skærmandressen, så man kan få skærmen til at scrollle. Sammen med Wait-kommandoen, kan man så skabe nogle farvefulde effekter, som f.eks. kunne være at få nogle farver til at "rulle" op eller ned af skærmen. Man kan også få forskellige dele af skærmen til at scroll i forskellige hastigheder, eller få de forskellige skærm-områder til at vise forskellige dele af hukommelsen. Dette bruges f.eks. til Two-Player spil, hvor hver spiller har henholdsvis den øverste og nederste del af skærmen.

Skip:
Skip-kommandoen bruges til at hoppe andre steder hen i Copper-listen, men vil ikke blive omtalt yderligere i denne omgang.

Copper-listens opbygning

En Copper-liste er bygget op på følgende måde:
Hver kommando består af 2 Words (2 gange 2 bytes). En Copper-liste består bare af en lang række tal, som angiver de forskellige kommandoer eller adresser, og hvilke værdier, der skal bruges.

Eksempel:

Hvis man vil have Copperen til at vente til linje \$A8 (168 i decimal), så gør man som følger:
Først puttes værdien \$A801 (Et Word) ind i Copper-listen. Tallet \$A8 angiver at der skal stoppes ved linje \$A8, og tallet \$01 er en del af kommandoen, som er fast hver gang. Derefter ligger man værdien \$FF00 ind, som også er en fast del af kommandoen (Ikke så slemt, vel?).

I slutningen af Copper-listen skal du altid huske at liggé "end" kommandoen ind. End: \$FFFF,\$FFFE.

med Wait- og Move-kommandoen.

Assembler-dejen

Assembler programmet er lavet i Seka-assembleren, og kan med en lille omskrivning sikkert bruges til den specifikke Assembler du har. Jeg vil her forklare programmets opbygning.

De 2 første linier fortæller Assembler (maskinkode) på Fig.1, og jeg vil her forklare hvad programmet laver.

For en god ordens skyld har jeg også lavet en BASIC-version (Fig.2), så dem der ikke har en assembler også kan være med.

Programmet viser en blå scrollende skærm, med en rød streg nedenunder. Det der scrolller ind på skærmen, er et udsnit af hukommelsen. Programmet virker på denne måde:

Først ser du den "nøgne" hukommelse vist fra adresse 0 til adresse 9999. Derefter gør programmet skærmandressen 40 bytes større, så den nu viser fra adresse 40 til 10039, og så ser det selvfølgelig ud som om skærmen scrolller opad. Det fortsætter den med hele hukommelsen igennem. Stregen midt på skærmen er genereret

Copperen styrer alt hvad du ser på skærmen af farver og sprites. Den kan f.eks. skifte farverne, skærmandressen og genbruge spriteene på en bestemt udvalgt linje på skærmen (Raster-linjen). Derved har du muligheden for at få flere skærme (Playfields) i bl.a. Workbench. Med Copperens hjælp kan du også rykke dem op og ned, og hver Playfield kan have sine egne farver, uafhængigt af de andre Playfields. Copperen kan programmeres alt efter smag og behag, og bliver faktisk brugt i alle spil, for at skabe de helt superlækre effekter med farver og scroll. Når Copperen skal programmeres, skal man sætte en Copper-liste op.

En Copper-liste er et slag "program". Copper-programmet består, som alle andre programmer, af en række kommandoer, dog er Copper-kommandoerne ret specielle. Der er faktisk kun 3 egentlige kommandoer: Wait, Move og Skip, men det er også rigeligt.

Wait:
Wait-kommandoen bruges til at få Copper-programmet til at vente

Hovedloopen

De første 3 kommandoer i hovedloopen, venter på at Rasteren når til linje \$FF (255). Så udregnes den nye skærmandresse 40 bytes

FIG 2

```

REM ****
REM * BASIC loader *
REM * til Copper liste *
REM ****

Copper=520192&
FOR x=0 TO 219 STEP 1
READ a
POKE 520192&+x,a
NEXT x
CALL Copper

DATA 97,0,0,188,32,121,0,7,240,186
DATA 209,252,0,0,0,50,51,252,0,128
DATA 0,223,240,150,32,188,0,7,240,104
DATA 51,252,128,132,0,223,240,150,18,57
DATA 0,223,240,6,12,0,0,255,112,0
DATA 255,244,48,57,0,7,240,134,77,64
DATA 48,57,0,7,240,138,6,128,0,0
DATA 0,40,51,132,0,7,240,138,72,84
DATA 51,182,0,7,240,134,2,57,0,84
DATA 0,181,224,1,102,0,255,198,78,249
DATA 0,252,0,0,1,0,18,0,0,342
DATA 31,129,0,144,48,183,0,148,0,55
DATA 0,148,0,208,1,8,0,0,1,10
DATA 0,0,0,224,0,0,0,0,226,0,0
DATA 1,136,0,15,1,128,0,0,388,1
DATA 255,0,1,128,15,0,189,1,1258,0
DATA 1,128,0,0,255,255,255,254,103,114
DATA 97,112,104,105,93,115,48,108,105,98
DATA 114,97,114,121,0,0,0,0,0,0,0
DATA 44,121,0,0,0,4,67,248,0,7
DATA 246,168,78,174,254,104,35,192,0,7
DATA 240,155,78,117,0,0,0,0,0,0

```

FIG. 1

længere fremme i hukommelsen, hvorefter den ligges ned i Copper-listen. Så checkes der på om du trykker venstre muse-knap ned, og i så fald hoppes der til Kickstartens Reset-routine. Hvis ikke, scroll er skærmen videre.

Copper-listen

Først vælger man hvor mange Bit-plan der skal vises, og det bestemmer antallet af farver. Her er valgt et Bit-plan, altså 2 farver (baggrundsfarve/sort og forgrundsfarve/blå). Så sættes størrelsen på den visuelle del af skærmen op. Så fortæller man så hvor skærmen skal læses fra. Her startes der fra adresse 0. Skrivefarven sættes så til blå, og baggrundsfarven til sort. Nu venter Copper-listen til linie 168, hvor så baggrundsfarven skiftes til rød. Dug kun for et øjeblik, for linie 169 ændres den igen til sort.

Den sidste kommando er den obligatoriske "end" kommando.

Hermed har jeg nu fortalt Coppen hvordan min helt egen definerede skærm skal se ud (og Coppie har bare at adlyde!)

RGB-farverne

En smart ting, som jeg lige vil næv-

ne, er at når man vil vælge en farve så virker det på følgende måde: Når du vil bestemme en farve blander du de 3 grundfarver rød, grøn og blå (RGB), ligesom en lille palette.

Værdien er bygget op af 16 bits, hvoraf kun de 12 bliver brugt. Bitene 0-3 angiver hvor meget blå der skal i farven, 4-7 angiver hvor meget grøn der skal i, og 8-11 hvor meget rød. Resten af bittene bliver som sagt ikke brugt.

Eller simpelere: Farvestykken blandes i med værdien 0-15. Skal der f.eks. laves en hvid, blandes alle tre farver ligeligt med fuld styrke: $\$0FFF(15+15+15)$. Sort suger sig selv: $\$0000(0+0+0)$. Og gul: $\$0FF0(15+15+0)$, nemlig rød blandet med grøn, og ingen blå.

Med dette system kan man bland sig til Amiga's 4096 forskellig farver.

Vi vender tilbage

Vi slutter af for denne gang, hvor jeg vil bringe en tak til Martin Pedersen for uundværlig forstyrrelse (og samarbejde!?), så denne artikel kunne blive til. God fornøjelse med din fantastiske Amiga.

Søren Grønbæk

COMPUTER COMPUTER COMPUTER News

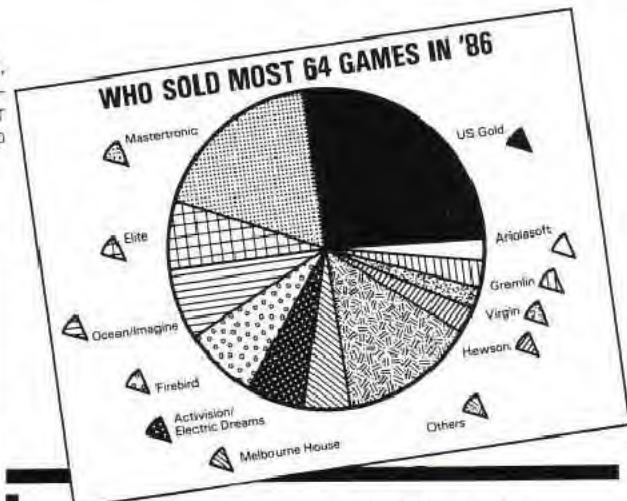
HVEM SOLgte MEST

Hvem der solgte flest spil, og hvilket softwarehus der i 1986 havde flest hittere kan du se på denne oversigt. Det synes måske lidt sent, men som du jo nok har opdæ-

get, så er det noget der tager tid, sådan at samle alle disse informationer. Og så er det jo ikke hver dag man kan præsentere en Top 50,

TOP 50 GAMES OF 1986

1	LEADERBOARD	Access-US Gold
2	THRUST	Firebird
3	GREEN BERET	Imagine
4	URIDIUM	Hewson
5	KUNG FU MASTER	Data East-US Gold
6	COMMANDO	Elite
7	KANE	Mastertronic
8	LAST VB	Mastertronic
9	DRAGONS LAIR	Software Projects
10	GHOSTS AND GOBLINS	Elite
11	KIK START	Mastertronic
12	GO FOR GOLD	Americana
13	MERCENARY	Novagen
14	FIST 2	Melbourne House
15	RAMBO	Ocean
16	WINTER GAMES	Epyx-US Gold
17	YIE AR KUNG FU	Imagine
18	SUPER CYCLE	Epyx-US Gold
19	INTERNATIONAL KARATE	System 3
20	ROCK 'N' WRESTLE	Melbourne House
21	SPEED KING	Mastertronic
22	PAPERBOY	Elite
23	GAUNTLET	US Gold
24	HARDBALL	Accolade-US Gold
25	A C E	Cascade
26	NINJA MASTER	Firebird
27	WARHAWK	Firebird
28	WORLD GAMES	Epyx-US Gold
29	TRIVIAL PURSUIT	Domark
30	SILENT SERVICE	Microprose-US Gold
31	INFILTRATOR	Mindscape-US Gold
32	FORMULA ONE SIMULATOR	Mastertronic
33	BMX SIMULATOR	Code Masters
34	THEY SOLD A MILLION	Hit Squad
35	ACTION BIKER	Mastertronic
36	EIDOLON	Activision
37	SUPERBOWL	Ocean
38	ELITE	Firebird
39	SPINDIZZY	Electric Dreams
40	SUMMER GAMES 2	Epyx-US Gold
41	MASTER OF MAGIC	Mastertronic
42	BOMB JACK	Elite
43	KNIGHT GAMES	English
44	SPELLBOUND	Mastertronic
45	ZAPP SIZZLERS	Gremlin Graphics
46	BOUNDER	Gremlin Graphics
47	KORONIS RIFT	Activision
48	LITTLE COMPUTER PEOPLE	Activision
49	180	Mastertronic
50	NINJA	Mastertronic

KORTENE PÅ BORDET

For alle dem der godt kan lide et spil Bridge i ny og næ, har giganten CDS software skruet vanten på, og lavet et Colossus Bridge, 4.0 til alle dem der sidder og har en C64/128.

Spillet havde stor success på sine brødercomputer - Amstrad og Spectrum, og nu er det altså lavet på 64'eren.

Noget af det spillet indeholder en input hands, der måske kunne hjælpe dig med at løse et opstået problem, muligheden for at loade og save dele af spillet, muligheden for at kunne gå et par træk tilbage, og prøve forfra igen. Det sidste er naturligvis for at gøre dig opmærksom på dine fejl, og vil i den sidste ende kunne gøre dig til dagens mand i skysovs når mor og far får familien på besøg til den årlige bridgeaften, og du så sidder og fortæller hvordan den hånd skal spilles. Hvad venter du på mand...

Hvis du ikke har så meget forstand på brige i forvejen, så er der da en bog med til programmet, der kan fortælle dig alt hvad der er værd at vide om spillet.

4MHZ PÅ 64'EREN

Turbo 64 er sidste skrig fra amerikanske Swisscomp.

Turboen er bestået af et kort, til at installere i expansionsporten på din 64'er. Dette vil forøge din clockfrekvens med 3015kHz.

Turbo 64 bruger en 65816 microprocessor, der giver dig mulighed for at adressere op til 16MB RAM, derudover har kortet yderligere 64K on-board CMOS RAM.

Kortet emulerer også C64's 6510 microprocessor for at få et så kompatibelt system som overhovedet muligt. (Rent softwaremæssigt).

Indbygget i kortet er der en "slow-down" switch der som navnet siger det, kan skrue lidt ned for hastigheden hvis det skulle gå for stærkt for nogle programmer.

Swisscomp udtales at de eneste programmer der med garanti ikke kan køre med Turbo 64 er dem der bruger 64'eren indbyggede timer. Pris: 1895

Kontakt:
Swizzcomp Inc.
5312 56th Commerce Park
Tampa, FL 33610
U.S.A.
Tlf. 0091-813628-0906

COMPUTERE OG TILBEHØR A LA CARTE

COMPUTERE

	pr. md.
Commodore 64	1895.- 200.-
Commodore 128	2495.- 200.-
Commodore 128D	4995.- 360.-

DISKETTESTATIONER

Commodore 1541	1995.- 200.-
Commodore 1571	3295.- 200.-
Commodore 1581	2395.-
Amiga 1010	2695.-
Amiga ikke commodore	2395.-

PRINTERE

Commodore 803 printer	KUN 1995.-
Commodore Farveprinter, Model MPS 1500C	KR. 4995.-
Citizen 120 D	KR. 2995.-
CBM MPS 1200	KR. 2995.-

DIVERSE

Disk Dobler Tang	39.-
Diskettebox til 40stk	199.-
Diskettebox til 40 stk. m. lås	265.-
Diskette box 3 1/2" til 80stk. med/lås	109.-
Dolphindos	895.-
Reset stik	65.-
User Port stik	45.-
PC modem 1200/1200, NYHED: Dolphindos 2.0	1595.-
Hurtigloader 202	
Blokke på kun 4 sek.	985.- 200.-
Copy 2000	148.-
Turbo 2000	398.-
Miracle modem	1895.-

Commodore PC 10-11

512 K og farve/grafikkort + 1 x 360 Kb m/monochrom monitor	7.950.-
(Kan ikke fås uden monitor)	

Commodore PC 10-11

512 K og farve/grafikkort + 2 x 360 Kb m/monochrom monitor	8.450.-
(Uden monitor)	7.960.-

Commodore PC 20-11

20 Mb + 512 K og farve/grafikkort m/monochrom monitor	12.950.-
(Uden monitor)	12.460.-

Commodore PC 40/20

20 Mb + 1 Mb memory og 1,2 Mb Floppy-Disk samt farve/grafikkort m/monochrom monitor	19.950.-
(Uden monitor)	18.950.-

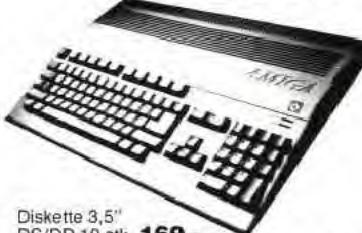
Commodore PC 40/40

40 Mb + 1 Mb memory og 1,2 Mb Floppy-Disk samt farve/grafikkort m/monochrom monitor	29.950.-
(Uden monitor)	28.950.-

HARDWARE:

Vejl. udsalgspriser excl. moms

AMIGA 500 4985.-

Diskette 3,5"	99.-
DS/DD 10 stk.	169.-
5 1/4 DSDD 10 stk.	99.-
3 1/2 DSDD Nashua 10 stk.	199.-
TV-modulator	299.-
Ramudvidelse	1599.-
Monitor 1081	4495.-

MONITOR

Commodore 1081 til Amiga	3995.-
Commodore 1901	3795.-

INTERFACE/MODEM

Handic Modem	1895.- 200.-
75/1200-300/300	incl. software
Commodore RS2323	335.-
Handic RS232	675.-
Betafon Centronic Interface	995.-

AMIGA 2000

1MB RAM,
skærm og mus.

15.900.-

2000 tilbehør:

XT (IBM)-kort .. 5900.-
Harddisk .. 5950.-

Interne drev .. 1690.- * excl moms

Betafons Database

Har du fået modem, kan du ringe på Betafons database, og læse nyheder og/eller skrive sammen med andre brugere.

Ring på tlf.nr. 01 24 17 70.

300/300 - 1200/75 - 1200/1200 - 2400/2400 Baud.

Erdu interesseret i at vide hvad Betafon ellers har at tilbyde, så indsend kuponen nederst på siden.

JATAK. Jeg vil gerne have tilsendt materiale ang. Betafons store udvalg af Commodore-tilbehør.

Navn.....

Adresse.....

Postnr. .... By .....

BETAFON

ISTEDGADE 79 · 1650 KØBENHAVN V

TEL. 01-3102 73

Skandinavisk Udsalgs-prisliste

Amiga 500 DK	3.995
Amiga 2000 med 1 MB RAM	12.800
A2000 IBM XT kort + 5 1/4 floppy	5.900
A2000 IBM AT Kort + 5 1/4 floppy	8.600
A2000 IBM 32 MB Harddisk	4.040
A2000 21 MB AMIGA/IBM	5.995
A2000 3 1/2 floppy	1.470
Amiga eksternt 3 1/2 floppy	1.995
Amiga eksternt 5 1/4 floppy	2.390
Billige Ramudvidelser ? ring til os	
Amiga 1081 PAL farveskærm	
Nec Multisync 35Khz Hires	
DIGI-VIEW 2 Videodigitizer	3.195
DIGI-VIEW opdatering	6.995
DIGI-VIEW Demodisk musik/info	1.995
Genlock for Amiga 500	490
Genlock for Amiga 2000	50
C64 Deluxe Videodigitizer	4.995
Panasonic Videokamera s/h	5.995
FOTOFAX billedtransmission	1.000
VIDEOGRAFISK BILLED BANK	2.895
	6.995
	3.695

Softwareoversigt:

NewTek Digi-Paint 4096	995
Impulse Prism 4096	625
Digiview/Deluxe Paint Toolbox	98
Pagesetter Billed/sats/tekst	1.950
Postscript/laserscript udv.	490
Vizawrite Tekstbehandling	2.400
Textcraft PLUS m. æøå	325
Textpack Finansbogholderi	5.900
Busypack Finansbogholderi	760
Deluxe Video eller Deluxe Print	995
Deluxe Video Constr. set v. 2	760
Deluxe Music Constr. set	1.232
Deluxe Paint 2 incl. Art Disk	1.180
Aegis Animator & Images	2.195
Aegis Draw Plus	695
Aegis Digial kommunikation	195
Aegis Art Pack bibliotek	1.660
Aegis Impact Business grafik	650
Aegis Sonix v. 2.0 musik	4.150
DynamiCad	1.195
Superbase relationsdatabase	1.040
Analyse lotus 123 klone	340
Barbarian/SDI/Sinbad/Defender	554
Flightsimulator Sublogig	995
Zuma TV titel Text/Animation	1.052
LATTICE C compiler	672
LISP programmeringssprog	672
Pascalprog. sprog	398
TrueBasic	1.795
AC Basic Compiler (hurtig!)	1.132
Modula II	1.725
Aztec C compiler	5.600
Genlock A8600	1.795
Applied Visions Futuresound	

Priserne er excl. moms og incl. 1 års garanti med fuld service.

STAT/AMT/KOMMUNERABAT - Ring venligst.

4096 farver fortæller dig hvorfor, hvordan og hvornår

Du behøver kun at ringe til os nu.

Så klarer AMIGA resten.

Sunrise Perfect Sound	695
Sunrise Studio Magic	298
Soundscape Soundsampler	995
Soundscape Pro Midi Studio	1.495
Soundscape Midi-interface	395
Stort udvalg i spil på lager - ring	
NASHUA 3 1/2" Disketter 2DDDD	20
COMPUTERBORD sort/eg m. udtræk	927
Amiga DOS manual engelsk	216

PRINTERUDSALG:

Commodore 1500C Colourprinter	3.795
STAR NL10 Matrixprinter DK	2.870
JUKI 5520 Colourprinter DK	4.500
STAR NB24 m. arkfoder 216t/s	7.700
NEC P6C Colourprinter (2000C)	6.995
Nec P7C Colourprinter	7.995
C. Itoh CPX 80 Colourprinter	3.795

MODEMS TIL AMIGA

(sættilbud)	
HAYES DISCOVERY 1200 FD	2.495
HAYES DISCOVERY 2400/1200 FD	3.495
ONLINE avanceret modemprg.	546

Ring for andre gode hardwaretilbud.
Et hav af nyheder er landet ring
eller skriv til os.

Videodigitizerdemonstration hver dag
- ring og book dig ind nu - varighed
1/2 time med rig lejlighed for
spørgsmål bagafter. Vi har foredrag
og demonstration hver tirsdag og
onsdag aften. Ring for tilmelding -
det er gratis.

Vi har indrettet et helt nyt rigt
udstyrede AMIGA center hvor du bl.a.
kan få udskrevet billeder i farver
og gråtoner på laserprintere m/u
postscript og forsk. farveprintere.
Vi kan også tilbyde udskrifter i op
til 2540 punkter med både
billed og tekst. Ovenstående tilbud
gælder kun for kunder og mod et
mindre gebyr.

Kom og få et billede af fremtiden - med hjem.

Skandinavisk Computer Center

Falkoner Alle 79-81 2000 Frederiksberg
Telefon: 01 88 18 20, Telefax: 01 87 25 68

ARNOLD IGEN

Ikke så snart har gøe gamle Arnold med overarmen på størrelse med en kvindemave i 9 måned, lavet en film, for Activision har været der for at tegne kontrakter. Softwarehuset Activision ville nemlig være sikre på at få rettighederne til at lave et spil over hans seneste film Predator. Kort efter premieren på filmen, kunne den spås som klar kassescenes. Den indspillede over 12 mill. af de grønne amerikanske på de første tre dage. Ifølge "øjenvidner" er filmen en krydsning mellem Alien og Rambo. Sejle handlingen udsalles i sydamerika. Nok om filmen, vi kan jo nok snart vente at høre mere fra Activision og spillet er bygget over Predator.

MEGA-BYTE FRA 1-14

Fra Quadram i U.S.A., kommer nu et helt nyt board, der giver dig fra 1-14MB RAM. Voldsomt ser det ud når Quadram for alvor foldes ud, men så er der også kraft bag. Mighty Meg hedder kortet, og kan installeres i alle IBM's XT286, PC

AT og de nye 386PC maskiner. Ifølge Quadram er installationen noget af de mest elementære der findes. Alt du skal gøre er at proppe kortet i en sokkel, og ved hjælp af noget software installere kortet. Derefter konfigurerer det fuld-

stændigt sig selv. Ingen Dip-Switches, ingen Jumpers, kun et enkelt svar til det medfølgende program, og kortet er installeret.

Den medfølgende software er lige-så forberedt for installering af RAM drives, og det kan jo nok være nødvendigt når der er tale om

SNAK MED FAX

Ved hjælp af en ganske almindelig PC, en telefonlinje og et Fax-Mail system, kan du nu kommunikere med TeleFax maskiner over hele verden.

Fax-Mail systemet består af soft og hardware der sluttet til enten en PC, XT eller AT. Systemet arbejder efter CCITT standarden for Fax transmission, således at du arbejder indenfor Fax Gruppe 2.

Producenten oplyser også at systemet er kompatibelt med en række andet I/O udstyr. Systemet indeholder faciliteter såsom Automatisk send og modtag, en auto-dial eller dial directory og muligheden for at lagre, sende og redigere sine fax.

Der er i øjeblikket 3 systemer klar, Fax-Mail 24-96. Tallene angiver hvor mange baud det enkelte system transmitterer med. Fax-Mail 24 transmittere således med 2400 baud.

hele 14MB. Og så kan man jo altid håbe på at strømmen ikke ryger.

Kontakt:
Daniel Bachmann A/S
Strandagervej 18
2900 Hellerup
Tlf. 01 62 83 00

SCANNING I BAGGRUNDEN

Sidste nyt fra Kurzweil i U.S.A. er en scanner - Discover 7320.

Discover 7320 er en intelligent "character-recognition scanner" der automatisk arbejder i baggrunden, således at man kan arbejde med andre ting på sin PC, mens der bliver scannet.

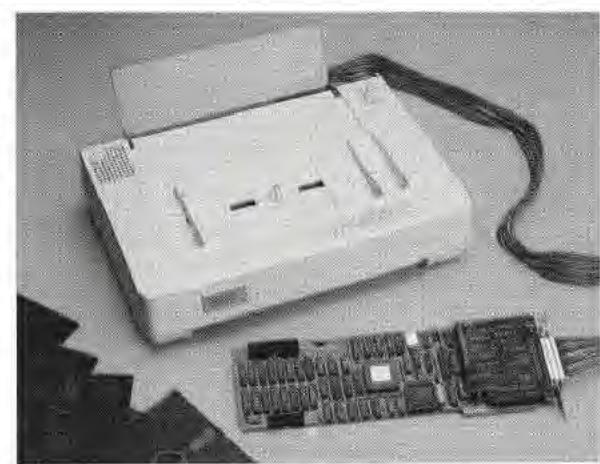
Med til systemet følger et expansionskort i hel længde, til installation i PC eller kompatibel. Kortet har fra fødslen 2MB, og kan udvide til 4MB.

Fabrikken garanterer en fantastisk akkuratesse i denne scanner, på grund af noget helt specielt software (5 disketter), det gør nemlig Discover 7320 i stand til at

"huske" diverse bogstavers karakteristika.

Ved fejl vil systemet automatisk gøre opmærksom derpå, således at teksten kan blive rettet. Discover kan læse alt fra Offset typer til skrivermaskine, hvorefter den converterer output til ASCII, DCA, eller en række andre former efter valg. Alt dette og meget meget mere.

Pris fra 9.950\$ til 12.000\$
Kontakt: Kurzweil Computer Products
185 Albany St.
Cambridge, MA 02139
U.S.A.
Tlf. 0091-617864-4700

Over dam

DOBBELT

"COMputer" har endnu engang været en tur over dammen, og denne gang for at dække to af de største amerikanske computer-udstillinger - CES i Chicago og Comdex i Atlanta. Læs vores spændende reportage.

Commodore vil tilsyneladende po-
lere lidt på sit Image. Væk skal
påstandene om, at firmaet kun kan
lave hjemme- og spilcomputere.
Ind skal i stedet en profil som to-
talleverandøren, der er lige god i
den billige som i den professionelle
ende.

Det var formentlig bagtanken, da
Commodore ganske overraskende
droppede at udstille på USA's største
forbrugermesse, Consumer
Electronics Show, der holdt sit
halvårige arrangement i juni i Chi-
cago.

I stedet valgte Commodore at
lægge kræfteme i Comdex udstil-
lingen, der ellers betragtes som
PC'ernes højborg. Denne messe
blev holdt i Atlanta umiddelbart
efter CES.

Om Commodores valg af udstilling
var den rigtige, kan der diskuteres
meget om - og det blev der så san-
delig også blandt journalisterne.
For beslutningen taler, at Commo-
dore dels fik skabt ekstra op-
mærksomhed omkring sine PC
10'ere, der ved samme lejlighed
blev sat kraftigt ned i pris. Dels, at
Amiga 500 og 2000 havde USA
premiere - og især den sidste-
nævnte vil Commodore gerne lække
et professionelt publikum med.
Imod taler, at alle vigtige spilfabri-
kanter havde deres stand på CES i
Chicago, hvor de så ret ensomme
ud midt i det kolossale opbud af Hi-
Fi og video. Kun Atari viste flaget
på CES, og det er jo Commodores
værste konkurrent!

Publishing med Commodore 64

Indrømmeret, langt de fleste spæn-

dende nyheder hørte Amiga til.
Commodore 64 måtte "nøjes"
med en stribe nye spil. Med een
vigtig undtagelse.

Den kom fra Berkeley Softworks -
folkene bag GEOS. Denne gang fulgte Berkeley den al-
mindelige modetrend i branchen
og viste en komplet Desktop Pub-
lisher til 64'eren.

Den udgave, som firmaet præsen-
terede i en kælder under CES show-
et i Chicago, var dog kun en pro-
totype. Selve programmet kan
først ventes i handelen sidst på
året.

Trots de begrænsede muligheder
kunne der ikke herske nogensom-
helst tvivl om kvaliteten på "Geo-
Publish".

Man kan ærlig talt ikke andet end
forbløffes, når man ser, hvor me-
get Berkeley i dag kan putte ind i
den lille Commodore.
Selv hastigheden så rimeligt ac-
ceptabel ud, når man sammenlig-
nede med Desktop Publishers til
PC'er.

GEOS udgaven rummer alle de
nødvendige faciliteter til at lave
f.eks. en brochure eller siderne
i et klubblad.

Tegninger kan hentes ind fra et
motiv bibliotek, eller de importes
fra et af de populære tegnepro-
grammerne. Og ordene - ja de kan
præparereres på forhånd i en tek-
stbehandling, inden de fordeles i
spalter og størrelser på op til 48
punkter på skærmen - der i øvrigt
kun kører i sort/hvid.

"GeoPublish" giver mulighed for
Preview, hvor man kan få se de
færdig lay-outede sider i deres hel-
hed, inden du udprintes.

Easy tegnebrættet er kommet i
en klart forbedret udgave til Amiga.
Alle tiders for reklametegnere
og tegneserie producenter.

Udprintningen kan ske på alle
GEOS printere, men det bedste re-
sultatet, så jeg opnået på en Apple
LaserWriter til 50.000 kroner.
Og aproplos Berkeley Softworks -
så havde firmaet også en anden, illi-
le nyhed på parat. Nemlig "Geo-
Programmer".

Det er en komplet, men usædvan-

lig lettligængelig Assembler.

Koden skrives i "GeoWrite", og grafik
puttes nemt i programmet ved at
lægge "GeoPaint" billede ind i
source filen.

"GeoProgrammer" består egentlig

af tre dele: Den netop nævnte

"GeoAssembler" plus "GeoLinker"

og "GeoDebugger".

Tilsammen udgør de en meget
slagkraftig toolbox, som de fleste
64'er programører vil kunne få
noget formuftigt ud af.

WordPerfect til Amiga

De fleste seriøse Amiga ejere har
ærgret sig gule og grønne over, at

der faktisk ikke fandtes en ordi-
entlig dansk tekstbehandling til
deres maskine.

Det bliver der nu rådet bod for fra
flere sider. Og allervigtigst er nok,
at verdens bedst sælgende PC
tekstbehandling, "WordPerfect",
er på vej til Amiga.

Under Comdex udstillingen i At-
lanta, havde jeg mulighed for at arbejde
i nogle timer med "WP Amiga", og
i kan godt glæde jer allede-

de. Amiga versionen svarer til den aktuelle
"WordPerfect 4.1" for PC'er, og indeholder samme særlige
slagkraftige funktioner.

Tilmed er "WP Amiga" filkompatibel.
Det vil sige, at man helt uden
problemer kan flytte dokumenter
mellem en PC med "WP" og Ami-
ga'en.

En detalje, der måske kan hjælpe
Amiga over sit ry som avanceret
spillemaskine, og få den ind i erhvervslivets kontorer, hvor man
længe har svært en computer, der
kunne lave bedre grafik end PC'erne.

Skulle samarbejdet mellem en
Amiga og en PC ikke være nok, kan

ammen til

IT SHOW

The World's 'Next Generation' Music Studio...

Mimetics SoundScape MIDI interface til Amiga har også fået det mere dækende tilnavn "Desktop Multi-Media Production Kit".

Verdens og Danmarks bedst sælgende tekstbehandling, "WordPerfect", fås nu også til Amiga. Programmet giver bla. mulighed for at udveksle filer med en PC'er.

fil udvekslingen fremover også foregå med Atari ST eller Apple Macintosh. Bare de også er forsynet med en "WordPerfect".

Tekstbehandlingen udnytter fuldt ud Amiga'ens karakteristiske brugerinterface. Man kan merge filer med f.eks. adresser. Fodnoter sættes automatisk. Man kan lave keyboard makroer, så en tast rummer en hel sekvens af kommandoder. Man kan få en automatisk indholdsfortegnelse. Teksten kan skrives i op til 5 spalter på papiret. Og "WordPerfect" rummer driver til mere en 200 forskellige printere...

Kreative ord og billeder

Lidt i skyggen af "WordPerfect" gemte der sig to andre nye Amiga tekstbehandlinger i Atlantas hede - under messen løb termometret op i 42 grader Celsius og 90% luftfugtighed.

Den ene var "Dynamic Word" fra Mi-Five. En særdeles hurtig sag med fuld multitasking og multiwindowing.

"Dynamic Word" kan køre med fle-

re skriftraster ad gangen på skærmen, ligesom man med et hurtigt tasttryk får hentet en kalkulator frem.

Den anden nyhed var "ProWrite" fra New Horizons. Et tekstbehandling i farver, der ligger meget tæt op ad, hvad Desktop Publishing ellers byder på.

Også her kan man se op til adskillige skriftraster og størrelser ad gangen på skærmen.

Teksten kan centreres, puttes i spalter osv - og op til 8 dokumenter kan bearbejdes på samme tid. Endelig kan man putte tegninger i IFF grafikformat direkte ind i sine tekster.

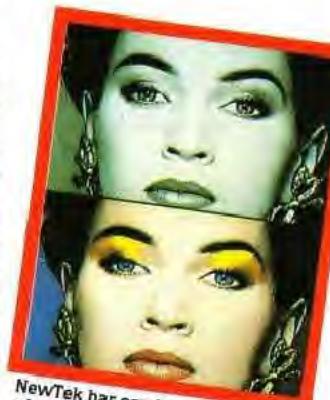
Og nu, da jeg er godt på vej over i den decidede Desktop Publishing til Amiga, skal jeg dvæle et øjeblik ved "Brush- Works" fra ACS. Programmet fås i fire udgaver, der hver for sig er rene skattekister for kreative tekstfolk.

I den ene pakke ligger 100 symboler til business grafik, som kan indbygges i både tekstbehandlinger og regneark til Amiga.

En anden "Brush- Works" rummer 500 forskellige rammer, fra gamle

Liberty Pictures

"Deluxe Video 1.2" gør Amiga til en virkelig seriøs central for en TV-producer. Blandt de nye features er særlige generatører, der får billederne til f.eks. at ligne en klassisk amerikansk biograf.

NewTek har omsider fået sat skik på sit avancerede "Digi-Paint" program til Amiga. Selv om programmet hedder det samme, er der i

DOBBELT - SHOW

romerske til moderne high-tech. Nummer tre giver 24 helt nye skriftarter, ligesom man selv kan designe sine tegn. Og nummer fire indeholder 200 tegninger og symboler, der kan gøre ens tekster mere levende - f.eks. med illustrationer fra sportens eller musikkens verden.

Amiga som bladproducent

På PC og Apple fronten har Desktop Publishing for længst holdt sit indtog, men sjovt nok tog det sin tid, inden den ganske oplagte Amiga kom med ind i billedet.

På Comdex kunne man studere tre forskellige DTP systemer til Amiga: "Pagesetter" fra canadiske Gold Disk, som allerede nu sælges i Danmark via Commodore, "Publisher 1000" der distribueres af danske World Wide Software (01-520211), og "City Desk" fra Micro-Search.

Med en pris i USA på under 200 dollars, står "Publisher 1000" til-syneladende ganske stærkt. Alle de normale layout funktioner, import af tekst fra bl.a. "Scribble" og "Textcraft" samt indbygning af grafik hører med. Og inden længe skulle en PostScript driver til en Apple laserprinter også være klar. Se i øvrigt testen af "Pagesetter" og "Publisher 1000" andetsteds i dette nummer.

"City Desk" er lidt mere avanceret. Bl.a. kan bogstaver zoomes op til at fyde et helt A4 ark. Der er indbygget grafik editor. Farvebilleder kan udskrives som grå skygger. 8 sider kan lay-outes på samme tid, og fra starten leveres en driver til Hewlett-Packards laserprinter og til diverse matrix skrivere.

Bli' din egen TV-producer

At USA er videoernes hjemland, kunne ingen være i tvivl om, når de passerede Commodores stand i Atlanta. Her glimtede det fra alskens TV-skærme. I farver og med lyden skruet på op. Ingen Comdex gæst skulle være i tvivl om, at her skete noget særligt.

Og den nye "Deluxe Video 1.2" er virkelig noget specielt. Hvor den gamle udgave stadig havde noget amatørpræg over sig, har den nye faciliteter, som selv Danmarks Radios folk formentlig vil spærre øjnene op overfor.

Således rummer 1.2'eren et Post Production Kit, hvor der ligger 17 nye scene generatorer. De kan f.eks. bruges til at skabe en hel Marx Brothers comics stemning eller en seriøst TV-Avisen stemning over din video.

I kippet indgår desuden otte nye billeder, syv nye instrumenter, 8 melodier, 3 samplede effektyde og 4 nye wipes - f.eks. kan du nu lave en billedeovergang, hvor skærmen nærmest flammer op i et kæmpe bål!

Men "Deluxe Video 1.2" kan meget mere: Programmet støtter en udvidet RAM, hvor flere videobilleder og større lyd kan lægges ind. Skærbillederne er langt hurtigere end tidligere. Rammene kan fjernes med Overscan, og Interlace sørger for, at man uden kvalitets-tab kan vise sin Amiga video på professionelt TV-grej. F.eks. på en lokal TV-station.

Amiga og video hjælper militæret

"Station Manager" er nok så interessant for Amiga brugere, der pushes med video.

Her har ACS nemlig skabt en pakke, hvis stærkeste kort er E/FX grafik maskinen, der gør det meget nemt at lave levende billeder, som kan bruges direkte på TV eller på video.

EF/X rummer bl.a. 40 forskellige wipes. Op til 12 forskellige baggrunde kan lægges ind. 5 animationer kan køre samtidig. Og man kan få mere end 200 skriftarter til tekstringe af sine programmer.

Som et kuriosum omfatter "Station Manager" også en "Weather Graphics" sektion, hvor man ud fra en række givne baggrunde kan skabe sin egen vejrudsigt ved hjælp af 300 symboler - fra pile til angivelse af vindretning til truende tordenskyer.

Endnu mere professionelt blev det hos Mimetech og Spafax, der begge har en baggrund i rigtig TV sammenhæng. Mimetech demonstrerede bl.a. en FrameBuffer, der kan lagre TV billeder i en oplosning på 640 x 480 punkter og i 2 millioner farver. Dog desværre indtil nu kun i det amerikanske NTSC TV system.

Hos Mimetech kunne man også finde et SMPTE interface, der tillader, at man kan overføre lyd, stemmer og musik fra Amiga i den

rette tidskode til professionelt video og TV udstyr. Sådan en enhed koster normalt tusinder af dollars, men hos Mimetech bare 200. Endelig viste Mimetech en VCR Synchronizer. Med den kan man fra sin Amiga styre tre videomaskiner samtidig og sætte for 100% synkroniseret kopiering fra Amiga til video eller båndoptagerne imellem.

Spafax gik en helt anden vej. Her har man nemlig udviklet "Sprint" software, der ikke bare kan lægge tekst ind på video via Amiga. Næh-programmet kan køre helt interaktivt.

Jeg så "Sprint" demonstreret i et sælgerkursus, hvor eleven blev udsat for forskellige kundesituatiorer. Svarerne indtastede han på sin Amiga, mens filmen fortsatte på TV-skærmen.

Spafax har i øvrigt en baggrund i levering af A/V udstyr til det amerikanske militær. Til flyvevåbnet har man bl.a. udviklet en simulations træning, hvor Amiga indgår ved at lægge tekster ind på forskellige angrebs- og forsvars situationer.

Hjem laver musik på Amiga Records?

Navnet Mimetech støder man uvægerligt på igen, når man hopper fra grafikken og over i lydsektoren. Her kunne Mimetech nemlig byde på ikke færre end 17 nyheder til udbygning af sit SoundScape Pro MIDI interface til Amiga.

De nye moduler var fordelt på to disketter med 8 programmer på hver plus den spændende "Fast-Tracker", der fungerer som nyt bruger interface overfor Amiga ejeren.

"Fast-Tracker" gør det langt nemmere end hidtil at styre lydoptagelse på 16 spor ad gangen. Data for hvert lydspor vises på skærmen sammen med et "VU-meter" og dens rute ud til f.eks. sampleren eller en MIDI kanal på en synthesizer.

De to nye "Utilities" disketter (SSO hver) vil det næsten være for meget at gå ind i, men nogle af de nyttige programmer skal kort rives op:

"MouseBender" ændrer Amiga'en til at give fuld kontrol over MIDI interfaceet. "Fuel Gauge" sladrer konstant om den RAM, man har til rå-

Spafax har lavet en komplet interaktiv videotræning på basis af Amiga. Det amerikanske flyvevåben bruger bl.a. systemet til angrebs simulationer.

dighed. "SmoothClocker" udkifter Amiga'en interne ur med et, der er dobbelt så præcist. "Echo" emulerer traditionelle digitale forsinker ved at gentage MIDI informationer. Og "Beats/Measures" lægger en båndtæller ind på skærmen, som man selv kan kalibrere.

Kører 64 spil på Amiga

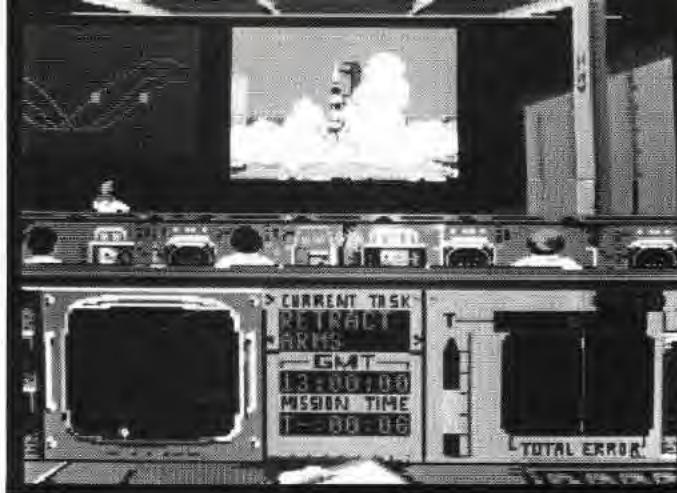
Commodore vil i den kommende tid forsøge at lokke endnu flere 64'er ejere til at købe en Amiga, end det er lykkedes indtil nu.

Et kraftigt våben i den sammenhæng ville det være, hvis Commodore kunne prale med, at man kunne køre alle de spil på Amiga, som man i dag har hjemme på hylden til sin 64'er.

Så vidt er udviklingen ikke nået endnu, men der er håb forude. En af Commodores egne distributører i det amerikanske Midtvesten er nemlig i gang med at udvikle en software emulator til Amiga. Efter de oplysninger, jeg kunne lokke ud af Commodore personalet i Atlanta, er det indtil videre lykkedes at få ca. 55% af det gængse C-64 software til at køre via emulatoren.

Hvis fremskridtene skulle fortsætte som hidtil, vil den nødvendige 85-90% kompatibilitet være opnået inden udgangen af '87 - hvorefter emulatoren omgående vil blive sat i produktion af Commodore.

I det hele taget ser Commodore ud til at være inde i en udvikling, hvor man vil opkøbe rettigheder til forskelligt periferi udstyr og software for så selv at sælge det bagter. I Danmark kender vi allerede ud-

Accolades
"Apollo 18"
giver et
ganske liv-
agtigt bille-
de af NA-
SA's kon-
trolcenter i
Houston/
Texas.

Eksempel fra "Acquisition". En Amiga database, der bl.a. kan udveksle data med PC'erens "dBASE III".

viklingen - tænk f.eks. på "Textcraft" og "Deluxe" programmerne - men tendensen vil blive kraftigere i den kommende tid.

Ekstra plads i Amiga'erne

En af de ting, der muligvis kunne komme via Commodore, er Haitex' Memory Plus kort til Amiga. Som bekendt har denne maskine en serieel og en parallel port som standard, hvilket hurtigt bliver for lidt, hvis man arbejder med f.eks. digitizere, video osv.

Via Haitex kortet, der i USA koster \$350, får man to ekstra parallelle og en serieel port oveni hatten. Plus 1 Mb ekstra RAM og en 68881 matematisk coprocessor.

Jeg så Haitex kortet i funktion på en Amiga 2000, og jeg skal love for, at der kom fart over feltet i forbindelse med et stort spreadsheet. Hastigheden kan vel nærmest sammenlignes med en PC, der er udstyret med en 32-bits 80386 processor.

Haitex Memory Plus passer både til Amiga 2000 og 500. I den sidste nævnte kan kortet dog først bruges, når Commodore lancerer en længe ventet expansionbox med plads til flere ekstrakort.

Denne box havde mange ventet at finde på Comdex, men den er tilsy-

neladende endnu ikke klar til of-
fentliggørelse.

Amiga på job i kontoret

Allerede i indledningen nævnte jeg, at Commodore forsøger at gøre Amiga mere tilgængeligt for erhvervstolk. Gernem som alternativ til de allesteds nærværende PC'en, "MaxiPlan Plus" kan udmarket være et skridt på vejen. Sidste år udnævnte verdens største Amiga brugergruppe, FAUG, "MaxiPlan" til at være markedets bedste regneark, men det nye "Plus" er langt bedre. Faktisk i klasse med de allerbedste spreadsheets til PC brug.

Programmet kan "linke" data fra flere regneark sammen - f.eks. fra PC'ens Lotus "1-2-3". Man kan vælge at indtaste eller indtale kommandoer eller tilsvarende lægge passwords ind, der kan reagerer, hvis man siger den rette "sætning" til sin Amiga. "MaxiPlan Plus" rummer fuld grafik. Du kan således lave 8 forskellige grafer samtidig af samme kalkulation. Eller man kan samkøre data med indholdet i den indbyggede database.

Altsammen kan ovenikøbet foretages mere eller mindre automatisk. I hvert spreadsheet er der nemlig plads til 32 kommandoer i en macrosekvens, som udløses

CalComp viste, hvordan man via sin Amiga og en ColorMaster plotter kan udskrive fantastisk flotte farvebilleder. Se blot på pigen, der er udprintet med en oplosning på 200 punkter pr. tomme.

Mimetics har udviklet denne low-cost ImaGen Genlock, der gør det muligt for Amiga at hente og sende billeder til en video. ImaGen kan også køre med Amiga 500's Composite Color Video output.

ved tryk på en enkelt tast. "Acquisition" databasen fra Haitex ligger i samme klasse som "MaxiPlan Plus". Også her er der i øvrigt kompatibilitet med et berømt PC program, nemlig "dBase III". Ligesom "Superbase" kan "Acquisition" lagre en blanding af billeder, tekst og data. Blot er databasen større med en maximum på 1 Gigabyte pr. fil - hvis din Amiga altså har så meget plads.

Databasen opbygges ved hjælp af sit eget programmerings sprog med 190 kommandoer. Betjeningen er nem, fordi man bl.a. har Cut, Copy og Paste funktioner til sine rådighed - men "Acquisition" kræver næsten, at man investerer i en harddisk til sin Amiga.

Nye spil til Commodore 64

Fra Comdex og Atlanta i sydstaten Georgia skal vi tilbage til Chicago og Minnesota, når det gælder spil. De blev nemlig alle vist på Consumer Electronics Show.

"Wish they all could be California". Med dette citat fra et berømt 60'er hit fra Beach Boys, lancerede Epyx femte skud på stammen af sine sportsspil - "California Games". Denne gang er handlingen henlagt til den solbeskinnede stat på USA's vestkyst, hvor du skal vise din kunnen i surfing, BMX motorcykel race, Footbag, rollerskating og frisbee.

En køretur ud over det sædvanlige kan man forvente sig af "Test Drive" fra Accolade.

Til forskel fra andre bilsimulationer sidder spilleren inde i sin

Porsche eller Ferrari og ser vejen helt realistisk foran sig.

Opgaven er så meget lig den, vi herhjemme kender fra bilorientering. En bestemt rute skal genkøres. Ikke nødvendigvis hurtigst, men ofte indenfor en given tid.

Accolade stod også bag en tredje spændende CES nyhed - nemlig et tilbageblik på dengang, Apollo 18 førte de første mennesker op til Månen.

"Apollo 18: Mission To The Moon" er et svært spil, fordi man skal holde øje med så mange ting som muligt - og det taler nok mest de strategisk mindede blandt 64'er ejerne.

Hvor Accolade altså går tilbage i tiden afslører Micro Prose identiteten af USA's hemmelige Stealth Fighter. I spillet af samme navn er du pilot i fremtidens jagerfly, der er - næsten - usynligt for fjendens radar.

Endelig skal til sidst nævnes Avalon Hill. Et softwarehus, der ikke er særlig kendt på vore breddede grader, men sælger masser af rimeligt billige spil i USA.

Bestseller hos Avalon er "Dr. Ruth's Game of Good Sex", hvor en kendt amerikansk sex-doktor udspørger dig om kildne sider af din tilværelse.

De øvrige spil hos Avalon er mest krigeriske. F.eks. har man en hel stribe "Panzer" program, en "B-1 Nuclear Bomber" simulation og såmænd også en udgave af Shakespeare's teater tragedie "Macbeth" - udsat for en Commodore 64!

Leif Bomberg

GRATIS MED DETTE NUMMER: TO BLADE I EET!

3. ÅRGANG, NR. 5 - SEPTEMBER/OKTOBER 1987 - KR. 32.85

DANMARKS ENSTE
SOFTWARE-
MAGASIN

SOFT

KÆMPE-KONKURRENCE:
VIND DE NYE, DANSKE
JOYSTICKS!

KENDT SPIL-FIRMA:
JAGEDE ROTTERNE UD,
FØR DE KUNNE
PROGRAMMERE

PULS:
JULENS
TOP-SPIL

ACTION:
10 SHOOT 'EM UP'S,
DER SKREV
HISTORIE

BAG KULISSENE:
SANT HEDEN OM
TOLKET I SPILLENE

Hent SOFT i kiosken!

- det nye nummer ligger der fra den 20/8 til den 21/10...

DATAPOWER TIL MICROPRISER!

AMIGA 500

Denne nye supercomputer er blevet en kæmpe succes. AMIGA 500 leveres med 512K Ram, 880K indbygget floppy, basic, ergonomisk tastatur m.v.

AMIGA 500	Dagspris
Farvemonitor	Dagspris
Extra 3 1/2" floppy, ORIGINAL	Dagspris
10 stk. 3 1/2" DS/DD disketter	189,-
512K Ramudvidelse	Dagspris

NYHED

DANSK
HJÆLPEVEJLEDNING
MEDFØLGER!!!

TILBEHØR & DISKETTER

Philips 12" monitor gul/grøn/hvid	995,-
Ekstra 5.25" floppy	1195,-
Seagate 20 Mb harddisc m/ kontr.	3.995,-
MS DOS 3.1 Falcon m. manual	445,-
5.25" disketter DS/DD 48 TPI 10 stk.	69,-
3.5" DS/DD kvalitetsdisketter 10 stk.	179,-

MÅNEDENS PC PAKKE TILBUD RING OG HØR

MICROTIME PC A:

TURBO PC, 640K, 1X360K disc drive, DK keyboard, Multi I/O, herkules komp. ell. farve/grafik kort samt Philips S/H monitor ... **5.295,-**

MICROTIME PC B:

Som PC A men 2X360K disc drives ... **6.595,-**

MICROTIME PC C:

Som PC A men med 1X360K disc drive & 20 Mb Seagate harddisc ... **8.995,-**

Alle PC priser er ekskl. moms & med 1 års garanti.

STAR NL-10

Markedets mest solgte og bedste printer med den største alsidighed. Printeren leveres klar til brug med interface til enten IBM, Epson eller CBM64.

Vejll. 4.875,- **MICROTIME MICROPRIS Dagspris**

STAR NX-15

Denne brede version af STAR NL-10 taler for sig selv. Kun til IBM og Epson kompatibel.

Vejll. 7.315,- **MICROTIME MICROPRIS Dagspris**

Farvebånd til NL10	60,-
Farvebånd til NX15	90,-
Arkfæder til NL10	995,-

STAR printere leveres med 1 års autoriseret garanti og incl. 22% moms.

AMIGA AVISEN

Amigavisen er dit nye medie med nyheder, læser breve, køb, salg & bytte, info, programlistninger o.m.m. Kort sagt Amigavisen er stedet hvor Amiga ejere mødes. Første nr. udkommer mandag d. 10.8.1987 og fremsendes gratis første gang til alle interesserende Amigaejere. Indsend venligst nedenstående kupon og få dit første nr. gratis. Jo før du sender kuponen des bedre.

Med venlig hilsen
Microtime

Alle priser er inkl. moms hvor mæl. andel er omgivet.
Alle priser leveres med 1 års autoriseret garanti mod forstørrelsesfri. Microtime forsonholder sig ret til
ændringer i priser og specifikationer uden
videregående varsel. Tilbuddene er kun
gældende så længe varen har præg.

Ja tak!
Send mig:

AmigAvisen
 PC månedsinformation
 Printer Info

_____

Navn _____

Adr. _____

Postnr./By _____

MICROTIME

Microtime · Falkoner Alle 104 · 2000 Frederiksberg
Telf. 01 37 80 40 · Giro 8 56 14 94

Desktop på Amiga

Smid et trykken op på skrivebordet, tag en kreativ indsprøjtning, og lav dine egne tryksager. Sådan!

Kan det lade sigøre, og hvordan? "COMputer" har set på et par af de første Desktop Publishing programmer der er på markedet i dag til din Amiga. Der er her tale om Pagesetter der markedsføres af Commodore A/S, og Publisher 1000, der markedsføres af Worldwide Software.

Hvad er Desktop?

Desktop Publishing, hvad er det? Jo, det er såmænd den private brugers mulighed for at lave tryksager. Og ikke almindelige tryksager, næ, som oftest den slags man normalt skal bruge utallige instanser for at opnå.

Instanser som reklamebureau, satsbureau og offsettrykkeri. I visse tilfælde er der endnu flere personer involveret. Desktop Publishing giver dig mulighed for selv at lave tryksager, med grafik eller illustrationer, på dit eget skrivebord.

Denne opstilling er måske lidt for firkantet, for naturligvis kan alle disse instanser ikke afskaffes bare fordi man selv anskaffer sig en computer og et Desktop Publishing program.

Når man får noget, må man også give noget, og i denne sammenhæng er der tale om både at give noget væk rent kvalitetsmæssigt, og så sandelig også rent økonomisk.

Kvalitet/Økonomi

Vil du have den flottest mulige kvalitet frem i det produkt du kunne tænke dig at fremstille, skal du først og fremmest se efter navnet "Post Script". Hvad betyder så det for dig?

1. Det første du bliver konfronteret med når du vil have med Post Script at gøre, er en regning på ca. 60.000. Grunden til denne regning er din oprindning til et firma der sælger laserprintere som understøtter fænomenet Post Script. Post Script Laserprintere fås i dag ikke under denne pris.

2. Kvalitative resultater, der stort set gør dig i stand til at lave fotosats, på din egen printer. Du kan arbejde med alle de skrifttyper du

vil, og i de størrelser som typerne nu leveres i.

Hvis du kan nøjes

Hvis du derimod lige pludselig (efter at have hørt prisen) sagtens kan nøjes med det sædvanlige "dump" resultat. Altså en tryksag lavet som "Grafikdump" på en eller anden printer, så kan det naturligvis klares langt billigere.

Drop laserprinterregningen, og brug printeren der står hjemme på hylden ved siden af Amiga'en.

Drop samtidig alt om at få trykt din tryksag eller dit newsletter, så det kommer til at se fedt og eksklusivt ud.

Valget er dit, og de fleste Desktop Publishing understøtter størstedelen af de matrix printere der i dag findes på markedet. Derimod er det meget få Desktop Publishing programmer der har det gyldne ord Post Script på ryggen.

Andre muligheder

Bliver vi i Matrix genren, er det som bekendt muligt at opnå ganske flotte resultater med en af de på markedet værende 24 pin (eller LQ som de jo også bliver kaldt) matrix printer. Men glem alt om at snepte op imod Post Script kvalitet.

Der er dog også muligheder på vej for dem af os der har en HP-LaserJet - eller laserprintere der emulerer denne printer.

Det drejer sig om et HP-Laser modul som GoldDisk folkene fra Canada (dem der har lavet Pagesetter, som er det ene program i denne test) snart kan præsentere. Med et sådant modul vil det være muligt at bruge alle de indbyggede skriftypem som printeren indeholder. Dette giver dog stadigvæk ikke mulighed for at få Typesetter kvaliteten frem på papiret, men noget der snepte derhenad.

PageSetter

Den professionelle Desktop Publishing som vi har omtalt tidligere, findes allerede. PostScript modul er en kendsgerning, og HP-modulet findes også i håndkøb, om meget kort tid. Alt dette er nemlig en del af Pagesetter der lanceres af Commodore Danmark A/S.

Nu skal vi lave en tryksag, og så må vi jo have programmet startet op. Brug Kickstart 1.2 (det slipper

500 og 2000 ejere selvfolgtlig for), og dobbeltklik Pagesetter ikonet.

Der findes også en række andre ikoner på disketten, men dem kommer vi tilbage til.

Programmet loader ind, og mens det gør det, kan du finde manuelen frem, og holde den klar. Sikringen på Pagesetter består nemlig i at du skal taste et givent ord ind fra manuelen.

Når dette er gjort, er vi klart til at gå i gang med selve programmet.

Denne form for kopisikring betyder at man uden problemer kan lave back-up af sit program, samt lægge det på harddisk, hvis det er man ønsker.

Menuer og ikoner

Programmet er loadet ind, og du bliver præsenteret for en blank skærmflade samt en skraldespand nederst i venstre hjørne. Ude til højre i skærmen er der en række ikoner, og et tryk på højre museknap afsører en masse pull-down menuer. Disse ikoner og menuer er dit værktøj, og ved hjælp af dem vil du fremover kunne lave utallige tryksager.

Allerførst skal du dog lige blive beklædt med de forskellige funktioner, og det gøres allermest ved at gennemgå det afsnit i manuelen der hedder Tutorial. Det er en hurtig gennemgang af størstedelen af funktionerne i Pagesetter. Lad os se hvordan man får startet.

Det er nok den måde du allerledest kan få indsigts i hvor let det er at arbejde med.

Lav en A4 side

Noget af det første du bliver præsenteret for, er en oversigt over alle ikonerne. Tag en kopi - eller skriv navnene af på et stykke papir, for dem vil du få brug for indtil du kan dem udenad.

Inden vi går i gang med ikonemøde skal du dog først have fat i menuen der hedder "Page", og undermenuen "Create". Når du har sluppet højre museknap, kommer der en boks frem med en masse tal i. Heri første omgang er tallene som der skal være. De angiver at du ønsker at arbejde i 8.5" x 11" papir. Tryk på OK, og din side kommer frem på skærmen. Nu har du den A4 side som du skal tilvægne med alle de

faciliteter der er i Pagesetter. Hvad alle de forskellige tegn og tal betyder kan du altid sætte dig ind i senere.

Terner og linialer

Det er en nødvendighed at have noget at støtte sig til, når man sådan skal placere de forskellige tekster, overskrifter og tegninger. Derfor har Pagesetter indbygget de forskellige tegn i ikoner, så de er nemme at få frem, og hurtige atjerne.

Tryk på ikonerne, og find ud af om du vil arbejde i det Amerikanske Pica, eller Inch mål.

I dette program er disse to måleenheder det eneste der er muligt at få frem. Du vil således ikke finde den gammelkendte tyske grafiske måleenhed Cicero. Men Pica er vel også akkurat så fremtrædende i den grafiske verden som cicero var engang. Eller hva?

Boks på skærmen

Nej, du skal ikke op af stolen for at tage boksehandsker på. Derimod skal du nu lave en boks (firkant) på skærmen. Netop firkanter er størstedelen af hemmeligheden bag denne Desktop Publishing.

Ved hjælp af endnu et ikon, får du nu muligheden for at placere musen det sted på skærmen hvor boksen skal starte, og du kan afsætte øverste venstre hjørne og nederste højre hjørne. Nu har du en firkant.

I denne firkant skal du indtaste den tekst du kunne tænke dig skulle stå der. Og lad os dog starte med en overskrift.

Den nemmeste måde at lave overskrifter og andre rubriknavne er ved at bruge det ikon der hedder "Quick Text". Den giver dig mulighed for at skrive 100 tegn, og derefter "proppe" dem direkte ind i din nyligt lavede boks.

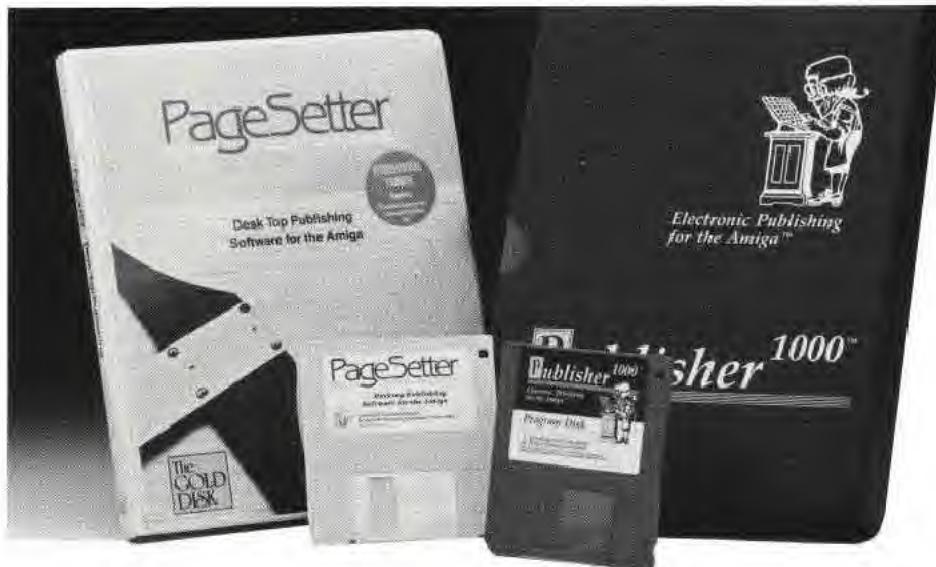
Heretter kan du lave nogle flere bokse, tilgænge de forskellige bokse nogle egenskaber såsom -skygge, understregning, mønster og hvordan teksten skal stå i boksen.

Tekst editoren

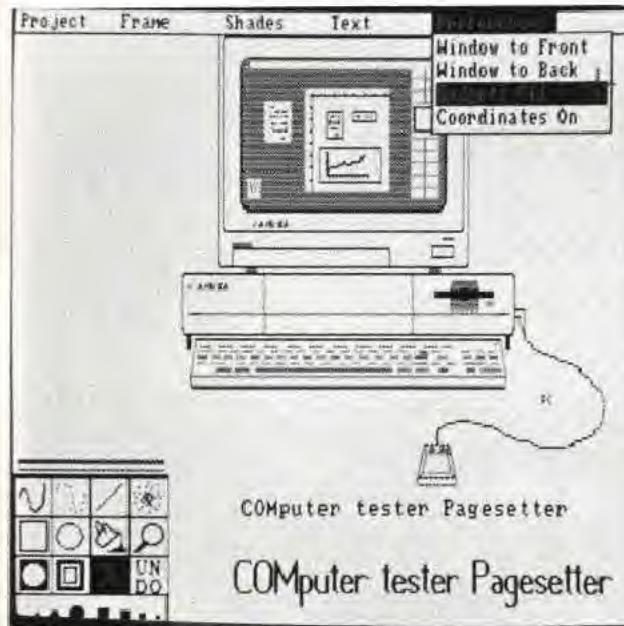
Nu er vi vist klar til at lave den tekst der skal stå i de forskellige bokse rundt omkring. Men her er det bestemt ikke nok med 100 tegn. Derfor skal du bruge menuen "Department" og vælge underme-

Amiga

Fænomenet Desktop Publishing går over alle breder. PC programmer af denne art oversvømmer markedet, og nu begynder det samme at ske med Amiga'en. Vi har sat to af de første op mod hinanden.

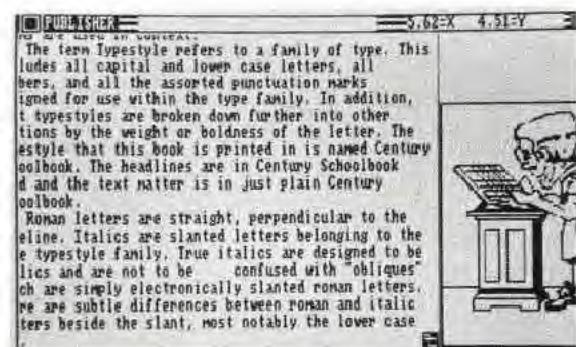

Sådan ser layout'et ud på den færdige tekst i Pagesetter. Selv om man ikke kan læse hvad der står, giver det et godt overblik over hvordan ens tekst kommer til at se ud i færdig version.

Her har vi haft fat i det indbyggede mini-tegnerprogram i Pagesetter. Som det ses kan du blande både tekst og grafik, der i øvrigt kan give et ganske godt resultat.

Nu skal vi til at placere et billede i et vores tekst. Med Publisher kan du behandle grafik og/eller teksten som med vinduer, og du kan gøre dem større og mindre, indtil du finder det layout, der passer dig.

Desktop på Amiga

nuen "Text editor".

Nu bliver du bragt over i tekst editoren (en slags tekstbehandling) hvor du kan skrive al den tekst der skal stå på dit papir.

Hvis du ikke synes at den editor der er i PageSetter er god nok kan du også hente filer ind fra bland andet TextCraft, og således anvende en rigtig tekstbehandling som Editor. Det er nok mest af alt et smagsprøgsmål - hvad man er mest vant til.

Men tilbage til Editoren i PageSetter. Som du jo sikkert ved kan du også tildegne de forskellige ord nogle egenskaber såsom fed skrift, understregning, outlined, shadowed og meget meget mere. Det er ganske nemt at tilføje, men gør det efter du er færdig med at skrive din tekst. Det foregår ved at sætte en skråstreg foran ordet - et kontroltegn, og igen en skråstreg. Når du har finpudset din tekst kan du forlade text editoren, og begynde at fyde teksten ind i boksene på skærmen.

Kæd boksene sammen

Nu peget du på ikonet "Write", og derefter på den boks hvor du kunne tænke dig at din tekst skal starte i. Hvis der ikke er plads i boksen vil der fremkomme et lille tegn i bunden af boksen, der viser dig at der er mere tekst hvor det kommer fra.

Nu kan du enten tage fat i kanten af boksen og "trække" den større, men du kan også bruge ikonet "Link", og få teksten til at flyde over i en anden boks. Hvis den så også bliver fyldt så gør du det bare en gang til, og så fremdeles.

På denne måde kan du få teksten til at stå akkurat det sted på siden hvor du ønsker det, og i den rækkefølge du vil have det. Nu er det jo nok ganske praktisk at det bliver sådan at det også kan læses - ikke

Grafik på tryksagen

Hvis du vil have grafik på din tryksag - det være sig en eller anden form for illustration, eller en eller anden form for tegning så kan du

også få det.

Akkurat som der var en tekst editor - er der også en grafisk editor. Og i grafik editoren har du et slags arbejdsbord hvor du kan tegne og skrive, klippe og klistre i dine illustrationer. For til sidst at lægge dem over på diskette, og vende tilbage til din tryksag for at placere dem der hvor du kunne tænke dig at have dem.

Oprydning i en boks

Du kan naturligvis komme ud for at noget af den tekst du har skrevet er noget værre vrøvl. Det kan der lynhurtigt rådes bod på.

Tryk på ikonet "Mop", og klik i den boks du vil have teksten slettet i. Så bliver du spurgt om det virkelig er meningen, og pist er teksten væk.

Nu kan du så indsætte ny tekst med "Quick Text" hvis det er en lille tekststreg eller du kan gå ind i din "Text editor" og rette til hvis der er tale om et større stykke tekst.

Inden vi slutter af

Inden vi går over til testens anden del, skal vi lige se på et par småting til.

Midt i ikonrækken er der en stor firkant, og den hænger nøje sammen med et af de andre ikoner. Ikonet der er tale om er forstørrelsesglasset.

Med forstørrelsesglasset kan du forstørre din side 2 gange, og anden gang er det helt tæt på, så du kan redigere helt ned i pixels.

Når du har forstørret din side så meget er det klart at den ikke kan være på skærmen på en gang. Det råder man bod på ved med musen at tage fat i en klods der befinner sig i de føromtalte firkant, og flytte klodsen rundt.

Firkanten illustrerer dit papir, og klodsen som du flytter rundt på er dit papir. Det vil sige at du kan se og editere din side så nøjagtigt som du kan flytte klodsen rundt. Når du har sluppet klodsen, går der et øjeblik, hvorefter du kan læse din tekst igen.

Maskinkodeprogrammering af Commodore 64/128 for begyndere . . .

Igen i år opretter AOF i Ballerup hold i MC-programmering af C-64.

Kursus starter helt fra bunden. Som forudsætning for deltagelse, anbefaler vi, at du kender C-64 og dens alm. betjening, samt at du er indstiller dig på 'hjemme back-up'.

Efter endt kursus, vil du være i stand til at programmere og forstå mindre MC-programmer, samt at have grundlaget til forståelsen af større programmer.

Hold starter først i OKTOBER og koster 475,00 kr. for 60 timer.

ALLE uanset bopælskommune kan deltage. Men skynd dig, tilslutningen er meget stor. Ring/skriv straks til:

AOF

Gl. Rådhusvej 32 - 2750 Ballerup - 02 65 11 66

Udskrivning

En meget væsentlig del af programmet er vel også at få skrevet sine ting ud på printeren.

Det kan gøres på to måder. Du kan benytte menuen "Department" og "Press". Men du kan også skrive ud når programmet er lukket ned, og det er simpelthen bare lækker.

Du bruger nemlig bare et af de andre programmer der også ligger på disketten der hedder PagePrint.

Den åbner op for dit "Documents" directory, og beder dig om at vælge filen der skal skrives ud.

De settings (driver, margens osv.)

du ønsker at benytte dig af skal naturligvis først stilles i Preferences,

men så er det også bare om at klø

på.

Manuallen

Manuallen der følger med programmet er ganske behagelig at arbejde med. Hvis man altså lige husker at tage en kopi af siden med ikon-navnene på. Eller har man ingen jordisk change for at følge med i gennemgangen af programmet.

Den er skrevet i meget små typer, og mangler rent faktisk en smule illustrationer til et så omfattende program som dette.

Kan man se ud over disse ting, så er der en masse godt læsestof, introduktion til programmet og hvordan man laver diverse tryksager og meget meget andet.

Alt i alt - en god manual indholds-mæssigt, men rent illustrations og læsevenligt set er den ikke særlig god. Brug den hovedsageligt som opslagsværk, og lad dig føre gennem intuitionssoftwaren.

Publisher 1000

Næste program i testen er Publisher 1000. I dette program er hovedtrækken selvfølgelig de samme som i Pagesetter. Vi vil prøve at trække nogle af de forskelle der er på de to programmer frem.

Publisher 1000 er til forskel fra Pagesetter sikret med en Dongle der skal placeres i joystickport 2. Uden dongle virker programmet så ikke.

Det vil så sige at du sagtens kan lægge programmet over på harddisk.

Knapt så avanceret

Man mærker straks at Publisher 1000 er et langt mere ukompliceret og uavanceret Desktop program til Amiga'en. Men det er også hårdt at skulle sammenligne med PageSetter. Der er ingen ikoner, kun menuer. Så lad os se lidt på dem.

Du beder om menuen "New Document", og bliver konfronteret med

COMputer-tester Desktop Publishing til Amiga

Forst en kort tekst med de fabuløse danske tegn, hvorefter du får en prøve på hvad man ellers kan.

Since the desktop publishing boom started in 1982, the industry has expanded. Companies, bureaus, books and even trade papers have mushroomed to fill a market, which is expected to reach 50 billion dollars world wide by 1990. Not since the advent of the spreadsheet has there been such a rapid and such an impact on the computer industry. Large companies, small groups and even individuals are using their computers to produce crisis, professional flyers, newsletters, brochures, reports, catalogues and easily, at a fraction of the cost of conventional typesetting. Desktop publishing has brought the power of the press to the people!

At Gold Dash, we believe in the best. For that reason, we have chosen the Amiga as AMIGA's desktop publishing system. The power of the AMIGA, its superior graphics, large memory, and ease of use make it ideal for desktop publishing.

PageSetup is a revolutionary new software tool designed to turn your AMIGA into a powerful desktop publishing workstation. An "intuitive" user interface combines ease of operation with complete flexibility of page design. Use margins to define the total page width, or pull back for the full page. Combine text in different

fonts and styles) and graphics with integrated framing, and enhance them with a variety of shading and borders. Create stunning artwork and hard-hitting copy quickly and easily using the built in graphic and text editors, or import them from your favorite AMIGA graphic or word processor. PageSetup also includes an extensive library of clipart, to allow you to get up and running right away.

And at all times, **WHAT YOU SEE IS WHAT YOU GET**.

Other Features include:
• Justification modes.
• Automatic article formatting, through columns and between pages.
• Text styles include underlined, bold, italic, shadows, and outline.
• Graphics may be sized or cropped at will.
• Multi-page documents, with variable sizes and formats.
• Rulers, grids, columns, and margin indicators.
• Measurement in inches or pixels.
• Prints on any printer in AMIGA preferences.

PageSetup gives you the Creative Edge!
Gold Dash Inc.
P.O. Box 789,
Streetsville, ON
CANADA L5M 5C2

Desktop Publishing på Amiga, en helt ny måde at udtrykke sig på.

Hvile dette eksemplar er udskrevet på en Epson LX-80, en 9 pin matrix printer. Ganske godt, hv?!

Eksemplet tog ca. 18 min af lave - uden kendskab til programmet. Ved at følge vejledningen.

Denne små tekster er lavet med QuickText, og bræddeteksten v.h.a. Text-Editor'en.

en boks der hedder "Page Setup". Her skal du bestemme de margener du vil benytte dig af på din side, og samtidig hvor mange kolonner der skal benyttes på din side.

Kiksede kolonner

Det med kolonnerne er lidt kikset, men vi bør næsten nævne det allerede nu. Man kan vælge helt op til 9.999 kolonner, og hvad kunne være mere utopisk end at forestille sig at man kunne få brug for det. Endnu bedre er det dog, at hvis man vælger bare 100 ud af alle disse mange tusinder af rækker, så går programmet i de fleste tilfælde ned. Jo du så rigtigt - PROGRAMMET GÅR NED. Sikkert en broder mand...

Men vælger man blot 20 kolonner, hvilket programmet godt kan klare, så kommer der 20 tændstik-stynde kolonner frem, og man kan ikke engang bruge dem til at stange tænder med. Næ, der har de vist skudt over målet.

Men lad os gå lidt videre.

Et kig i manuallen

Også i dette program gennemgås der et introduktionskursus. Så lad os følge det.

Første afsnit af manuallen viser lidt introduktion til Amiga'en, hvilke

programmer der er på den medfølgende programdiskette og en kort introduktion til Publisher 1000. Andet afsnit er et lynkursus i brugen af Publisher 1000. Vi har jo prøvet Desktop Publishing før, så det første vi går i gang med er naturligvis at få noget at måle efter, frem på skærmen.

Det hedder "Grid", og kan lækker nok opdeles både i Tommer, millimeter og Pica (heller ikke her kan vi finde gøe gamle Cicerø).

Når vi så har fået nogle temer på skærmen vil vi også gerne have en linial, men det var straks værre. Inspiret af Deluxe Paint har programmøerne lavet linialen som en målestok der følger pilen der styres af musen. Det vil sige at man har den roterende rundt på skærmen hele tiden. Meget irriterende og fuldstændigt ubrugbart.

Lidt tekst på siden

Eksemplet i manuallen følger meget beskrivende en tryksags opbygning. (Højt sandsynligt den eneste der overhovedet er lavet på dette Desktop Publishing).

Det vil sige at der går let og elefant over det sted hvor man skal editere sin tekst. Der er nemlig slet ingen tekst-editor i Publisher 1000????!!.

Programmet er ganske enkelt baseret på at man har en af de tekstbehandlinger der findes til Amiga'en, så værsgo at lægge prisen på en tekstbehandling oven i prisen på Publisher 1000.

En smule grafik maske

Når teksten så er på plads, kan man pynte tryksagen med noget grafik. Det værsgo sig et billede eller en stregtegning. Alt efter hvad der nu passer ind i helheden.

Herefter foreslår eksemplet at man flytter lidt rundt på tekster og grafik, så det ser påtudt ud, hvorefter man kan skrive sin tryksag ud.

Ingen danske tegn

Det kunne da sikkert også blive en ganske pån tryksag, hvis man alt så lige var baseret i U.S.A., for hvoreder de danske tegn i programmet?

Vi prøvede at lægge dk-læbel ind i startup-sequence, vi prøvede at lægge fonts fra Workbench 1.2 over i programmets font directory, og lige meget hjalp det. Det kunne godt se ud som om der faktisk slet ikke kan skrives med æ, ø og å i Publisher 1000.

Manuallen god

Lidt ros skal de have til Publisher 1000. Der er en god manual med til programmet. Men der skal så sandelig også lidt af en manual til at rede programmet.

Ok, også lidt hård kritik, men hya - skal man bruge programmet til noget eller skal man bruge programmet ikke. Det er da tyndt at man skal til at købe en tekstbehandling ved siden af når man lige har ofret en lille formue på et Desktop Publishing program.

Konklusion

Hvis det ikke allerede skulle have fremgået af det skrevne, skal det hersges at PageSetter er Desktop Publishing programmet til Amiga'en i øjeblikket og højt sandsynligt et godt stykke ud i fremtiden.

Hvorvidt det tilfredsstiller en grafisk arbejdernes behov kan vi ikke udtales os om, men vi når langt op gennem rækkerne før man når en grænse der ikke kan ses bort fra. For Publisher 1000's vedkommende ville vi helst ikke se det igen før det har været en tur hos programmøerne. Det bærer tydeligt præg af at skulle være lanceret sammen med eller efter lanceringen af en tekstbehandling i samme genre.

Derudover er der sikkert meget få der vil få glæde af et program uden danske tegn.

Henrik Bang

The perfect Challenge(r) . . .

BOOST DOS

1541'eren er et fremragende diskdrev. Det giver dig god mulighed til at læse det nye nummer af Computer, mens du venter, og som regel udføres disktilgangene uden alt for mange fejl.

1541'eren's bedste egenskab er dog muligheden for de store forbedringer som **BOOST DOS** tilbyder.

BOOST DOS er et hardware baseret hurtigløsningssystem med parallel dataoverførsel. Desuden indeholder **BOOST DOS** en række brugervenlige faciliteter, som længe har været savnet i din computer. Og så er **BOOST DOS** dansk.

BOOST DOS kan blandt meget andet:

LOAD PRG-filer op til 27 gange hurtigere - 202 sek. med 5.0 sek.

SAVE PRG-filer op til 19 gange hurtigere - 202 sek. med 7.0 sek.

Overførselshastighederne på øvrige filtyper er forstørret med 4-10 gange.

Bruger - eller prædefinerede funktionstaster.

Opretholder åben forbindelse til alle porte bag i computeren.

Opindelige DOS kommandoer er udvidet og forbedret.

Stærk maskinkodemonitor.

Tillader direkte tilslutning af Centronics printer.

Vejl. pris kr. 895,-

Forhandlere velkomne.

For yderligere oplysninger:

Dansk karaktersæt og høj driftsikkerhed.

Omskiftere til oprindelige CBM-operativsystemer for 100% kompatibilitet.

Super kopiprogram der kopierer alt.

BOOST DOS installeres let på 5 min.

BOOST DOS fås til 1541 diskdrev og til Commodore 64 og C128 (i C64-mode).

Prisen er incl. 22% moms.

Excl. forsendelse og indbygning.

3SSS software Åtoften 101, 2990 Nivå, tlf. 02 24 37 77

Commodore 64/128

Discount programmer

fra...

PENNY SOFT

★ ★ NYHED! ★ ★

Foreningsadministration

Komplet system - klarer din forenings administration:

Medlemskartotek - Labels
Girokort - Oversigter etc.

Kører med 1541 diskettetestation, -
Printer MPS 802 el. komp.

Kr. 265,00

Rekvirér GRATIS katalog med udførlig omtale af alle programmer.
Mere end 300 programmer fra alle områder til priser fra kr. 10 - 20 - 30.

Progr. pack

Indholder
masko-generator,
spritesager, data-
converter, tegnsæt
m.m.
Hjælp for den, der
selv skriver prg.

Diskette

Kr. 95,00

Rocky Horror
picture show

2 diskette-sider
med musik og
billeder efter den
kendte film.

Diskette

Kr. 40,00

Pro kartotek

Super kartotek,
med op til 50 kartoteker
å 199 kort.
Fuld menustryk.
Med printerrutine til
MPS 801/803
el. komp.

Diskette

Kr. 85,00

Atock

Action spil
med 3-D grafik
171 forsk. scener
musik, sprites

Joystick / Diskette

Kr. 45,00

TELEFONSERVICE ☎ 02 99 96 28

KUPON

Ja! Send mig hurtigst muligt Deres katalog
over discount programmer. Naturligvis
helt uden forbindende.

Navn:

Adresse:

By:

Samtidig bestiller
jeg:

Prg. pack

Pro kartotek

Rocky horror

Atock

Foren.adm.

Jeg arbejder med:

Diskettetestation

Datasætte

Levering pr. efter-

krav + porto

beløb vedlagt i

check/giroret:
giro nr. 1 40 01 85

Indsendes allerede i dag til:

PENNY SOFT

Ole Remmersvej 58
2630 Tåstrup

Kompatibel kopi - i halv størrelse

Har man sagt A må man også sige B, lyder et gammelt mundhæld. Har man derfor sagt clone må man også nødvendigvis blive inspireret til at sige Taiwan, for det er her man af en eller anden økonomisk årsag har fundet ud af at folk vil godt have det der ligner, men koster mindre. Det sidste er nu ikke ligeligt tilfældet her, men det gør man vi til sidst.

Hovedsagen er vel at du nu har mulighed for at erhverve et fuldstændigt 1541-kompatibelt diskdrev til din 64'er eller 128'er fra netop Taiwan.

Ja, det vil sige ikke direkte naturligvis, men BMP data (02-278100) skulle gerne have det liggende klar på lager. Kompatibilitet er det blevet lovet, og det havde enten du kører købesoftware med små fikse fastloaderrutiner, og beskyttelse ved fejbehæftede spor eller laver dine egne små DOS-synderier, det skulle virke altsammen.

Excellent

-Kunne man godt sige, hværti fald hedder det nye slimline diskdrev EXCELERATOR+, hvad plus så står for. Måske er det for at gøre det lidt større, for de fysiske dimensioner er ikke ret store: 26,8x15x47,5 cm

Det giver jo ikke meget plads til andet end selve drevet og den smule elektronik der er nødvendig for at det kan virke sammen med 64'eren.

Endvidere gør de små dimensioner det nødvendigt med udvendig strømforsyning. Det er vel nok ærgerligt tænker du, nu kan du ikke længere varme dine kolde fingre på disken. Men bare rolig den medfølgende forsyning bliver også godt håndlun, så det er da en trøst til de lange vinterfætter med kolde tastaturlingre.

Resultatet er i hvert fald nogle ek-

1541'eren har til og ofte, gennem sin glorværdige karriere, været utsat for hurtigere, billigere og smartere efterligninger. Netop nu indtager det nye drev - EXCELERATOR+ Danmark, og vi har kigget det efter i kompatibiliteten.

stra ledninger til dit måske i forvejen lidt anstrengte 64'er rod. Men hvad gør lidt ledninger når du kan stille to EXCELERATORS ovenpå hinanden, og de ikke fylder mere i landskabet end din gamle 1541'er.

Deviceskift - nemt og bekvemt

Et virkelig smart træk er at man på to DIP-switches i bunden af drevet kan indstille adressen til enten 8,9,10 eller 11. Nul loddeklatter og nul software bakseri. Hurra! En anden ting, der gør det behageligt at være i stue sammen med EXCELERATOREN, er at det er mere lydløst end 1541. Nu er det ikke mere nødvendigt at være nervøs for de store udslag på Richterskalaen, når du f.eks. formatterer en disk.

En Clone

Eller en klon på dansk. Hvad er det egentlig. Ifølge fremmedordbogen et afkom, der er fremkommet

ved ukønnet formering, altså opstået af sig selv, og derfor med samme arvelige egenskaber. EXCELERATOR+ er nok ikke opstået af sig selv, det er nok blevet hjulpet lidt. Men i forhold til det originale 1541 diskdrev er de arvelige egenskaber helt i orden. Det har ikke på noget tidspunkt under testen været muligt at finde eet program, der gav problemer på EXCELERATOREN, ikke en gang selvangivelses programmet fra Rev. Soft, der ellers er beskyttet med at hvert andet spor er smadret på disken.

Til 1541 drevet medfølger normalt en demo disk med programmer, der demonstrerer brugen af relativ-filer, en performance test og meget mere. Med denne disk var der heller ikke noget at sætte fingeren på.

Så måtte en fastloader prøves og hvad ville være bedre end at prøve med TomaDOS, heller ingen problemer her. Det hele virkede tilsyneladende upåklageligt. Hvad så

med hastighederne - er det nye drev hurtigere? Er det? - Sig nu JAI Desværre må jeg skuffe læserne, tallene i Tabel 1 taler for sig selv. Det eneste der giver lidt tid til at spåne, er ved formattering af en disk. 54 sekunder imod 1541'ernes 86 sekunder. Men der er da håb forude. Hvis du synes at det er for langsomt, så lover man hos BMP data, at det er muligt at indbygge Dolphin-DOS fastloader systemet i EXCELERATOREN, og så er det jo helt andre tider det drejer sig om. Læs selv testen af Dolphin-DOS i "COMputer" nr. 7 1986, hvis ikke du har det, kan du endnu nå at bestille et eksemplar på tlf. 01-912833.

Konklusion

Det kan vist roligt indrømmes at dette diskdrev er det til dato mest kompatible diskdrev i forhold til den gode gamle 1541. Man kunne måske ligefrem kalde det for det kompatible alternativ. Men så heller ikke mere. For det er med prisen ligesom det er med hastigheden de to drev imidlertid. Der er faktisk ikke ret meget at hente her. 2295 af de flade runde skal du af med, hvis du vil eje dette fornemme drev. At det så ikke er meget billigere end det gamle, skyldes jo nok at det gamle drev efterhånden er så gammelt som det er, og at der er, tro mig eller lad være, en hvis tradition for at Commodores computere m.m. først er rimeligt dyre og derefter bliver rimeligt billige. At det nu først 5 år efter fremkomsten af det originale drev, er muligt at introducere et kompatibelt diskdrev til såle 2295 kroner, kan jo være nok så godt, men når det gamle 1541 drev kan fås for de samme penge, så kan man jo kun være glad for at man har retten til at vælge frit.

Martin Bolbroe

TABEL 1 (alle tider i sekunder):

	1541	EXCELERATOR+
Formattering:	86	54
Load af blokke: 60	40	40
107	70	70
202	133	132
Save af blokke: 60	45	44
107	74	78
202	139	140

COMPUTER COMPUTER COMPUTER News

ROADRUNNER PÅ SPIL

Du kender godt den tegnefilm, hvor en lille superfugl altid bliver jagtet af Grimm. E. Ulv. ikke sandt? Hvis du synes den er sjov, kan du godt glæde dig, for nu kommer Roadrunner på spil.

Spillet bliver lanceret af U.S. Gold, sammen med et andet spil.

Som hovedpersonen Roadrunner (Runnius Quickus), får du energi ved at spise fuglefry som jo ligger

strøet rundt omkring på vejene. Hvis du pludselig ikke får ædt alt komet, bliver du helt svag og behvimer, hvorefter Grimm. E. Ulv har frit spil, og uden nåde æder et af dine liv. Jo, du så rigtigt. Selvfølgelig gælder spillet om at æde så meget som muligt, og hele tiden at undslippe Grimm. E. Ulvs skøre fælder. Fælderne er i starten af spillet ganske nemme at gen-

nemskue, men efterhånden som spillet skrider frem bliver det også sværere. Jo, der er masser af underholdning i Road Runner fra U.S. Gold.

TRE-I-EEN

Fra softwarehuset Elite kommer nu en ny del af deres serie - Hit-Pak. Denne gang kan de byde på tre nye spil, som de alle ville anslå til normalt at blive lanceret som 9.95 eller 8.95 £-spil (herhjemme 179,-).

Det spændende i denne sammenhæng er dog at du får alle tre spil, ja den er go nok, alle tre spil for et spils pris. Hvad gir du! Det er tale om følgende 4 spil:

The Great Gurnianos, et Coin-op convertering fra Taito. Airwolf 2, der oprindeligt blev released fra Universal City Studios - dem der lavede TV-showet af samme navn - Airwolf. Det tredje i serien hedder 3DC, og er kun med på de Trio pakker til Spectrum og Amstrad, og selve spillet er noget anderledes end det vi er vant til - surprise surprise. Det 4. spil i pakken hedder Cataball, og følger kun med i Commodore versionen af Trio. Det er en egenproduktion fra Elite, hvor de har sat lidt pep i inhouse programmøerne, og det er jo spændende hvad de kan finde på. Det var lidt om hvad de kunne, nu kan du bare læne dig tilbage og glæde dig til de kommer.

RUMELEVATOR

Nej selvfølgelig er de ikke opfundet endnu, men det er to nye spil der distribueres via World Wide Software. Det ene foregår i rummet og det andet i en elevator. Hvis vi starter med rumturen, kan du den 31. august købe Amigaspillet "Spaceport". Handlingen foregår i nogle mystiske huler, hvor du med din kamphelikopter skal finde nogle fortalte mænd, og føre dem tilbage til friheden. Men opgaven er ikke let, idet du skal kæmpe dig forbi et hav af kanoner, lasers, miner og meget andet. Historien er inspireret af Fort Apocalypse, som nogle måske kender i

64'er versionen.

I det andet Amigaspil "Mission Elevator", som lanceres den 10. august, er du Trevor, en FBI agent, der skal stoppe en tidsindstillet bombe der ligger på 62'ende etage på et stort hotel. En tidligere agent har allerede dekodet bomben, og har lagt små "hints" på din vej til bomben, som du skal samle for at stoppe sprængningen. Agenten kan nemlig ikke fortælle dig hvordan du skal desarmere bomben, da han blev fanget af fjenden, idet han havde løst koden, og sidder nu fanget i hotellets kælder.

Hvordan du kommer til 62'ende etage? Du tager elevatoren - selvfølgelig.

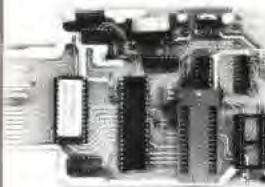
"Mission Elevator" og "Spaceport", sælges til en slags midtpris, nemlig kr. 359,-. Yderligere information: World Wide Software

Tlf. 01 52 02 11

PROGRAMMER 2.0

Ren dansk kvalitet

Se testen andetsteds i bladet

Simpelthen den smarteste EPROMbrænder til C64 nogensinde. Klarer 2508 - 27512 EPROM og E PROM, 4 progs, spændinger. Har "Quick pro". Indbygget modulgeneratør, Software "onboard" og meget mere. Med 16 siders illustreret manual på Dansk. Og så er der jo prisen.,,

KUN KR. 649.-

ALCOTINI

DANSK KVALITET

Skivevej 119, 7500 Holstebro
07 42 79 55 & 06 25 88 17

*) Excl. textool

Tilbud

Medalist Deluxe

68.-

Quick Shot II Turbo

128.-

3½" DS/DD disketter

10 STK 220.-

Amiga spil:

ARENA + BRUTICAS
SAMLET KØB 405.-

2MB RAM til AMIGA

5995.-

NEC Pinwriter P6

6895.-

Repriser ved teknologi

CBC computing

V. CLAUS BROCH
PARKEVEJ 30 8900 RANDERS
Tlf. 06 45 42 34, Giro 6 60 40 70
Alle priser er inkl. moms

PRISBOMBE PÅ PC DISKETTER!

5½" DS/DD CROWN, 48TPI	kr. 85.-
40spor, 10stk.	
5½" DS/DD Disk Master	kr. 185.-
98TPI 80spor, 10stk.	
5½" DS/DD NEUTRALE, 48TPI	kr. 55.-
40spor, 10stk.	
5½" DS/DD NEUTRALE	kr. 165.-
135TPI 80spor, 10stk.	
3" Maxell CF2, 10stk.	kr. 385.-
5½" DISKBOX U/100	
Stk. m/lås.	kr. 110.-
3½" DISKBOX U/90	
Stk. m/lås.	kr. 110.-
3" DISKBOX U/60	
Stk. m/lås.	kr. 110.-
5½" RENSEDISK	
m/væske	kr. 29.-
3½" RENSEDISK	kr. 49.-

OBS! VED FORUDBETALING
PR. CHECK ELLER PÅ
GIRO 1 27 82 66
ER AL FORSENDELSE
PORTOFRI!

UNIVERSAL-IMPORT

POSTBOX 190
2000 FREDERIKSBERG
TELF. 01 87 98 60
GIRO 1 27 82 66
ALLE PRISER ER INCL. MOMS
Vi sender over hele landet fra dag til dag

Et abonnement er
mange penge
værd!

Viste du, at hvis du
tegner abonne-
ment på »COMpu-
ter«, så får du 11 bla-
de for 10 blades
pris? Dette enestå-
ende tilbud bety-
der at du sparer Kr.
32.85, PLUS at du får
bladet leveret di-
rekte på din bo-
pæl, uden ekstra
betaling! Ring alle-
rede idag og tal
med en af vores
søde abonne-
mentsdamer,

tlf. 01 91 28 33, og få
et abonnement. -

En sikker
investering!

»COMputer« –
For DIG og din
Commodore.

Gør matematik til en leg

Køb EPD's nye matematikprogram
FUNKTIONSANALYSE.

C64-programmet som med en indbygget "LOMMEREGNER" og en masse **STÆRKE MATEMATISKE RUTINER** gør din programmbare lommeregner overflødig.

Programmet kan:

- * indeholde 5 brugerdefinerede funktioner hver med en længde på op til 60 karakterer.
- * **TEGNE GRAFER** i et koordinatsystem uden at gå ned i punkter hvor funktionerne ikke er defineret.
- * bestemme **NULPUNKTER** og **SKÆRINGS-PUNKTER** mellem grafer. Man kan således **LØSE KOMPLICEREDE LIGNINGER OG ULIIGHEDER** grafisk.
- * bestemme funktioners **MAXIMA, MINIMA** og **VENDETANGENTER**.
- * **INTEGRERE** numerisk, finde arealer mellem grafer og rumfang af omdrejningslegemer.
- * **DIFFERENTIERE** alle mulige funktionsudtryk på op til 80 karakterers længde **SYMBOLSK**.
- * bestemme lodrette, vandrette og skrå **ASYMPTOTER**. (ikke set for!)
- * udskrive grafer i koordinatsystemer, funk-
tionsforskrifter, meddelelser og lommeregne-
res hukommelse på **PRINTER**. (MPS 801,
MPS 803, Epson)

Lille Elstedsvej 24

8520 Lystrup

Tlf. 06 22 14 35

Vores fulde navn:

"Effective Program Developers
v. Ole & Søren Kold Hansen & Frank
Bagge Ivens de Carvalho"

Programmet indeholder en **LOMMEREGNER** (omvendt polsk notation) som bl.a. kan anvende de brugerdefinerede funktioner. Den indeholder en **HUKOMMELSE** på 10 registre, og flere resultater fra de matematiske rutiner bliver automatisk lagret i lommeregnerens hukommelse. Lommeregneren har en **STACK** på 5 registre.

Der er taget forholdsregler, så du **IKKE FÅR MISVISENDE RESULTATER**.

Det **TILBAGEMELDER** i et klart SPROG, hvis du gør noget, programmet ikke forstår.

Programmet er **MENUBETJENT** med et **MINIMUM AF INTASTNINGER**.

Du kan **AFBRYDE RUTINERNE** til enhver tid **UDEN AT PROGRAMMET GÅR NED**.

Pris: 625 kr. på krydset check eller
indbetalit på giro 9 56 36 60
625 kr. + porto for forsendelse
pr. ejførkraft

Husk at angive din fulde adresse!

Garanti:

Du får 550 kr. retur, hvis du inden 8 dage re-
turnerer programmet med manual og nøgle i
den stand, du modtog det.

NB. Programmet kan køre på C128'ere i 64-
mode.

ANNONCE !!!!!!!

**Dusør : AMIGA 500
og 5000 kr.**

**Wanted : fantasirige
freds – spil**

**Betingelser : at du er fra
12 – 18 år gammel**

Frist : 1. november, 1987

**Adr.: Fredsfonden
21 Nyhavn, 1051 Kbh.K.**

Er du træt af altid "at smadre", "skyde ned", "få til at dø" osv. – så er chancen her. Giv freden en chance – på din skærm!

**DELTAG I FREDSFONDENS COMPUTERSPIL – KONKURRENCE
FOR UNGE. LAV ET SPIL, DER VISER HVOR GENIALT, MORSOMT,
SPændende MAN KAN LØSE NOGLE AF VERDEN S PROBLEMER.**

Præmierne : En AMIGA 500 til det bedste spil, der kan køre på en Commodore 64 eller 128 – og 5000 kr (skatterfri) til det bedste spil, der kan køre på en AMIGA 500.

Et bedømmelsesudvalg med repræsentanter for Fredsfonden, Computerindustrien og brugerne vilvær datatil at finde vindrene. Altanlig af kvaliteten vil spilene blive markedsført med royalties til vindrene.

Yderligere oplysninger : Seren Keldorff, Fredsfonden, Tlf. 08.314387

Amiga tilbud

Amiga 500, 1000 og 2000:
3½" Amiga drev
35 mm højt og meget støjsvagt.
Beige/gråt.

1795,-

Amiga 1000:
2 mbyte ramudvidelse med bus pass-through.

4495,-

22 mbyte harddisk incl. controller og 10 mbyte public domain software.

8995,-

hardware clock med keyboardmacroer og password.

745,-

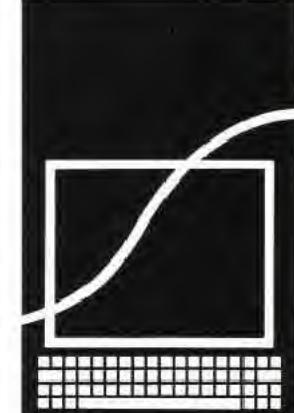
Alle priser er incl. moms.

AMCO

data

Knudsvej 16
2960 Rungsted Kyst

Tlf. 02 86 31 52
melleml 15.00 og 18.00
man-fre.

**NÅR
COMPUTEREN
IKKE VIL
SOM
DU VIL...**

**... SÅ HAR
DU BRUG
FOR OS.**

Vi reparerer mange computere, - fortrinsvis Commodore og Amiga

Ring og lad os få en snak om problemet!

Levering til aftalt tid -
hver gang.

Aut. Commodoreværksted

VERDEN S BEDSTE

3½" AMIGA diskdrev nu også det billigste **1845,-**

Soundsampler til AMIGA **995,-**

Kan bruges sammen med de populæreste musikprogrammer. Send 25 kr. og få en demo-diskette

AMIGA 500 incl. farvemonitor **7995,-**

OKI 292 printer 200 tegn/sek - farver - NLQ **7995,-**
Simpelthen den bedste printer til AMIGA. Men den er ikke gratis!!!

Diskette boks til 80 3½" disketter **89,50**

3½" disketter 10 stk. **140,-**

3½" disketter 100 stk. **1200,-**

1541 diskdrev **1995,-**

1802 farvemonitor til CBM 64 **2495,-**

**Tilbudene gælder kun så længe lager haves,
eller til den 1. oktober.**

Computronic 06 15 38 97

Birkeparken 11 - 8230 Åbyhøj - giro 8 44 35 80

*****

LEJ PROGRAMMER

for 16-30 kr. i 10 dage.
Til: COMMODORE 64/128
SPECTRUM AMSTRAD QL ATARI

* Fri leje af 1. program
* 100vis af programmer
* Ingen leje/købepflicht
* Katalog

*****

* SPIL
* DATABASER * SPROG
* TEKSTBEHANDLING
* UDDANNELSE

KUN ORIGINALE PROGRAMMER

MED FULD DOKUMENTATION

BLIV LANER FOR 70 KR.
Vedlæg beløb el. indsat på
GIRO 2 36 56 50
Vi sender straks katalog

NAVN:
ADRESSE:

COMPUTER:

SOFTWARE LIBRARY
PEDER LYKESVEJ 33
2300 KØBENHAVN S.

LEJ PROGRAMMER

*****

B-S

ELEKTRONIK

COMPUTER SERVICECENTER

SØNDERGADE 14 · 9100 AALBORG

08 12 15 22

Maskinkode 64

Maskinkode 64 er nu tilbage med fornyede kæræfter. Nu skal vi til at anvende nogle af de spændende ting, som vi tidligere har beskæftiget os med. John Christiansen viser dig primtals-udregning i maskinkode.

Ind imellem falder du over ting, som du syntes kunne være spændende at udføre i maskinkode. Om ikke af andre årsager, så for træningens skyld. Vi er nu faldet over følgende program (Program 1), i sin tid udviklet af Marcus Werner (tysker). Programmet er et lille BASIC program, der på en nem måde kan finde primtallene op til 19000. Primal er de specielle tal, der kun har to divisorer, nemlig 1 og tallet selv - da de skal have 2 forskellige divisorer er 2, det mindste primtal. De næste er så 3, 5, 7, 11, etc. (Programmet kan selvfølgelig

trækkes sammen til at fylde meget færre linier, men så går overskueligheden fløjten!!!)

Dette program bruger godt 8 sek. for at finde primtallene op til 1000, og ca. 1 min. 40 sek. for at finde primtallene op til 19000. Det er vi absolut ikke tilfredse med.

Vi er desuden imiterede over, at det ikke er muligt at gå højere op end 19000.

Men du er bundet af BASIC, hvilket giver dig to løsningsmuligheder. Den første er at investeret i en ny computer, f.eks. Amiga eller PC'er. Den anden er at lave et maskin-

Program 1

```
10 input " primtal op til ";h
20 t=int(sqrt(h)+1)
30 w=(t-1)/2
40 g=t^2
50 z=3
60 dim a% (g)
70 For x=1 to w
80   dz=z^2
90   For y=z^2 to g step dz
100    a%(y)=1
110   next
120   z=z+2
130 next
140 print " 2";
150 for x=3 to h step 2
160  if a%(x)=0 then print x;
170 next
```

Program 2

```
10 poke 49419, 96
20 a=ti:sys49152, 65000:b=ti:c=(b-a)/60
30 print "beregningstid=";int(c*1000)/1000
40 poke 49419, 169
```

kodeprogram, der bruger de to angivne barrierer.

Før vi går i gang

Inden vi kaster os ud i projektet, må vi overveje, hvordan det skal løses. Vælger vi at bruge en heel byte på at indikere om et tal er primtal eller ej, vil vi hurtigt bruge hele hukommelsen. Løsningen på dette må være at bruge et bit i en byte til hvert tal.

På denne måde vil en markering af tallene op til 65000 fylde 8K bytes - eller liges præcis området under BASIC-ROM'en, fordi her vil vi ikke genere andre ting.

Herefter må vi lave en huskeliste over de ting, som vores maskinkodeprogram skal indeholde. Se Fig. 1.

Resultatet af denne huskeliste kan du se i udlistningen af hele sourcekoden, der er vist på disse sider.

Specielle rutiner

Du ser, at der forskellige steder i programmet er anvendt de såkaldte floating point rutiner i BASIC-ROM'en. Vi henter først tallet fra BASIC ved hjælp af rutinen FRMNUM, der kan regne et udtryk ud, og placere resultatet i FAC#1 til et heltaal

Fig. 1

HISTORICAL

```

1. 1ent Hmt fra BASIC
2. T=INT(SQR(X)-1)
3. W=I-1)/2
4. G=T*I
5. Z=3
6. Mustil området under BASIC-
ROM'en (0000-00FF)
7. Set X=1
8. F=1
9. D=Z*2
10. A=POW(Y/B-sqrootD)
11. Bitnr=Y AND 7
12. Smt. Bitrett
13. Y=Y-DZ
14. Test X#D - yes, ga til punkt 1
15. Z=Z+2
16. X=X+1
17. Test X#D - yes, ga til punkt 1
18. Udskriv primtallet B
19. Set X=1
20. A=POW(X/B-sqrootD)
21. Bitnr=Y AND 7
22. Hvis bit1=1 then punkt 24
23. Udskriv X, som er stt primtal
24. X=X+2
25. Test X#H - yes, ga til punkt 1

```

```

1480 LDA FACIT=1
1485 STA H=1
1490 ;RESEI SA000-BFFF
1500
1505 LDA #800
1510 STA AP01+1
1515 LDA #0
1520 STA AP01
1525 LDA #0
1530 LDX #8C8-BAD
1535 WIDER STA (AP01),Y
1540 INY
1545 BNE WIDER
1550 INC AP01+1
1555 DEX
1560 BNE WIDER
1565
1570 LDA #0
1575 STA X=1
1580 STA H=1
1585 STA X
1590 DEC $01
1595 LDA Z
1600 STA NULL
1605 STA MUL2
1610 LDA Z=1
1615 STA MUL1+1
1620 STA MUL2+1
1625 JSR MUL16
1630 LDA FACIT
1635 LDA #0
1640 LDA FACIT+1
1645 STA Y=1
1650 LDA Z
1655 ASL A
1660 STA D2
1665 LDA Z=1
1670 ROL A
1675 STA D2+1
1680 LDA X=1
1685 STA AP01
1690 LDA Y+1
1695 LSR A
1700 ROR AP01
1705 LSR A
1710 ROR AP01
1715 LSR A
1720 ROR AP01
1725 CLC
1730 ADC #800
1735 STA AP01+1
1740 LDA #0
1745 AND #1000000111
1750 TAY
1755 LDX #0
1760 ;BLUK FOR BASIC ROMMEN
1765 LDA (AP01,X)
1770 ORA #B1B5,Y
1775 STA (AP01,X)
1780 ;INC $01 ;BASIC ROMMEN FRAEN IGEN
1785 CLC
1790 LDA Y
1795 ADC D2
1800 STA Y
1805 LDA Y=1
1810 ADC D2+1
1815 STA Y=1
1820
1825 ;TEST Y=0
1830
1835 SEC
1840 LDA B
1845 SBC Y
1850 LDA B+1
1855 SBC Y+1
1860 BCS LOOP2
1865 CLC
1870 LDA Z
1875 ADC #2
1880 STA Z
1885 BCC #4
1890 LDA Z=1
1895 INC X
1900 BNE #4
1905 INC X=1
1910
1915 ;TEXT X=0W LOOP1
1920 ;TEXT X=0W LOOP1
1925
1930 SEC
1935 LDA W
1940 SBC X
1945 LDA W=1
1950 SBC X=1
1955
1960 INC $01
1965
1970
1975 ;UDSKRIV TALLENE
1980
1985 LDA #32
1990 JSR CHROUT
1995 LDA #50
2000 JSR CHROUT
2005 LDA #32
2010 JSR CHROUT
2015 ; FOR X=3 TO H STEP 2
2020
2025 LDA #3
2030 STA X
2040 LDA #0
2045 STA X=1
2050 LDA #0
2055 STA AP01
2060 LDA X=1
2065 LSR A
2070 ROR AP01
2075 LSR A
2080 ROR AP01
2085 LSR A
2090 ROR AP01
2095 CLC
2100 ADC #800
2105 STA AP01+1
2110 LDA X
2115 AND #1000000111
2120 TAY
2125 DEC $01
2130 LDX #0
2135 LDA (AP01,X)
2140 AND RBIT5,Y
2145 PHP
2150 INC $01
2155 PLP
2160 BNE LOOP3
2165 LDA X=1
2170 LDX X
2175 JSR XOUT
2180 LDA #32
2185 JSR CHROUT
2190 CLC
2195 LDA X
2200 ADC #2
2205 STA X
2210 BCC #4
2215 TAY X=1
2220 JSR STOP
2225 BEQ EXIT
2230
2235 ;TEST X=H
2240
2245 SEC
2250 LDP H
2255 SEC X
2260 LDA H+1
2265 SEC X=1
2270 BCS LOOP3
2275
2280 EXIT
2285
2290
2295 MUL16
2300 LDA #0
2305 STA FACIT
2310 STA FACIT+1
2315 LIV #18
2320 ROL FACIT
2325 ROL FACIT+1
2330 BCS ILLNUM
2335 ROL MUL1
2340 ROL MUL1+1
2345 BCC N0000
2350 CLC
2355 LDA FACIT
2360 ADC MUL1
2365 STA FACIT
2370 LDA FACIT+1
2375 ADC MUL1+1
2380 BCS ILLNUM
2385 DEY
2390 BNE MUL1
2395 RTS
2400 ILLNUM JMP ILLQW
2405 RBIT5 BYT 128,64,32,16,8,4,2,1
2410
2415
2420
2425
2430
2435
2440
2445
2450
2455
2460
2465
2470
2475
2480
2485
2490
2495
2500
2505
2510
2515
2520
2525
2530
2535
2540
2545
2550
2555
2560
2565
2570
2575
2580
2585
2590
2595
2600
2605
2610
2615
2620
2625
2630
2635
2640
2645
2650
2655
2660
2665
2670
2675
2680
2685
2690
2695
2700
2705
2710
2715
2720
2725
2730
2735
2740
2745
2750
2755
2760
2765
2770
2775
2780
2785
2790
2795
2800
2805
2810
2815
2820
2825
2830
2835
2840
2845
2850
2855
2860
2865
2870
2875
2880
2885
2890
2895
2900
2905
2910
2915
2920
2925
2930
2935
2940
2945
2950
2955
2960
2965
2970
2975
2980
2985
2990
2995
3000
3005
3010
3015
3020
3025
3030
3035
3040
3045
3050
3055
3060
3065
3070
3075
3080
3085
3090
3095
3100
3105
3110
3115
3120
3125
3130
3135
3140
3145
3150
3155
3160
3165
3170
3175
3180
3185
3190
3195
3200
3205
3210
3215
3220
3225
3230
3235
3240
3245
3250
3255
3260
3265
3270
3275
3280
3285
3290
3295
3300
3305
3310
3315
3320
3325
3330
3335
3340
3345
3350
3355
3360
3365
3370
3375
3380
3385
3390
3395
3400
3405
3410
3415
3420
3425
3430
3435
3440
3445
3450
3455
3460
3465
3470
3475
3480
3485
3490
3495
3500
3505
3510
3515
3520
3525
3530
3535
3540
3545
3550
3555
3560
3565
3570
3575
3580
3585
3590
3595
3600
3605
3610
3615
3620
3625
3630
3635
3640
3645
3650
3655
3660
3665
3670
3675
3680
3685
3690
3695
3700
3705
3710
3715
3720
3725
3730
3735
3740
3745
3750
3755
3760
3765
3770
3775
3780
3785
3790
3795
3800
3805
3810
3815
3820
3825
3830
3835
3840
3845
3850
3855
3860
3865
3870
3875
3880
3885
3890
3895
3900
3905
3910
3915
3920
3925
3930
3935
3940
3945
3950
3955
3960
3965
3970
3975
3980
3985
3990
3995
4000
4005
4010
4015
4020
4025
4030
4035
4040
4045
4050
4055
4060
4065
4070
4075
4080
4085
4090
4095
4100
4105
4110
4115
4120
4125
4130
4135
4140
4145
4150
4155
4160
4165
4170
4175
4180
4185
4190
4195
4200
4205
4210
4215
4220
4225
4230
4235
4240
4245
4250
4255
4260
4265
4270
4275
4280
4285
4290
4295
4300
4305
4310
4315
4320
4325
4330
4335
4340
4345
4350
4355
4360
4365
4370
4375
4380
4385
4390
4395
4400
4405
4410
4415
4420
4425
4430
4435
4440
4445
4450
4455
4460
4465
4470
4475
4480
4485
4490
4495
4500
4505
4510
4515
4520
4525
4530
4535
4540
4545
4550
4555
4560
4565
4570
4575
4580
4585
4590
4595
4600
4605
4610
4615
4620
4625
4630
4635
4640
4645
4650
4655
4660
4665
4670
4675
4680
4685
4690
4695
4700
4705
4710
4715
4720
4725
4730
4735
4740
4745
4750
4755
4760
4765
4770
4775
4780
4785
4790
4795
4800
4805
4810
4815
4820
4825
4830
4835
4840
4845
4850
4855
4860
4865
4870
4875
4880
4885
4890
4895
4900
4905
4910
4915
4920
4925
4930
4935
4940
4945
4950
4955
4960
4965
4970
4975
4980
4985
4990
4995
5000
5005
5010
5015
5020
5025
5030
5035
5040
5045
5050
5055
5060
5065
5070
5075
5080
5085
5090
5095
5100
5105
5110
5115
5120
5125
5130
5135
5140
5145
5150
5155
5160
5165
5170
5175
5180
5185
5190
5195
5200
5205
5210
5215
5220
5225
5230
5235
5240
5245
5250
5255
5260
5265
5270
5275
5280
5285
5290
5295
5300
5305
5310
5315
5320
5325
5330
5335
5340
5345
5350
5355
5360
5365
5370
5375
5380
5385
5390
5395
5400
5405
5410
5415
5420
5425
5430
5435
5440
5445
5450
5455
5460
5465
5470
5475
5480
5485
5490
5495
5500
5505
5510
5515
5520
5525
5530
5535
5540
5545
5550
5555
5560
5565
5570
5575
5580
5585
5590
5595
5600
5605
5610
5615
5620
5625
5630
5635
5640
5645
5650
5655
5660
5665
5670
5675
5680
5685
5690
5695
5700
5705
5710
5715
5720
5725
5730
5735
5740
5745
5750
5755
5760
5765
5770
5775
5780
5785
5790
5795
5800
5805
5810
5815
5820
5825
5830
5835
5840
5845
5850
5855
5860
5865
5870
5875
5880
5885
5890
5895
5900
5905
5910
5915
5920
5925
5930
5935
5940
5945
5950
5955
5960
5965
5970
5975
5980
5985
5990
5995
6000
6005
6010
6015
6020
6025
6030
6035
6040
6045
6050
6055
6060
6065
6070
6075
6080
6085
6090
6095
6100
6105
6110
6115
6120
6125
6130
6135
6140
6145
6150
6155
6160
6165
6170
6175
6180
6185
6190
6195
6200
6205
6210
6215
6220
6225
6230
6235
6240
6245
6250
6255
6260
6265
6270
6275
6280
6285
6290
6295
6300
6305
6310
6315
6320
6325
6330
6335
6340
6345
6350
6355
6360
6365
6370
6375
6380
6385
6390
6395
6400
6405
6410
6415
6420
6425
6430
6435
6440
6445
6450
6455
6460
6465
6470
6475
6480
6485
6490
6495
6500
6505
6510
6515
6520
6525
6530
6535
6540
6545
6550
6555
6560
6565
6570
6575
6580
6585
6590
6595
6600
6605
6610
6615
6620
6625
6630
6635
6640
6645
6650
6655
6660
6665
6670
6675
6680
6685
6690
6695
6700
6705
6710
6715
6720
6725
6730
6735
6740
6745
6750
6755
6760
6765
6770
6775
6780
6785
6790
6795
6800
6805
6810
6815
6820
6825
6830
6835
6840
6845
6850
6855
6860
6865
6870
6875
6880
6885
6890
6895
6900
6905
6910
6915
6920
6925
6930
6935
6940
6945
6950
6955
6960
6965
6970
6975
6980
6985
6990
6995
7000
7005
7010
7015
7020
7025
7030
7035
7040
7045
7050
7055
7060
7065
7070
7075
7080
7085
7090
7095
7100
7105
7110
7115
7120
7125
7130
7135
7140
7145
7150
7155
7160
7165
7170
7175
7180
7185
7190
7195
7200
7205
7210
7215
7220
7225
7230
7235
7240
7245
7250
7255
7260
7265
7270
7275
7280
7285
7290
7295
7300
7305
7310
7315
7320
7325
7330
7335
7340
7345
7350
7355
7360
7365
7370
7375
7380
7385
7390
7395
7400
7405
7410
7415
7420
7425
7430
7435
7440
7445
7450
7455
7460
7465
7470
7475
7480
7485
7490
7495
7500
7505
7510
7515
7520
7525
7530
7535
7540
7545
7550
7555
7560
7565
7570
7575
7580
7585
7590
7595
7600
7605
7610
7615
7620
7625
7630
7635
7640
7645
7650
7655
7660
7665
7670
7675
7680
7685
7690
7695
7700
7705
7710
7715
7720
7725
7730
7735
7740
7745
7750
7755
7760
7765
7770
7775
7780
7785
7790
7795
7800
7805
7810
7815
7820
7825
7830
7835
7840
7845
7850
7855
7860
7865
7870
7875
7880
7885
7890
7895
7900
7905
7910
7915
7920
7925
7930
7935
7940
7945
7950
7955
7960
7965
7970
7975
7980
7985
7990
7995
8000
8005
8010
8015
8020
8025
8030
8035
8040
8045
8050
8055
8060
8065
8070
8075
8080
8085
8090
8095
8100
8105
8110
8115
8120
8125
8130
8135
8140
8145
8150
8155
8160
8165
8170
8175
8180
8185
8190
8195
8200
8205
8210
8215
8220
8225
8230
8235
8240
8245
8250
8255
8260
8265
8270
8275
8280
8285
8290
8295
8300
8305
8310
8315
8320
8325
8330
8335
8340
8345
8350
8355
8360
8365
8370
8375
8380
8385
8390
8395
8400
8405
8410
8415
8420
8425
8430
8435
8440
8445
8450
8455
8460
8465
8470
8475
8480
8485
8490
8495
8500
8505
8510
8515
8520
8525
8530
8535
8540
8545
8550
8555
8560
8565
8570
8575
8580
8585
8590
8595
8600
8605
8610
8615
8620
8625
8630
8635
8640
8645
8650
8655
8660
8665
8670
8675
8680
8685
8690
8695
8700
8705
8710
8715
8720
8725
8730
8735
8740
8745
8750
8755
8760
8765
8770
8775
8780
8785
8790
8795
8800
8805
8810
8815
8820
8825
8830
8835
8840
8845
8850
8855
8860
8865
8870
8875
8880
8885
8890
8895
8900
8905
8910
8915
8920
8925
8930
8935
8940
8945
8950
8955
8960
8965
8970
8975
8980
8985
8990
8995
9000
9005
9010
9015
9020
9025
9030
9035
9040
9045
9050
9055
9060
9065
9070
9075
9080
9085
9090
9095
9100
9105
9110
9115
9120
9125
9130
9135
9140
9145
9150
9155
9160
9165
9170
9175
9180
9185
9190
9195
9200
9205
9210
9215
9220
9225
9230
9235
9240
9245
9250
9255
9260
9265
9270
9275
9280
9285
9290
9295
9300
9305
9310
9315
9320
9325
9330
9335
9340
9345
9350
9355
9360
9365
9370
9375
9380
9385
9390
9395
9400
9405
9410
9415
9420
9425
9430
9435
9440
9445
9450
9455
9460
9465
9470
9475
9480
9485
9490
9495
9500
9505
9510
9515
9520
9525
9530
9535
9540
9545
9550
9555
9560
9565
9570
9575
9580
9585
9590
9595
9600
9605
9610
9615
9620
9625
9630
9635
9640
9645
9650
9655
9660
9665
9670
9675
9680
9685
9690
9695
9700
9705
9710
9715
9720
9725
9730
9735
9740
9745
9750
9755
9760
9765
9770
9775
9780
9785
9790
9795
9800
9805
9810
9815
9820
9825
9830
9835
9840
9845
9850
9855
9860
9865
9870
9875
9880
9885
9890
9895
9900
9905
9910
9915
9920
9925
9930
9935
9940
9945
9950
9955
9960
9965
9970
9975
9980
9985
9990
9995
9999

```

Det er ikke noget helt nyt at man kan stoppe spillene mens de kører, for at gå ind og ændre et par steder og derefter at fortsætte med formyede liv eller krafte. Navne som Final Cartridge, Power Cartridge og Freeze Frame, har hidtil gjort sit til at hjælpe hvor de kunne med deres ROM-baserede systemer.

Trilogic har bare valgt at gøre det på en anden måde. Det nye Expert modul er nemlig programmerbart. Alle programmer bliver leveret med på en diskette. Og det betyder at man ikke skal købe et nyt modul hvert gang. Trilogic finder på noget nyt. Istedet kan du mod en besked om ombytningspris få din programdiskette skiftet ud med sidste nye udgaver af programmer, der kan gøre det surt for enhver sprite.

Muligheder eller hva'?

Hvad kan du så egentlig med dit Expert cartridge? Jo, du kan blive expert i kopiering mellem disk og tape hver vej. Trilogic praler med at du kan stoppe ethvert program og gemme det, vændret eller ændret. Med Expert følger en lille brugervejledning (på engelsk), hvor alle dets muligheder er forklaret grundigt. Et afsnit handler blandt andet om The Cheat Machine, hvor du kan snyde dig frem til et godt resultat. Der er endda en lille oversigt over nyere spil, med anvisninger til hvordan du skal gøre for at få vendligt liv med mere.

Sådan gøres det!

Først sætter du modulet i og starter din 64'er. I toppen af modulet er en omskifter med tre stillinger. Den sætter du i stilling PRG (programmering), hvorefter du loader det program du har brug for. Med f.eks. Main Back-up kan du freeze programmer og ændre i dem med en meget avanceret maskinkodemonitor. Modulet programmeres automatisk idet du RUN'er, og på omskifteren skiftes til stilling ON, og du trykker på den indbyggede reset-knap. Du er nu inde i modullets nys indprogrammerede maskinkodemonitor.

Herfra kan du regere enerådigt over din 64'er og dermed ethvert sejt spil. Trykker du N, kommer du tilbage til BASIC med opstarts-skærmen, som havde du lige tændt for din 64'er. Nu kan du lade et hvilket som helst program eller spil og starte det.

Når du vil freeze, trykker du blot på restore-tasten, og programmet stopper straks. Er det et af de lidt mere spidsfindige programmer, er der en speciel lysdiode der lyser på modulet, med en tilhørende knap

Lad Experten komme til

Hører du til typen, der godt vil have hånd om tingene selv? Vil du sætte dit personlige præg på dit favorit spil? Eller vil du bare snyde dig frem til en high-score, der kan imponere dine kammerater? Ja, så kan du blive en EXPERT med det ny cartridge-system fra Trilogic i England.

benævnt ESM. Denne knap skulle så kunne freeze, hvor alt andet må give op. Om så ESM står for Ekstra Sejt Magprogram eller hvad - det melder historien ikke noget om. Når du freezeer, kommer du automatisk tilbage til den avancerede maskinkodemonitor. Herfra kan du så gemme spillet eller dele af det til senere brug. Hvis du vælger at gemme hele programmet, bliver det automatisk compacted, så det ikke fyldes så meget på disken. Det smarte ved det hele er, at du nu kan hente programmet ind igen, uden at Expert modulet behøver at være tilstede. Du behøver dog ikke at trække det ud - du kan blot sætte det i stilling OFF på omskifteren, så virker din 64'er helt normalt.

Store programmer kan give problemer

Nogle af de store programmer fylder over 202 blokke på disken, ef-

ter at de er compactede. Disse kan dog ikke loades ind umiddelbart. Dertil er der et specielt program på den medfølgende disk. Dette leverer et bootprogram som du selv kan indlægge på alle dine disks. Bootprogrammet indeholder endvidere en fastloader. Det er da ikke så tosset vel?

Noget for enhver

Nu er det jo ikke bare for kopister altsammen. Der er også andre nyttefeatures som er værd at nævne. Med Immortaliser kan du fjerne sprite til sprite og sprite til background kollisioner. Dette er dog ikke noget du behøver at lede efter selv. Du stikker bare Experten en kommando, og så begynder den som en ydmyg slave at undersøge hele hukommelsen for noget, der bare ligner et forsøg på at opdage en sprite-sammenstød. Finder den noget, fjerner den det, og giver dig adressen hvor det skete.

Hvis du er blevet træt af at glo på den samme kedelige figur i dit elers bedste spil, så er der da råd for det også. Lavf.eks. et selvportræt. Sprite extractor, suger alle mulige sprites ud, hvor de end måtte gemme sig i 64'ens hukommelse. De kan derefter gemmes på disk, hvorefter du kan hente dem ind i Sprite Editoren, ændre dem som du vil, gemme de nye sprites og hente dem ind i dit favoritspil. Hvis du nu tværtmod er blevet ekstra glad for nogle lækkre grafik landskaber, så kan du da bare snuppe et snap-shot og gemme det, og tage det frem lige så tit du gider, uden at skulle vente på at loade spillet ind hver gang.

Med programmet kaidet Screen Grabber, kan du snuppe et skærbillede i hvilken som helst oplosning og gemme det. Med et konverter-program, laves skærbilledet om til KoalaPainter format, hvorved du kan ændre det eller få det udprintet. Dog er det ikke muligt at indsætte et skærbillede i et program, ærgerligt nok. Endelig er der da også noget for dem, som kun har båndoptager eller som gerne vil kopiere til nogen, der har båndoptager. Der er nemlig også et helt program forsigt, der tager sig af kopiering fra tape til tape og tape til disk og disk til tape. Så der skulle da være muligheder nok!

Konklusion

Hvis ikke du i forvejen er ekspert til at vride armen om på spillene, både på den almindelige måde og også på den mere software tekniske måde. Så har du ihvertfald mulighed for at blive det med Expert modulet. Der er også givet rigtige muligheder for at lave en "sikkerhedskopi", hvis originalspillet skulle gå i stykker...

Og her er det nok på sin plads at sige, at det er ulovligt at videregive en kopi af et indkøbt spil. Du skal holde spillet inde for husets fire vægge.

Hvis du vil være med til at op leve noget af dette her selv, må du henvende dig til:

Trilogic Ltd.
329 Tong Street
Bradford
BD4 9QU
England

Og med en pris på kun 29 engelske pund, kan det vist godt forsøves at investere i lidt Expert bistand, når man ikke kan klare det selv. Hvor mange programmer man så kan ordne med Experten kan der ikke siges noget endeligt om her, men det kan kun anbefales at du prøver selv, du bliver nok ikke skuffet.

Martin Børbroe

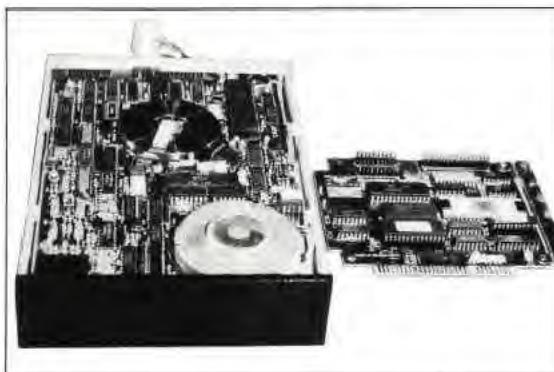
MULTI PC/XT:

2 diskdrive, NEC V-20 processor 3,0 på Norton.
Mainboard med 640 KRAM 4,77 og 8 MHz.
8 slots hvoraf 2 er optaget af Multi I/O kort og grafikkort.
Multi I/O kortet har Centronic printer port, RS-232, gameadapter samt ur/kalender med batteri i backup.
Der er valgfrihed mellem farve/grafik kort og Hercules kort.
AT box med reset tast og nøgle. 150 W strømforsyning.
Stort AT-3 tastatur med separate pile-taster.
DOS med manual.
Gratis software:
Finanspakke, text, data og calc.

5995.-

Multiteam & Dansk Multi Data
leverer nu GRATIS DANSK DOS
vejledning til PC/XT'er

COGITO 20 Mb:

Kvalitets harddisk med
HC-100 controller
lynhurtig (65 mS)

2995.-

Vi leverer alt i tilbehør til din PC'er
Både i soft- og hardware

PC/XT i driv og 20 Mb som ovenfor: **8495.-**

MULTIPC/AT: **9875.-**

1.2 Mb driv, 6/10 MHz,
grafikkort, 1 Mb RAM,
Multi I/O kort, DOS m/manual

MULTIPC/AT 20 Mb som ovenfor: ... **11995.-**

MULTI PC/AT H/EGA kort
som ovenfor: **10995.-**

MULTI PC/AT 20 Mb H/EGA kort
som ovenfor: **12995.-**

FAIR Dualfrekvens..... **1195.-**

TVM-3RGB monitor..... **3195.-**

TVM-7EGA monitor..... **3995.-**

SEGATE ST-225 (20Mb)..... **3495.-**

SEGATE ST-238 (30Mb)..... **4495.-**

NEC Hardcard 21 Mb **4550.-**

ERWIN 40 Mb Tape backup til AT **6495.-**

ERWIN 20 Mb Tape backup til PC **5895.-**

STAR NL-10 ..... **2795.-**

STAR NX-15 Bredvalset **4295.-**

Nyt ORIGINAL COPY II KORT **795.-**

Vi har også landets billigste diskettepriser
Alt incl. 1 års garanti, excl. moms

MULTI-TEAM
IMPORT
Toftegård's Alle 31 2500 Valby 01 30 45 00

Showroom åbner mand.-fred. 10-17.30, Lørd. 10-14.00.

DANSK MULTI DATA
Vester Allé 29, 8000 Aarhus C
Tlf. 06 12 59 00

Showroom åbner mand.-fred. 10-17.30, Lørd. 10-14.00.

SPECIAL

Selvom det er midt i agurketiden har "COMputer" selvfølgelig en masse spændende nyheder til PC-folket, i denne måneds PC-Special.

På trods af sommerheden (i dag er det faktisk varmt - over 20 grader) har undertegnede som vanligt skrabet en række nyheder sammen.

EPROM-brændere, operativsystemer og dansk software, er et lille udpluk af hvad jeg denne gang kan fortælle om.

Som et notabene til ovenstående kan jeg fortælle, at denne PC-special skrives på WordStar. Umiddelbart ikke noget specielt, men... Artiklen skrives på en Amiga 2000 med et PC-XT kort!

Det fortæller jeg bl.a. også om, så hvis du vil vide mere - hvad der er en selvfolge - så bryg en kop afstøtfælge sammen (den nigtig stærke) og fortsæt glad læsningen.

Verdens største computer!

I sidste nummer af PC-Special, stod det at læse på side 42, at der nu var et kort der forøgede clockfrekvensen til 150 Hz!!! Det er selvfølgelig en fejl. Hvis din PC arbejdede ved 150 Hz, ville den være tæt ved 32000 gange så langsom, som en standard 4.77 MHz PC!

I realiteten ville det betyde, at min PC ville være over 26 timer om at

hente WordStar ind. Og ideen med en PC er jo som bekendt, at den skal øge produktiviteten. Ikke sænke den. Der skulle naturligvis stå 150 MHz.

I bladverden lever en person der kaldes for "Sætternissen". Og Sætternissen er en spøjs figur der laver sjove ting. Foruden 150 Hz fejlen, drillede han også et andet sted.

Prisen for det nye "Concurrent PC-DOS XM" er ikke 9000 kroner, men 3500 (sådan omrent). Så hvis nogen af læserne ønsker at afslive redaktionen eller undertegnede på grund af fejlene, så er I på afveje. (Arrgh, så Jad gå. Skyd blot redaktionen)

EPROM'er med bål og brand

Dansk Binær Teknik, Danbit, har introduceret en EPROM brænder, beregnet på indbygning i en PC-XT eller en PC-AT. Prisen er rimelig, kun 1600.

EPROM brænderen består af et halvængende kort der indsættes i computeren. Til det tilsluttes via fladkabel, en ekstern kasse med flere sokler.

I hver sokkel kan sidde en EPROM, og der medfølger software der kan programmere fire EPROM'er ad gangen. Den medfølgende programmeringssoftware er i øvrigt opbygget omkring Intels "intelligente" programmerings algoritmer. Det specielle ved algoritmerne er, at en programmering foregår op til otte gange hurtigere, end ved anvendelse af normale EPROM programmer.

Programmerne kan desuden læse allerede programmerede EPROM's, og via en simpel Editor kan der ændres i de indlæste data. Efter ændringerne er foretaget, kan en ny EPROM på igen programmeres. EPROM brænderen kan programmere alt fra 2716 til 27512 EPROM'er, samt CMOS typer. Programmeringsspændingen indstilles automatisk af programmet afhængig af den valgte type. Danbit, 03 66 20 20.

Framework snakker Danmark, Ja?

Størsteparten af de tilgængelige PC programmer på det danske marked er engelsksprogede, og

Med QDOS er der ortsider håb for din uoverskuelige harddisk. Hvis du da kan overske skærmens opbygning!

The screenshot shows a command-line interface for QDOS. The top line says "QDOS - Version 1.21 Copyright (c) 1985 WAZZIE SYSTEMS - Provo, Utah". Below that is a table of files with columns for File Name, Size, Date, and Time. The table includes entries for various DOS files like AUTOEXEC.BAT, COMMAND.COM, and CONFIG.SYS. At the bottom of the screen, there is a list of keyboard commands: F1 - Help, F2 - Status Screen, F3 - Change Drive, F4 - Previous Directory, F5 - Set Search Spec, F6 - Sort Files, F10 - Quit. A note says "Change current directory, make or remove directory, see Directory tree".

grundlen til det er enkel. Det er simpelthen for dyrt at oversætte software til dansk.

Det kendte program Framework der er udviklet af Ashton-Tate, er nu blevet oversat til dansk. Ydermere er det den nye version, Framework 2, der er blevet fordansket.

Framework er en integreret programpakke, hvilket vil sige at den indeholder regneark, tekstbehandling, out-liner (eller ide-processor som den kaldes), database og kommunikationsprogram.

At Framework er et rigtigt "power program" er helt sikkert. Med mulighed for at importere filer fra programmer så forskellige som dBase2 og dBase3, Multimate, Lotus 1-2-3, WordStar og almindelige ASCII-filer, er den i høj grad et bud på den seriøse brugers alt-i-ett program.

Programmet er ikke længere kopijskret, det kan benytte Lotus/Intel/Microsoft EMS hukommelses-udvidelse der giver plads til 8 me-gabytes data, og er relativt billigt, "Kun" 7495,- excl. moms.

Ring til Berendsen Computer Products, 01 69 75 00.

Nyt operativsystem

Da IBM i April måned introducerede deres nye PS serie, løftede de samtidig sløret for det nye operativsystem: OS/2. Branchen har længe ventet spændt på operativsystemet, fordi det skulle markere overgangen til de 80286 og 80386 baserede super PC'ere. Super PC'ere med megabytes RAM. Og nu er det ikke længere en hem-

melighed. Microsoft har i samarbejde med IBM udviklet operativsystemet, der laver multitasking. Jeg har tidligere vævet rundt i det, så der er ingen grund til at fortsætte i det uendelige.

Dog skal det slås fast, at det er Microsoft Windows der bliver brugt som brugerinterface, og ikke Digital Research's GEM. Desuden kommer selve operativsystemet først omkring årsskiftet og egentlige programmer der udnytter alle faciliteterne fuldt ud, om ca. to år.

Ny DOS version

Men da PS'erne blev introducerede, slap IBM samtidig PC-DOS version 3.3 løs. Og selvfølgelig er der en række forbedringer.

En af forandringerne er brugen af den danske keyboarddriver, der efter sigende kan lægges over i en CONFIG.SYS fil.

APPEND er en udvidelse af PATH instruktionen. PATH kunne kun vise vej til sub-directories for .COM og .EXE filer, og ikke datafiler. Det kan APPEND derimod, hvilket er en klar forbedring.

Med FASTOPEN bliver din harddisk en smule hurtigere. FASTOPEN skaber en datababel, der fortæller harddisken hvor de nyligt åbnede filer gemmer sig på harddisken. Det betyder, at DOS ikke behøver at scanne harddisken igen nemt hver gang den skal finde en åben fil.

Seriel porte har i lang tid været et problem, fordi de reglementerede to aldrig har været nok. Selv bruger jeg en port til mit modem, en til musen og sommetider en seriell port til printeren.

Men nu vil DOS anerkende brugen af fire (OS/2 kan klare otte). Og så batch-filene's ordforråd er blevet stærkt udvidet. Med CALL kan batch-filene kalde hinanden.

Programmet MODE er blevet forbedret, og kan nu kontrollere EGA skærme. Med MODE kan der laves en 43 eller 50 liniers skærm, og farverne kan kontrolleres. Men det kræver altså et EGA kort og en EGA monitor.

Prisen i Danmark er mellem 1200 og 1700 kroner, og hvis du er interesseret skal du kontakte IBM Danmark. De henviser til nærmeste forhandler.

Yuppie! Jeg har fået EGA

Det måtte jo ske før eller siden, og nu er jeg den glade bruger af et EGA sæt. Kortet sagt har jeg investeret i et EGA kort og i en EGA monitor.

Kortet er et billigt Ming-Mangland kort, og har kostet 1365 kroner. Det bruges et par specielle kredse fra Chips & Technologies, sammen med 256 Kbyte RAM. Det giver en oplosning på 640*350 punkter i 16 farver, ud af en palette på 64. Med en række DIP-switches på printet, kan der skiftes mellem EGA, Hercules, CGA eller MGA grafikmode.

Monitoren er en TWM-7 monitor, der en stor creme-farvet klods... og så har den en indbygget blæser! Netop som min PC er blevet næsten lydløs, får jeg en stor monitor på bordet med en blæser. Suk! Blæseren med skærm kostede 4195 kroner. Et du selv interessest i et lignende sæt, så ring rundt i byen. Prisen på den monitor varierer fra 4195.00 til 5995.00!! Så et godt råd: Check flere forhandlere, de er villige til at snakke om prisen.

QDOS... En smart DOS shell

Jeg har ofte nævnt de såkaldte DOS-shell programmer, som f.eks. Norton Commander og 1DIR. Og nu har jeg fået fingre i en ny shell. Men hvad er en DOS shell i realiteten?

Når du til daglig bruger din PC'er, skjører du rundt mellem de forskellige directories. Du kopierer filer frem og tilbage, og bruger en mængde tid på at indtaste tæbelige DOS kommandoer.

PC/MS-DOS normale brugerinterface er en sand plage, og det er her at shell'en dukker op. Shell betyder skal, hvilket er en ganske passende betegnelse, for en shell's opgave er, at gøre det nemmere at bruge DOS kommandoerne.

Med QDOS bruger du cursortaster

til at skifte directories, kigge i filer (hvordan ser f.eks. din AUTOEXEC.BAT ud), slette, RENAME filer og udføre lignende operationer.

Du kan sortere filerne i dine directories efter navn, extension, størrelse og oprettes tidspunkt. Der er mange muligheder, og for de 225 kroner som Computer Mail skal have, får du virkelig noget for pengene. Tlf: 01 77 11 20.

Amiga 2000 med PC-XT kort

Det er ret smart, for pludselig har jeg en to-i-en computer. Det er naturligvis en Amiga 2000 med Commodores A2088 kort, der gør maskinen IBM PC-XT kompatibel. Kortet med et 5.25" diskdrev, dækkes med MS-DOS og manueller, koster 3600 excl. moms, så en overkommelig udgift et det ikke er at gøre sin A2000 kompatibel med verdens mest udbredte operativsystem.

Kortet er ganske nemt at installere og det samme er softwaren. Med et Amiga-program vælger du, om PC-delen skal starte op i farvegrafik eller monokrom mode. Sejren kan du selv skifte frem og tilbage.

Kortet er lige så hurtigt som en standard PC-XT, men skærmudskrifterne er irriterende. De kommer i ryk. Se artiklen andetsteds i bladet, og læs alt om hvad det kan.

Et anderledes 80386 kort

I tidligere spalter har jeg fortalt om de nye 80386 accelerator-kort, der giver din AT kompatible maskine højere ydeevne. Men det er ikke altid, at ydeevne er det endelige mål.

Cheetah International har designet et halvængde PC-AT kort:

med en 80386 processor, i modsætning til de mere gængse 80386 kort, har Cheetah kortet ikke megabytes RAM og en clockfrekvens på mange megahertz.

Ideen med kortet er, at du for små penge kan få din 80286 baserede AT'er, til at anvende de specielle muligheder der ligger gemt i 80386'eren.

Muligheder der kommer til synne i forbindelse med et specielt multitasking 80386 baserede operativsystem. Endnu er der kun et par stykker, men programmet Desqview i kombination med Cheetah kortet, er helter ikke uinteressant.

Men hvad er det egentlig Desqview kan? I 80386'eren er der en speciel arbejds-mode, der kaldes Virtual-86 mode.

Her deler 80386'eren hukommelsen op i flere 1 Mbyte blokke, og lader hver af dem fungere som en enkelt PC. Komplet med DOS, AUTOEXEC.BAT's og lignende. Desqview kan ikke multitask mellem de forskellige blokke, men

ved tryk på en tast, kan der skiftes mellem de forskellige blokke. På den måde kan du i din PC-AT have flere forskellige applikationsprogrammer kørende, og du kan let skifte frem og tilbage mellem dem.

Cheetah International har, så vidt vides, ingen dansk agent, men deres adresse er: Cheetah International, 107 Community Blvd. 5. Longview, TX 75602. Tlf: 009 1(800)243-3824.

High-End udstyr til små priser

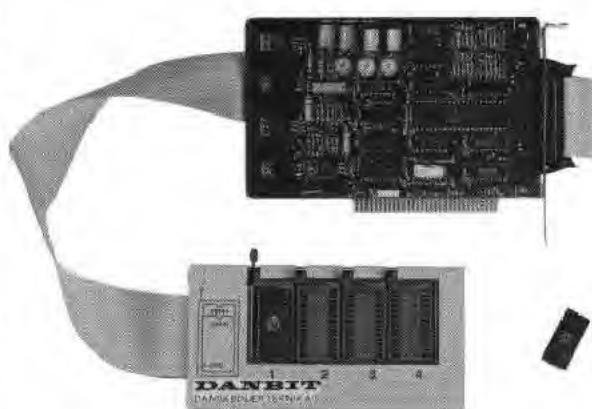
At købe PC-udstyr er ikke en heft ufarlig afgørelse. Du kan købe billigt udstyr fra Ming-Mang land, eller du kan købe dyre kvalitetsprodukter fra USA.

Men hvad med at købe billige kvalitetsprodukter fra staten? Firmaet Computer Mail, som også står nævnt tidligere i denne artikel, giver dig muligheden for at erhverve et billigt kort, en billig printer eller et billigt program.

I Juni/Juli havde fejrede de Fødselsdag (tillykke!) og havde i den forbindelse en række tilbud, men det var dengang. Og dog... De har stadig en masse billigt udstyr.

En Multisync skærm fra Quadram til 6112, En Seagate AT 80 megabytes harddisk med en accessid på kun 28 ms for 10.000 kroner. Eller en Epson LQ800 til 6363.00 kroner. Billigt er det ihvertfald.

Kasper Vad

En avanceret EPROM-brænder til PC'en, for løb 1600 dask.

IGEN I NÆSTE NUMMER

Kan du læse spændende nyt!!

Amiga Special

Som en lækkerbisk til alle de nye og gamle samt vordende Amigaejere i kongeriget Danmark, har "COMputer" lavet dette nye indslag i DIT Commodoreblad, der vil køre permanent fra næste nummer. Vi fylder simpelthen en hel specialsektion i bladet med ren Amigastof. Til alle der er interesseret i fremtiden.

AMIGA

Amiga, efterårets best-seller kan Du købe hos Ølstykke Foto & Computer center til dagspriser.

Ring og hør om mulighederne på nedenstående telefonnr.!

Ølstykke Foto & Computer Center

Fredensborgvej 7 3650 Ølstykke

02 17 94 94

Star NL-10. Stjerneskudtet blandt ComputerPrintere

star
ComputerPrinteren

CD ROM til din PC

Vi tester et af de nyeste lagringsmuligheder til PC'er, nemlig CD ROM'en. Den virker som en almindelig harddisk, men kan indeholde næsten uendelige mængder med information.

1541 vender frygteligt tilbage

Vores disketteekspert vender tilbage med den populære serie, hvor du rigtigt lærer at rulle med spøreme.

Nyheder og tips

Som sædvanlig spækker vi bladet med de hotteste tips og de allerstørste nyheder, både fra udland og indland.

Månedens freak

"COMputer" har fundet endnu et freak, der er fuldstændigt bådt af Commodore, og har bygget sin computer om til det helt usædvanlige.

En af de nyheder vi kan præsentere næste gang, er spillet Slaine, hvorfra billedet stammer. Slaine siges at have en helt ny og revolutionerende styrekontrol, hvor man hverken skal bruge joystick eller tastatur. Vent til næste måned...

Og så har vi selvfølgelig også

- * Super 20
- * The Dungeon
- * PC Special
- * Byg-Selv

* De hotteste spilnyheder
tests

- * Og masser af andet
Commodore guf

Køb **COMPUTER** nr. 10
i kiosken fra d. 24. september

Med forbehold for ændringer.

Dette nye operativsystem bygget ind i
et cartridge bruger ingen hukommelse
og er der altid kompatibel
med 98% af alle programmer.

»LITTLE BIG BLUE«

THE FINAL CARTRIDGE II

Det første operativsystem der fungerer uden for
Commodore 64*) - nu i ny og forbedret udgave

NY PRIS!

495,-
Incl. moms

Udskrift direkte fra skærm dump.

*NU FULDKOMMEN MENUOPBYGGET
- 16 undermenuer - lige til at gå til.

*DISK TURBO - 6 gange hurtigere loading - 8 gange hurtigere saving.

*TAPE TURBO - 10 gange hurtigere, selv med filer - normale Commodore ordrer kompatibel med standard turboer.

*CENTRONICS INTERFACE - Kompatibel med alle kendte centronics printer og Commodores printerprogram. - Printer alle Commodores grafiktegn og kontrolkoder.
(Vigtigt ved programlistninger)

*SKÆRM DUMP FACILITET - Højopplæsningsskærme i farver printes ud i fuld side med 12 gråtoneruancer - selv fra programmer som Doodle, Koala, Pad, printshop etc. Søger automatisk adresser for skærmbilledet.

*24K RAM
EKSTRA TIL BASICPROGRAMMER
- 2 nye kommandoer »memory read« (læs i hukommelsen) og »memory write« (skriv i hukommelsen). Du flytter 192 bytes med maskinsproghastighed overalt i de 64K Ram hukommelse. Kan bruges med strenge og variabler.

*BASIC 4.0 KOMMANDOER
- Som Load, Dappend, Catalog.

*BASIC VÆRKTOJER (NYTEORDRER)
- med Auto, Renum (incl. Goto og Gosub) Find, Help, Old etc.

*KOMFORTABEL UDVIDET MASKINKODEMONITOR - Med scroll op eller ned. Bankswitching, printing samt DISK-DRIVE monitor - optager ingen ekstra hukommelse!

*RESET KNAP - Resetter ethvert beskyttet program.

*GAME KILLER - Dræber sprite til sprite - og sprite til baggrunds sammenstød.

*DANSK KARAKTERSÆT - Har du dansk karaktersæt (æ, ø & å) monteret i din computer - med TFC - er de der stadig.

INCL.
FREEZE FRAME
- m. knap - Kopierer næsten ethvert program - og giver dig mulighed for, at lave en TOTAL KOPI til diskette eller startet.

12 mdr. garanti.

UDFØRLIG DANSK BRUGERVEJLEDNING
(Kan senere bruges som opslagsvejledning)

**MORGOM
DATA A/S**

Jernbanegade 7 - 4700 Næstved Tlf. 03 72 68 88

- eller hos en af vore 220 forhandlere rundt omkring i Danmark

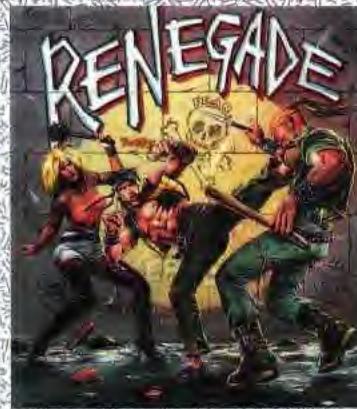
*) Også Commodore 128 - 64 mode.

Har du hår på brystet? Tør du køre den store kampvogn langt ind bag fjendens linjer gennem jungler, sumpe og ørkner. Fjenden lurer overalt, hold øjne og ører åbne, vær forberedt på hvad som helst. Klar hos din SuperSoft forhandler til Commodore 64/128 og Amstrad 464/664/6128.

På den igen - som den bedste SLAP-FIGHTER er du blevet sendt aften for at befri planeten Orac. SLAPFIGHT er overført fra spillehals maskinerne og fås til Amstrad 464/664/6128 og Commodore 64/128.

Mr. K, medlem af mafiaen, vil være hæderlig. "Familien" er imod og den vilde jagt begynder. Hos din forhandler nu.

Som Løjtnant Arkos skal du vælte den smukke men onde og magtsyge Gremlia af tronen. Med GAME OVER har Imagines programmører overgået sig selv, det her er det bedste spil vi har set til dato. Kan du overvinde den smukke Gremlia? Prøv det på din Amstrad 464/664/6128 eller Commodore 64/128.

SuperSoft
SuperSoft førende distributor siden 1984

Telefon 06 19 32 44 anviser nærmeste forhandler.